

ΕΡΓΕΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ.

Ἐκδιδόμενον ἀπαξ τοῦ μηνός.

Ἐν ΑΘΗΝΑΙΣ, 20 Ἰανουαρίου 1870. | ΕΤΟΣ Β΄. ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ Θ΄.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΤΖΙΛΙΜΠΑΡΗΣ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΑΝΑΓΝΩΣΘΕΝ

ἐν τῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ
«Ο ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ».

Ὡς ἐν μουσικῇ τινι ὀρχήστρᾳ ἀκούονται ποῦ καὶ ποῦ ἀντηχοῦσαι ἐν μέσῳ τῆς παταγώδους καὶ πολυφθόγγου ἀρμονίας γλυκύτεροί τινες τόνοι, λεπτότεροι φθογαὶ εὐγενεστέρων ὀργάνων, οὕτω καὶ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὑπάρχει τάξις ἀνδρῶν εὐγενέστερον καὶ ὑψητετέτερον πνεῦμα ἐχόντων, εὐκολώτερον παρά τοὺς κοινούς ἀνθρώπους παθινομένων, βαθύτερον ὑπὸ τῶν αἰσθημάτων διαπνεομένων, οἵτινες παίζουσι μὲν μετὰ ἄ.θη καὶ μετὰ χρώματα τῆς ἔριδος ὡς παιδίαι, ἀλλ' ἐξεύρουσι ν' ἀγαπῶσι τὸν κό-

σμον ὅλον ὡς θεοί, ἀλλὰ λατρεύουσι τὴν ἀρετὴν, ἀλλ' ἐνθουσιῶσιν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας. Τοιοῦτοι οἱ ποιηταί. Ἀφ' οὗ ἐφεύρον ἐν τῇ ἀρχαιότητι τοὺς θεοὺς καὶ ἐτόνισαν πρὸς αὐτοὺς ὕμνους λατρείας, ἀφ' οὗ ῥίψαντες βλέμμ' ἀγάπης εἰς τὴν πέριξ φύσιν, εἰς τὸν περιβάλλοντα αὐτοὺς κόσμον ἐψηλαν τὰς καλλοῦς τῆς φύσεως, διηγήθησαν τῶν ἡρώων τοὺς θριάμβους, κατῆλθον ἔπειτα εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ψυχὴν, ἐνεβάθυναν εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν καρδίαν, ἤσθάνθησαν αὐτὴν παλλομένην, ἠνώνησαν αὐτὴν πάσχουσαν ἢ ὑψουμένην καὶ δράζαντες τὴν λύραν ἐκίνησαν τὰς χορδὰς αὐτῆς διὰ δακτύλων τρεμόντων, ἐμέλισαν τὰ περιπαθέσια τῶν ἀσμάτων. Ὁ κόσμος ἠγάπησαν αὐτοὺς ἂν δὲν ἐδάκρυσέ τις πρὸς τοὺς στίχους αὐτῶν τοὺς περιπαθεῖς, ἀλλ' ἐσυλλογίσθη, ἀλλὰ συνώκτειρε μετ' αὐτῶν τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως τὴν ἀδυναμίαν καὶ διετέθη

κἄν συμπαθῶς πρὸς τὰ λεπτοφυῆ ταῦτα ἀθύλλα, ἐφ' ὧν ἐπιθρᾷ βιθέως· καὶ ἡ λεπτοτάτη τῆς ζεφυριτιδος πνοή.

Συμπαθέστατα καὶ ἐγὼ ἔχων πρὸς τοὺς ποιητάς· καὶ μετὰ στοργῆς παρακολουθῶν τὴν πρόοδον τῆς ποιήσεως· ἐν τῇ ἀναγεννωμένη ἡμῶν πατρίδι, μέγα χάρω εὐρισκόμενος σήμερον εἰς θέσιν νὰ δικιώσω ἀπο τῆς λήθης Ἕλληνα ποιητὴν ἄγνωστον μέχρι τοῦδε, ὅστις ὁμῶς ἔγραψε στίχους οἵτινες δὲν εἶνε δίκαιον περιφρονηθέντες νὰ λησμονηθῶσι.

Μὲ διελάνθανεν ἕως πρό τινων ἡμερῶν ὑπάρχον ἐν τῇ πατρικῇ βιβλιοθήκῃ χειρόγραφον σχήματος ὀγδόου ἐκ διακοσίων περίπου συγκείμενον σελίδων καὶ ἐπιγραφόμενον «Βιβλίον καλούμενον μετανοίας ὀδηγός, περὶ μετανοίας καὶ ἀποχῆς τῶν πονηρῶν πράξεων, γεγραμμένον διὰ στίχων πρὸς νοθεσίαν τῶν ὁμοπίστων ἀδελφῶν καὶ ψυχικὴν ὠφέλειαν».

Ὁ γάρ τις τοῦ χειρογράφου εἶνε χονδρὸς καὶ ἐκ τοῦ χρόνου μελανωπὸς, ὁ δὲ γραφικὸς χαρακτήρ ἄθλιος· φαίνεται εὐθύ· ἀμα τις ἀνοίξῃ τὸ βιβλίον ὅτι ὁ γραφικὸς ἦτο ἀνορθογραφώτατός τις καὶ ἀμαθής. Ἰνα δ' ἐννοήσῃτε τὸν βαθμὸν τῆς ἀπαιδευσίας τοῦ ἀνδρὸς ἀρκεῖ ν' ἀναφέρω ὑμῖν ὅτι ἐκτὸς τῶν πληθουσῶν ἀνορθογραφικῶν σχεδὸν πᾶσαν λέξιν συνειρίζει νὰ χωρίζῃ ἀπὸ τῆς ἄλλης διὰ τελείας στιγμαῖς, τοῦθ' ὅπερ πολλὰκις ποιεῖ καὶ ἐν μέσαις ταῖς λέξεσιν, ἀποχωριζόμεναις οὕτως εἰς μέρη δύο.

Ἐεκα δὲ τοῦ πλήθους τῶν ἀνορθογραφικῶν τοῦ πάντοτε σχεδὸν ἐσφαλμένου πνευματισμοῦ καὶ τῆς παραδόξου τελειομανίας, ἵνα οὕτως αὐτὴν καλέσω, καθίσταται καὶ δυσχερὴς εἰς τὸν πρῶτον ἐπιχειροῦντα ἢ ἀνάγνωσις τῶν γεγραμμένων. Ἀλλ' ὁμῶς εὐτυχῶς ταῦτα πολλαχού εἰσιν ἀντάξια τοῦ κόπου τῆς ἀναγνώσεως καὶ ὁ λαβῶν τὴν ὑπομονὴν νὰ διεξέλθῃ τὰς χιλιάδας ἐκείνας τῶν στίχων θὰ εὕρῃ στίχους πολλοὺς, ἐνίοτε δὲ καὶ ποιημάτια ὅλα μιστὰ φαντασίας, οὐχί σπανίως μετέχοντα χάριτος, πάντοτε δὲ θ' ἀνεύρη καὶ ἐν τούτοις καὶ ἐν τῷ βιβλίῳ σύμπαντι ἐπαυθίσαν ἀφέλειαν οἶον μόνον παιδίον ἢ ἀπλοῦκόδ' ἀγρότης δύναται

νὰ ἔχῃ. Καὶ ἀληθῶς ὁ γράψας τὸ βιβλίον εἶνε χωρικός καὶ τὰ περὶ αὐτοῦ τώρα θέλω ἐκθέσει.

Ὅρῶ νὰ ἀναφέρω ὑμῖν ἀρχόμενος ὅτι ὁ ἀνὴρ δὲν εἶνε ἄλλοθεν γνωστός, τὰς δὲ βιογραφικὰς σημειώσεις ὅσας περὶ αὐτοῦ θ' ἀκούσῃτε συνέλεξα ἐξ αὐτοῦ τοῦ βιβλίου, ἔνθα ποῦ καὶ ποῦ εἰσὶν ἐσπαρμέναι, τοῦ ποιητοῦ ἀναφέροντος τὸ ἴδιον ἑαυτοῦ ὄνομα, ἀναπολύντος τὰς ἰδίαις συμφορὰς καὶ τὰ παθήματα καὶ σημειούντος τὴν ἡλικίαν, τὴν πατρίδα καὶ ἄλλας εἰδήσεις ἀσημάντους.

Ὁ ποιητὴς καλεῖται Δημήτριος Τζιλιμπάρης, ὡς ἐξάγεται ἐκ διαφόρων στίχων αὐτοῦ (σελ. 62, 71, 194, 210 κτλ.) καὶ ἐγεννήθη ἐν τῇ κώμῃ Σκριπερῶ τῆς νήσου Κερκύρας. Τὸν χρόνον τῆς γεννήσεως αὐτοῦ συμπεραίνομεν ἐπ' ἴσης ἐκ τῶν ποιημάτων. Ταῦτα ἔγραφεν ὀδομηκονταετίας τῆς ἡλικιανῶν, ἢ μᾶλλον ἐβδομηκοντακαιοκταετίας ὡς ἀκριβέστερον ἐκφράζεται ἐν σελίδι 62· ἐπειδὴ δὲ δύο ποιήματα μετέκεινο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἡλικίᾳ ἀναφέρει, ἔπεται ποίημα εἰς τὴν χειροτονίαν τοῦ μητροπολίτου Κερκύρας Χρυσάνθου, ἧτις ἐγένετο τῷ 1830, ἐκ τούτου ἐξάγεται ὅτι ὁ τότε ὀκτωκαιεβδομηκονταετής Τζιλιμπάρης ἐγεννήθη τῷ 1756. Ὑπηρετήσε δ' ὡς ἀξιωματικός ὑπὸ τὴν Ἰόνιον δημοκρατίαν, ἐξ ὧ καὶ ὁ ἐπώνυμος Ἀλιφιέρης ὅπερ δις ἢ τρίς αὐτὸς ἑαυτῷ ἀποδίδει.

Ἐπ' ἴσης ἐκ τῶν στιχογραφημάτων αὐτοῦ μαυθάνομεν ὅτι ἐνουμφεύθη καὶ ἀπέκτησε δύο τέκνα, Νικόλαον καὶ Σπυρίδωνα, ἀλλ' ὅτι ἤδη ἀπὸ τοῦ 1814 ἀπώλεσε πάντας αὐτοῦ τοὺς συγγενεῖς. Ἀναγινώσκω ὑμῖν τοὺς στίχους ἐν οἷς ἀναφέρει τὸ πράγμα· διότι καὶ πάθος ἐνέχουσι καὶ πληροφορία περὶ τοῦ βίου τοῦ ποιητοῦ παρέχουσιν ἡμῖν οὐκ ὀλίγας (1).

(1) Τοὺς στίχους τοῦ Τζιλιμπάρη οὐς δημοσιεύομεν ἐνταῦθα παρατίθεμεν ἀποκεκαθαρμένους ἀπὸ τῶν ἀνορθογραφικῶν, ἵνα μὴ ὁ ἀναγινώσκων, ὑπ' αὐτῶν περισπώμενος, ἀμελῇ τῆς ὀφειλομένης πρὸς τὴν ποιητικὴν τῶν ἔργων ἀξίαν προσοχῆς.

Ἄπὸ τοὺς δεκατέσσαρους ἕως τὴν ὥρα τοῦτῃ ἔχασα τὴν φαμίλια μου καὶ ὅλα μου τὰ πλούτη, ἔχασα τὴν ὀμόζυγον, ἔχασα τὰ παιδιά, ἔχασα καὶ τὰ ἔγγονα· μὴ ἴλιψαν τὴν καρδίαν. Ἄν τὰ ἔχανα ἀνήλικα, δὲν ἔχα τόσην λύπη· ἔχασα ἀνδρας τέλειους, Νικόλαον καὶ Πίπην. Καὶ ὅλα τὰ ἐβάσταξα μὲ ὑπομονὴν μεγάλην, εἰς τῶν ἐρίφων τῇ μερῇ φοβῶντας μὴ με βάλῃ. Καὶ ἀφοῦ ἔχασα αὐτὰ μὲ ἐπικλώσαν ἄλλα, κάουζες (1) καὶ κρητήρια καὶ βάσανα μεγάλα. Διὰ ἕκατὸ τάλλαρα ποῦ ἤμουν πιεντζαρία (2) ἐπλήρωσα τρακόσια ἐβδομηκοντα τρία καὶ ἄλλα τετρακόσια πάλιν γὰ τὸν υἱό μου. Αὐτὰ τὰ δύο μῶκαμαν καὶ ἔχασα τὸ βίό μου. Χωρὶς νὰ φάγω καὶ νὰ πῶ τὸ πρᾶγμα μου νὰ

χάσω, Εἰς τέτοια καταστάματα ὁ ἄθλιος νὰ φθάσῃ! Οὐχὶ δὲ μόνον τὰ τέκνα ἔχει ἀπολέσει ὁ Τζιλιμπάρης, ἀλλὰ καὶ τῶν λοιπῶν συγγενῶν καὶ φίλων παρίσταται ἐστερμημένος. Ἄλλοι λείπουσιν ἄλλοι ἀπέθανον. Ἀναγινώσκω ὑμῖν ὀλίγους στίχους ἐκ τοῦ θρήνου συγγενῶν καὶ φίλων ὅπου μετὰ πάθους πολλοῦ θρηνεῖ τὴν ἀπομόνωσιν ταύτην ὁ ποιητὴς, διότι ἐνταῦθα πλέον, ὡς θὰ ἴδῃτε, ἐνομέθα νὰ τὸν καλέσωμεν ποιητὴν. Φίλοι μου, τί ἐγίνετε; ποῦ εἴστετε κλεισμένοι Φίλοι μὲ ἀπαρτήσατε με τὴν καρδίαν θλιμμένην; καὶ ὅ εἶσαι, Τάτζη Λαλαβὰ καὶ Νικόλῳ Τζιλιμπάρη; Ποῦ εἶσαι νὰ παίζωμε, ἀγαπητοί μου φίλοι; Ἐλᾶτ' ἐδῶ, Πολύμερε καὶ φίλε μου Ψυχούλη, ἐλᾶ λαγοκυνήσωμε, νὰ εὐφρανθοῦμε οἱλοι, νὰ ἀναβοῦμε στὸ βουνό, νὰ φέρωμε περὶόκια, νὰ πᾶμε στὰ λιβάδια, ποῦ ἐπέσαν ὄρτια. Ποῦ εἶσαι, Γιάννη τ' Ἀγγελῆ καὶ σὺ Τζώρτζη, [Μαριώλη,

ἐλᾶτε νὰ χορῆσωμε, νὰ ξεφαντώσουν ὄλοι. Ἄφοῦ ἀπαρτήσατε τὸν κάψο Ἀλιφιέρη, τὸ γλυκυτάτο του βιολὶ δὲν τῶπιασε 'στὸ χέρι. Ἐλᾶτ' ἐδῶ, φίλε Σκιαδὰ καὶ Γρουτζο Παναγιώτη ποῦ ὁ Γρηγόρης μᾶς καλεῖ νὰ στίψωμε τὸ μπότι. Ποῦ εἶσαι, Ἀναστάσιε Κλήμη μισερ νοδάρο· ἔλα ποῦ ἔχω τὸν λαγὸ ἔτοιμο νὰ τὸν γδάρω. Ποῦ εἶσαι, Σπύρο Κατζανδρῆ, Μικέλη καὶ Ἠλία ποῦ ἔκουναρθήκαμε μὲ ἀγάπην καὶ φιλίαν; Τί ἐγίνες, συμπεθέρε κὺρ Πίτρο Μαυρομμάτη ποῦ εἶνε ἡ καρδίαν μου ὀλη καϊμούς γεμάτη. Ἄφοῦ ἀναχωρήσατε καὶ ἀφήσατέ με μόνον, θλίψιν πολλὸν μ' ἀφήσατε ἀπὸ μεγάλο πόνον. Μὲ ποῖον νὰ ἀνταμωθῶ, μὲ ποῖον νὰ μιλήσω; Μέσα 'στὸν τάφον θέλα 'μπῶ ἀπὸ καύλους νὰ

γλώσω. Δὲν εἶν' οἱ φίλοι μοναχοὶ ὅπου μ' ἀπαρτήσαν, ἀλλὰ καὶ ὁ αὐτάδελφος καὶ τὰ παιδιά μ' ἀφήσαν.

(1) Causa=δίλη. (2) Pieggeria καὶ pregeria=ἐγγύησις.

Νὰ εἴξουρα 'σὲ ποῖο νησί, ποῖο κέστρο, σὲ ποῖαν χῶρα, ἦθα κινήσω παρευθὺς, δὲν ἔχανα μίαν ὥρα, νάλλω νὰ σᾶς ἀνταμωθῶ, νὰ σᾶς γλυκοφιλήσω καὶ ὅλα τὰ παράπονα πῶχω νὰ σᾶς μιλήσω, ὅτι ἐπράξετε σ' ἐμὲ ἕνα ἄστοπον πρᾶγμα νὰ μὴ μοῦ στείλετε ποτὲ τέσσερις ῥίγες (1) [γράμμα.

Τόσο φωνὴ ποῦ ἐφίγαμε ἀντάμα τόσους χρόνους καὶ νὰ μὲ παραιτήσατε μὲ θλίψες καὶ μὲ πόνους! νὰ μὴ ἰδῶ κανέναν ὀπίσω νὰ διαγύρῃ, νὰ πᾶμε νὰ γοδέρωμε (2) κανένα πανηγύρι. Αὐτὸ τὸ πρᾶγμα δὲν 'μπορῶ πῶς νὰ τὸ ἐξηγήσω ποῦ δὲν εἶδα κανέναν νὰ ἔξαναγύρῃ ὀπίσω. Ἡ μεγαλειότης χαρὰς αὐτοῦ ἔχετε τώρα ὅπου ἀπαρτήσατε τὴν πατρικὴν σας χῶρα ἢ βεραμέντε (3) εἴστενε 'σὲ φυλακαὶς κλεισμένοι καὶ βρίζετε ὡσπερ ἐμὲ ὄλοι καὶ σῆς θλιμμένοι. Ἔτσι θελᾶναι βέβαια, ἔλα ἀπὸ τὰ δύο, ἀλλὰ ἐγὼ ἐπιθυμῶ νὰ ἦσθε 'σὲ βραβεῖο. Νὰ τὸ ἐγνώριζα αὐτὸ τῶχα χαρὰν μεγάλην, ἴσως κ' ἐμὲ τώρα κοντὰ μαζὺ σας νὰ μὲ βάλῃ. Μὰ ἐάν εἰς ἐγκλήματα εἴστετε πεσημένοι κακῆ καμπάνα δι' ἐσᾶς καὶ δι' ἐμὲ σημαίνει, ὅτι ὁ Βασιλεὺς 'μπορεῖ ν' ἀργήσῃ νὰ καθήσῃ καὶ εἰς ταῖς φυλακαῖς πολλὸν καιρὸν θὰ μᾶς ἀφήσῃ. Κακὰ 'βρισκόμαστε ἐδῶ, δὲν ἔχομε νὰ φᾶμε καὶ κασιγιάδοι (4) καὶ ἐκεῖ πάλιν ποῦ θέλα πᾶμε. Δύο κασιγιά (5) ὁ θεὸς ποτὲ δὲν θέλει δώσει, μόνον ἡμεῖς, ἡγαπητοί, νὰ πράξωμε μὲ γνώσι, νὰ ἔχωμε ὑπομονὴν, νὰ μὴν ἀγαναχτοῦμε, ἂν θέλωμε 'στὴν μέλλουσαν ζωὴν ν' ἀναπαυθοῦμε.

Εἰς τακτικὰς σπουδὰς δὲν ἐπεδόθη ὁ Τζιλιμπάρης, ὡς δὲ ἐξάγεται καὶ ἐκ τῆς ἀπλῆς θᾶς τοῦ χειρογράφου ἦτο ὁμῶς φιλαναγνώστης, ἡγάπα νὰ ἀναγινώσκῃ ἐκκλησιαστικὰ βιβλία καὶ εἶχε μέγαν ζῆλον διὰ τὴν ποίησιν. Αὐτὸς ἐκεῖνος περιγράφει ἡμῖν μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ ἀπλότητος ἐν τῷ ποιήματι τῷ ἐπιγραφόμενῳ περὶ ἀρπαγῆς καὶ ἀδικίας τὴν φιλομουσίαν αὐτοῦ διὰ τῶν ἐξῆς στίχων. Ἀκούσατε, ὁμογενεῖς καὶ συγγενεῖς καὶ φίλοι ἐτοῦτα ὅπου σᾶς 'μιλοῦν τὰ ταπεινά μου χεῖλη. Ἄλθθινὰ ἀσύνθετα εἶν' αἱ κακογραμμένα, μὰ εἶνε ὄλ' ἀλθθινὰ, σωστὰ καὶ πεπραγμένα· ἐτοῦτα ἐβουλήθηκα νὰ γράψω διὰ στίχων, ἐλπίζοντας τὸν πόθον μου ἴσως νὰ τὸν πιτύχω. Ἄστους παῖδας τῶν ὁμογενῶν βούλομαι νὰ τὰ

στελῶ, ἢ νεολαία εἰς αὐτὰ ἔχει μέγαν ζῆλον,

(1) Riga=στίχος, γραμμὴ. (2) Godere=ἀπολαύειν, διασκεδάζειν. (3) Veramente=ἀληθῶς. (4) Castigato=τιμωρημένος. (5) Castigo=τιμωρία, κόλασις.

“Οτι, θυμάμαι, καὶ ἐγὼ ζῆλον μέγαν εἶχον ὅταν ἀνέγνωθα χαρτὶ γραμμένο διὰ στίχων.
 “Ο αν ἤμουν παιδαγωγός, νὰ ἤθλεπα κα ἕνα νὰ ἔχη βιβλιάρια στιχογραφικὰ γραμμένα, ἔπεφτα ἴστα ποδάρια του διὰ νὰ μοῦ τὰ δώσῃ καὶ τὰ ἐπίστρεφα ἀφοῦ τὰ εἶχα ἀναγνώσει. Καὶ παρευθὺς ἀχλίωσα μὲ τὸν τοιοῦτον τρόπον καὶ δάδαζα χειρόγραφα ὑπὸ χειρῶν ἀνθρώπων. Οὐτε γραφὴν (1) ἢ καουτζιὸν (2) ἠμπόρουν νὰ

καὶ μὲ τοὺς στίχους ἔλαβα ἕνα καλὸ μέγαν, ὅχι ὅτι ἐσπούδαζα, μὰ κάτιντι ἐπῆρα ἔγνώριζα, ἀέγνωθα ἴσὲ κάθε χαρακτήρα. Ἰὰ ζετοχολήσῃ τὸ παιδί ἐγὼ ἐκεῖ πηγαίνει, ββλία ἐκκλησιαστικὰ ἴστο ἕρι του δὲν πένει. Ἄν ἀγαπᾷ τὸ τέκνον σου τὸ πνεῦμα νὰ ζηπνήσῃ, κάμε τὸ ἴστην ἀνάγνωσιν μὲ ζῆλον νὰ κινήσῃ, ἱστορικὰ στιχογραφικὰ ββλία ν’ ἀποχίζῃ καὶ μὲ αὐτὰ τὸ πνεῦμά τους ἔξινῃ καὶ τὸ φωτίζεις.

Καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ τότε καταλαμῶναι καὶ ἀγροικαίε τί μιλεῖ καὶ ταῖς δεξιάς βάνει, ὄχι καθὼς χρειάζεται νὰ ββλή κατὰ τάξιν ὡσπερ αὐτοὺς τοὺς ἀριστοὺς ποῦ εἶχανε σπουδάζει, μὰ ἀπὸ ἴλιγο τῆ φορὰ καὶ θέλα γνωρίζε, τὸ αἴνιο ἀπὸ τὸ ἐν ὄς νὰ τὸ ἔκαθαρίσῃ.

Τὴν δ’ ἰδίαν ἀμάθειαν δὲν κρύπτει ὁ Δημήτριος, ἀλλὰ συχνότατα ἀναφέρει αὐτὴν ἐν τοῖς ποιήμασιν αὐτοῦ, ὡς εἶδουμεν ἤδη παρὰδειγμα. Ὡραϊότατος δὲ εἶνε ὁ ἐξῆς στίχος ὅστις δύναται νὰ χρῆσιμεύσῃ καὶ ὡς μέτρον τῆς κρίσεως ἢν πρέπει τις δίκαια φρονῶν νὰ ἐπιθέσῃ ἐπὶ τῶν στίχων αὐτοῦ.

Μεγάλη ἡ ἀμάθεια, πολλὴ ἡ προθυμία. Ἄλλαχού δὲ παραβάλλει ἐκυτὸν πρὸς λέμβον ἥτις τολμηρὰ λογιζέται διαπλέουσα τὸν ὠκεανόν.

Πῶς ἐτόλμησα νὰ γράψω τὸ θυμαζῶ καὶ ἐγὼ μιὰ μικρότατη βαρκοῦλα ἴστον ὠκεανόν νὰ ὄγω ποῦ βυθίζονται κερὰβια, ποῦνε ναῦτες φοβερά, ποῦ ἐμένα μὲ βυθίζει ἕνα κύμα νὰ μ’ εὔῃ. Μὰ ὁ ζῆλος τῆς πατρίδος μῶδωσε τὴν ἀφορμὴν καὶ ἡ δόξα τῆς θρησκείας καὶ τοῦ γένους ἡ τιμή.

Οὐ μόνον δὲ τὴν ἰδίαν ἀμάθειαν καὶ ἀδυναμίαν δὲν κρύπτει ὁ γέρον ποιητής, ἀλλὰ καὶ περὶ πάντων τῶν καθ’ ἑαυτὸν εἰλικρινῶς ἀποφαίνεται. Νέος ὢν ὑπῆκουσεν εἰς τῆς νεότητος τὴν σφριγώσαν ζέσιν καὶ περιέπεσεν εἰς ἀμαρτήματα ἅτινα μετὰ μετανόιας ἀναπολεῖ. Μὴ στοχασθῆτε—λέγει που—

(1) Γραφή=ἐπιστολή.
 (2) Cauzione=ἐγγυησις.

Μὴ στοχασθῆτε, ἀδελφοί, αὐτὰ ποῦ ἔγω γράφει πῶς δὲν τὰ ἐδοκίμασα ὅλα τὰ ἔχω πράξει, μὰ εἶδα καὶ ἐγνώρισα ποῦ κέδος δὲν λαμβάνω καὶ τῆς ἀθλίας μου ψυχῆς βαρὺ φορτῶν βάνω. Ὁ ποιητής γράφον τοὺς στίχους αὐτοῦ εἶνε γέρον, ὡς εἶπομεν, καὶ ἐπιπλέον κοιντόβλεπος, ὡς αὐτός ποῦ λέγει. Πα. ἀπονεῖται πολλαχού διὰ τὴν τυφλότητα τῶν ὀρθαλμῶν. Ἐν ᾧ γράφει, τὸ φῶς αὐτοῦ λαμβάνει.

Ἡθελα παραδείγματα πολλότατα νὰ γράψω ἰλλὰ τὸ φῶς ἐθάμβωσε καὶ στατικῶς ἴα παύτω. Ἡ χεὶρ αὐτοῦ εἶνε βαρεία καὶ ὑπ’ αὐτὴν ὑποτρέμων ὁ κάλαμος κηλιδόνει τὸν χάρτην, χύνει τὸ μέλαν. Ἰδοῦ πόσον ὠραία περιγράφει τὴν ἐκ τούτων ἀμυχανίαν ἐν τινι ποιήματι ἀπευθυνομένῳ πρὸς τὸν ἱεροκήρυκα Κερκύρας Τυπάλδον.

Καὶ νὰ μὲ συγχωρήσετε ἐὰν πολλάκις σφάλω, διότι σύνθεμα ὀρθὸ δὲν δύναμαι νὰ βάλω, ὅτι σπουδῆν δὲν ἔλαβα πῶς ἠμπορῶ νὰ ββίσω καὶ ὀδοηκονταστῆς τὸν κάλαμον νὰ γράψω; Τὸ χέρι μου ἐθάβουσε, ἔχματα καὶ τὸ φῶς μου καὶ νὰ συνθέσω δὲ μπωρῶ καθὼς εἶν’ ὁ σκο-

πῶς μου. Τὸ χέρι μου εἶνε βαρὺ, πολλὰ σπεγάζεα (1) κάνει καὶ μοῦ βρυμίζει τὸ χαρτί, μοῦ χύνει τὸ μέλαν. Πῶς ἠμπορεῖ ἕνας τυφλὸς νὰ μὴ στρ. βυθλακίση καὶ τὸ κοῦδύλι πῶς θέλει μέλαν νὰ μὴ χύσῃ;

Καὶ πράγματι ἡ σελὶς τοῦ χειρογράφου ἐν ᾗ εἰσὶν οἱ στίχοι οὗτοι γεγραμμένοι εἶνε τοιαύτη ὁποῖαν περιμένει τις αὐτὴν μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἀνωτέρω περιγραφῆς.

Ἄλλ’ ἡ προσβωπιὰ τοῦ Τζιλιμπάρη αὐτῆ ἐγένετο ἀφορμὴ ἀφελεστάτου καὶ χαρισστάτου τετρακτίχου διὰ τὸν ἐξῆς λόγον. Μία τῶν σελιδῶν τοῦ τετραδίου, ἐν ᾧ ἔγραψε τοὺς στίχους αὐτοῦ ὁ γέρον, εἴτιχε κεκαλυμμένη αὐτὰ διὰ τοῦ ἀπομυζητήρος χάρτου, τοῦ κοινῶς στυπποχάρτου, ὥστε οὗτος παρῆλθεν αὐτὴν καὶ προῦχώρησε γράφων εἰς τὴν ἄλλην. Ὅτε ὁμως ἐπάρας τὸ στυπποχάρτον εἶδεν ὅτι εἶχεν ἀπολειφθῆ ἢ ὑπ’ αὐτὸ σελὶς ἄγραφοι, πάρευτα ἔγραψεν ἐν αὐτῇ, οἰοῖνε προβλέπων μὴ μείνῃ παραπονεμένη, τὸ ἐξῆς τετρακτίχον

Τούτ’ ἡ φασάδα (2) ἔλεγα πῶς εἶνε γεγραμμένη,

(1) Spagazzo=κηλίς.
 (2) Faccita=σελίς.

μὰ ἦσαν μὲ τὴν σοῦγαρα τὴν κάρτα (1) σκε- [πασμένη] καὶ ἐχ τὴν ἄλλη τῆ μεριά βοηθᾶτε τοὺς μεγάλους. Οἱ ἐκτιμηταὶ τῶν καρπῶν εἶνε ἐπ’ ἴσης ἀλλ’ οἱ κατὰ τὸν γέροντα στιχογράφον. Οὐδὲ τοὺς μόνους τοῦ ἀγρότου λαμβάνουσι ὑπ’ ὄψιν, οὐδὲ τοὺς κινδύνους τοῦ καρποῦ ἀναλογίζονται. Παρατιθέμεθα ἐνταῦθα μέρος τοῦ ποιήματος περὶ τῶν κακῶν ζετιμωτῶν, ἐν ᾧ μεθ’ ἀπλότητος καὶ πάθους ἀπαριθμεῖ, αὐτὸς γνωρίζων, τοὺς κινδύνους εἰς οὓς εἶνε κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐπὶ τοῦ δένδρου διαμονῆς ἐκτεθειμένος ὁ ελαιόκαρπος, τῆς ὠραίας Κερκύρας τὸ γλυκύτατον καὶ πλουσιώτατον προῖόν. Τώρα νὰ εἶπομε κατιντι γιὰ τοὺς ζετιμωτάδες, τοὺς ἀρηστάς τῆς πίστεως, τυφλοὺς ἀδικητάδες. Σιγχαίνομαι νὰ τὰ εἶπω, ἤθελα νὰ σιωπήσω, ἰλλὰ φοβοῦμαι, ἀδελφοί, μήπως καὶ κριματίσω. Καὶ πάλιν δὲν τὸ ἔκαμα ἕνα τοῦς θεατρίου εἰς τῶν δικαίων τοὺς χοροὺς ἴσως τοὺς συνα- [θροίσω], ὅτι αὐτοὶ τὴν ἀρνησιν ἐγγράφως τῆνε δύνουν καὶ τοὺς ἰδίους ἀδελφοὺς ὁμογενεῖς τοὺς ἡδύνουν. Λένε εἰς φόβον τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ψυχῆς τους (ἕμα κ’ ἐπειτα οἱ ἄσύνετοι κάνουνε τέτοιο πρᾶγμα. Τὰ δύο κάνουν τέσσαρα καὶ τὰ ὀχτῶ δεκάδι. πῶς ἠμπορεῖ ὁ ἀθλιὸς κολόνος (1) νὰ βαστάξῃ; Ἄλλοι πλερώνουν δέκατο, ἄλλοι πλερώνουν τρίτο καὶ ἄλλοι πάλιν μισιακό, ἕνα μικρὸν δριττο. (2) Αὐτὸ τὸ φρούτο ἴστο κλαρὶ καθέται ὀχτῶ μῆνας μὲ κόπους καὶ μὲ ἔξοδα καὶ μὲ πολλὰς ββίνες. (3) Θὰ φᾶνε τὰ σερνούμενα, (4) τὰ φῆδια κ’ οἱ γου- [στέροι]. (5) καὶ ἐν ἔχουν καὶ παιδιὰ θ’ ἀρπάξῃ νὰ τοὺς γέρῃ. Μὰ θέλει καὶ ὁ πόδικας νὰ φάγῃ καὶ νὰ πάρῃ διὰ νὰ ἔχη πάντοτε γεμάτο τὸ ἀμπάρι. Θὰ φᾶνε εἰ ἰζακάληδες κ’ ἡ σκαρτζοχόροι ὄλοι, ἀλούπια καὶ σκώληκες, μύρμηγγες καὶ μπουμ- [πόλοι]. (6) Μὰ θέλα φᾶν τὰ πετεινά, ἡ κίχλα καὶ ἡ φάσσα, ὁ σπῆγγος καὶ ὁ βούβελος καὶ τὰ πουλία πᾶσα. Ἄμμη πᾶσαι θὰ φᾶ ἡ γῆ πᾶσαι θὰ πατηθοῦνε ἰπὸ ἀνθρώπου, ἀπὸ ζᾶ δεμπορὰ παντηθοῦνε, ὅτι τοὺς ὀρόμους δὲν ἠμπορεῖ κανένας νὰ τοὺς [κλείσῃ]. Ζημία καθημερινὴ δὲν ἔμπορεῖ νὰ λείψῃ. Γαυλάκια, ἡ νεροσυρμαῖς ἴλιγην ζημίαν φέρουν, κ’ οἱ ποταμοὶ ἴστην θάλασσαν λίγα τεζῆρα (7) [πέρνουν;

Γνωρίζει, εἶπομεν, ὅτι πρόσκαιρος εἶνε ὁ πλοῦτος, καὶ τὰ τοῦ κόσμου πλάνα καὶ ταῦτα ἀναλογίζόμενος ἐπιτωεῖ. Τί τὰ πρόσκαιρα τὰ πλοῦτη δὲν εἶνε παντοτεινὰ τὴν ἀνὴν τὰ ββίπεις ἀπρη, τὸ ἐσπίρας σκοτεινὰ τί γυρίζουνε τὰ πάντα κάθε ὦρα ἴσαν τροχός. σιμερον εὐνοχημένους καὶ τὴν αὔριον πτωχός. Ἐγνώρισε τοὺς δικηγόρους ὅτι ἀπατώσι τοὺς πελάτας ἐνοουσίεν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ὅτι μίξ τις δίκη εἶνε ἀπωλεσμένη καὶ ὁμως διδουσι εἰς τοὺς προσερχομένους ὑποσχέσεις ἐπιτυχίας, ἴα λαμβάνωσι παρ’ αὐτῶν τοὺς γάλους καὶ τὰς κόττας.

Καὶ οἱς, δατῆροι ῥήτες, αἴμα πτωχῶν, βουφᾶτε πολλὰ βροσανιστῆρια θαυροτέ κ’ εἰ ποῦ πάτε, ἔρχονται οἱ κλιέντες σας, (2) σᾶς λένε τὴν αἰτία, σᾶς δύνουν καὶ δαβίζετε τὰ ἔγγραφα, χαρτί. Ἰάν ἀναγνώσῃς τὰ χερτιά, αὐτὸ μόνον σοῦ φθάνει εἶδος ποῦ ὁ κλιέντες σου τὴν κούζῃ τὴν χάνει. Τότε ὡσῆν Χριστιανὸς νὰ τόνε ἐρμηνεύσῃς νὰ τοῦ εἴπῃς, ἡγαπητέ κάτσε νὰ ἐρμηνεύσῃς. Ἄλλὰ αὐτὰ δὲν τοῦ τὰ λές, ἀλλὰ τοῦ λές νὰ χάρῃ νὰ σῆται μὲ κοτῶπουλα καὶ τάλαρα ἴστο χέρι, ἔτσι κ’ ἡ ἄλλη ἡ μεριά ἴστον ἄλλον ἀδουκάτο. Ἄλλὰ ὁ εἰς ἀπὸ τοὺς δύο πρέπει νὰ πῆσῃ κάτω. Πρῶτερον κερδεμένῃς ἔλεγεσ ποῦ τὴν βγάνει, ἀμμη γιατί τὴν ἔκαμες ἔπειτα καὶ τὴν χάνει;

(1) Carta sugara—χάρτης ἀπορροφητήρ, στυπποχάρτον.
 (2) Cliente=πελάτης.

Νὰ τρώτε ἀπὸ τοὺς πτωχοὺς ταῖς κόττας καὶ τοὺς [γάλλους] καὶ ἐχ τὴν ἄλλη τῆ μεριά βοηθᾶτε τοὺς μεγάλους. Οἱ ἐκτιμηταὶ τῶν καρπῶν εἶνε ἐπ’ ἴσης ἀλλ’ οἱ κατὰ τὸν γέροντα στιχογράφον. Οὐδὲ τοὺς μόνους τοῦ ἀγρότου λαμβάνουσι ὑπ’ ὄψιν, οὐδὲ τοὺς κινδύνους τοῦ καρποῦ ἀναλογίζονται. Παρατιθέμεθα ἐνταῦθα μέρος τοῦ ποιήματος περὶ τῶν κακῶν ζετιμωτῶν, ἐν ᾧ μεθ’ ἀπλότητος καὶ πάθους ἀπαριθμεῖ, αὐτὸς γνωρίζων, τοὺς κινδύνους εἰς οὓς εἶνε κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐπὶ τοῦ δένδρου διαμονῆς ἐκτεθειμένος ὁ ελαιόκαρπος, τῆς ὠραίας Κερκύρας τὸ γλυκύτατον καὶ πλουσιώτατον προῖόν.

Τώρα νὰ εἶπομε κατιντι γιὰ τοὺς ζετιμωτάδες, τοὺς ἀρηστάς τῆς πίστεως, τυφλοὺς ἀδικητάδες. Σιγχαίνομαι νὰ τὰ εἶπω, ἤθελα νὰ σιωπήσω, ἰλλὰ φοβοῦμαι, ἀδελφοί, μήπως καὶ κριματίσω. Καὶ πάλιν δὲν τὸ ἔκαμα ἕνα τοῦς θεατρίου εἰς τῶν δικαίων τοὺς χοροὺς ἴσως τοὺς συνα- [θροίσω], ὅτι αὐτοὶ τὴν ἀρνησιν ἐγγράφως τῆνε δύνουν καὶ τοὺς ἰδίους ἀδελφοὺς ὁμογενεῖς τοὺς ἡδύνουν. Λένε εἰς φόβον τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ψυχῆς τους (ἕμα κ’ ἐπειτα οἱ ἄσύνετοι κάνουνε τέτοιο πρᾶγμα. Τὰ δύο κάνουν τέσσαρα καὶ τὰ ὀχτῶ δεκάδι. πῶς ἠμπορεῖ ὁ ἀθλιὸς κολόνος (1) νὰ βαστάξῃ; Ἄλλοι πλερώνουν δέκατο, ἄλλοι πλερώνουν τρίτο καὶ ἄλλοι πάλιν μισιακό, ἕνα μικρὸν δριττο. (2) Αὐτὸ τὸ φρούτο ἴστο κλαρὶ καθέται ὀχτῶ μῆνας μὲ κόπους καὶ μὲ ἔξοδα καὶ μὲ πολλὰς ββίνες. (3) Θὰ φᾶνε τὰ σερνούμενα, (4) τὰ φῆδια κ’ οἱ γου- [στέροι]. (5) καὶ ἐν ἔχουν καὶ παιδιὰ θ’ ἀρπάξῃ νὰ τοὺς γέρῃ. Μὰ θέλει καὶ ὁ πόδικας νὰ φάγῃ καὶ νὰ πάρῃ διὰ νὰ ἔχη πάντοτε γεμάτο τὸ ἀμπάρι. Θὰ φᾶνε εἰ ἰζακάληδες κ’ ἡ σκαρτζοχόροι ὄλοι, ἀλούπια καὶ σκώληκες, μύρμηγγες καὶ μπουμ- [πόλοι]. (6) Μὰ θέλα φᾶν τὰ πετεινά, ἡ κίχλα καὶ ἡ φάσσα, ὁ σπῆγγος καὶ ὁ βούβελος καὶ τὰ πουλία πᾶσα. Ἄμμη πᾶσαι θὰ φᾶ ἡ γῆ πᾶσαι θὰ πατηθοῦνε ἰπὸ ἀνθρώπου, ἀπὸ ζᾶ δεμπορὰ παντηθοῦνε, ὅτι τοὺς ὀρόμους δὲν ἠμπορεῖ κανένας νὰ τοὺς [κλείσῃ]. Ζημία καθημερινὴ δὲν ἔμπορεῖ νὰ λείψῃ. Γαυλάκια, ἡ νεροσυρμαῖς ἴλιγην ζημίαν φέρουν, κ’ οἱ ποταμοὶ ἴστην θάλασσαν λίγα τεζῆρα (7) [πέρνουν;

Γνωρίζει, εἶπομεν, ὅτι πρόσκαιρος εἶνε ὁ πλοῦτος, καὶ τὰ τοῦ κόσμου πλάνα καὶ ταῦτα ἀναλογίζόμενος ἐπιτωεῖ. Τί τὰ πρόσκαιρα τὰ πλοῦτη δὲν εἶνε παντοτεινὰ τὴν ἀνὴν τὰ ββίπεις ἀπρη, τὸ ἐσπίρας σκοτεινὰ τί γυρίζουνε τὰ πάντα κάθε ὦρα ἴσαν τροχός. σιμερον εὐνοχημένους καὶ τὴν αὔριον πτωχός. Ἐγνώρισε τοὺς δικηγόρους ὅτι ἀπατώσι τοὺς πελάτας ἐνοουσίεν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ὅτι μίξ τις δίκη εἶνε ἀπωλεσμένη καὶ ὁμως διδουσι εἰς τοὺς προσερχομένους ὑποσχέσεις ἐπιτυχίας, ἴα λαμβάνωσι παρ’ αὐτῶν τοὺς γάλους καὶ τὰς κόττας.

Καὶ οἱς, δατῆροι ῥήτες, αἴμα πτωχῶν, βουφᾶτε πολλὰ βροσανιστῆρια θαυροτέ κ’ εἰ ποῦ πάτε, ἔρχονται οἱ κλιέντες σας, (2) σᾶς λένε τὴν αἰτία, σᾶς δύνουν καὶ δαβίζετε τὰ ἔγγραφα, χαρτί. Ἰάν ἀναγνώσῃς τὰ χερτιά, αὐτὸ μόνον σοῦ φθάνει εἶδος ποῦ ὁ κλιέντες σου τὴν κούζῃ τὴν χάνει. Τότε ὡσῆν Χριστιανὸς νὰ τόνε ἐρμηνεύσῃς νὰ τοῦ εἴπῃς, ἡγαπητέ κάτσε νὰ ἐρμηνεύσῃς. Ἄλλὰ αὐτὰ δὲν τοῦ τὰ λές, ἀλλὰ τοῦ λές νὰ χάρῃ νὰ σῆται μὲ κοτῶπουλα καὶ τάλαρα ἴστο χέρι, ἔτσι κ’ ἡ ἄλλη ἡ μεριά ἴστον ἄλλον ἀδουκάτο. Ἄλλὰ ὁ εἰς ἀπὸ τοὺς δύο πρέπει νὰ πῆσῃ κάτω. Πρῶτερον κερδεμένῃς ἔλεγεσ ποῦ τὴν βγάνει, ἀμμη γιατί τὴν ἔκαμες ἔπειτα καὶ τὴν χάνει;

(1) Colono = γεωργός, χωρικός καλλιερῶν κτήματα. (2) diritti = δικαίωμα, φόρος. (3) Rovina = ζημία. (4) Serroumenou = ἐρπετῶν (5) νουστέροι = αἰῶροι. (6) Μπουμπόλοι = κοχλίας (7) tesoro = θησαυρός

Αὐτὰ τὰ νύχτα (1) ἔβγαίνουσε δὲ ἔχ τοὺς κλό-
πῳ; θέλεις νὰ μὴ χάσῃς ταῖς βίβλιας καὶ τοὺς
ἢ νύχταις φέρνουνε βροχαῖς, ἀνέμους καὶ ἀντάραις;
καὶ οἱ κολόνοι θλίβονται καὶ βάνουνε ταῖς κλά-
ραις. (2)

Ἔπνον νὰ πάρουν δὲ ἔμπορῶν οὐτε νὰ κλείσῃ
τί εἶνε ἡ καρδιά τους ὅλη καὶ μὸς γεμάτη.
Στέκουσε καὶ ἀκαρτεροῦν πότε νὰ γένῃ ἡμέρα.
ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ, ὅλοι νὰ τρέξουν πέρα,
ἴσταις στραταῖς καὶ νεροσυρμαῖς ὅτι μποροῦν νὰ

μετὰ τὰ χαλάζια καὶ βροχαῖς ὅλο νὰ μὴν τὸ χά-
σῃ.
Οἱ σέμπροι (3) οὐτε ἔγνοιάζονται οὐτε θέλει θυ-
μώσῃ.

ὀλίγον κόπον κάνουνε ἔως νὰ ἔξιμώσῃ.
Καὶ ἀφοῦ ἔξιμώσῃ, ἴσὲ μιά νύχτα νὰ πῆσῃ,
ὁ σέμπρος ἄς παιδεύεται νὰ μάσῃ καὶ ν' ἀλέσῃ
Πρῶτα πρέπει νὰ πληρωθοῦν μπαροῦνοι (4) καὶ

καὶ γιὰ βόβινες παντελῶς δὲν θέλει νὰ εἰσεύρη.
Τὰ ἴησους, ζετιμωτῆ, ποῦ πᾶς κ' ἐπιουκίσεις,
γιὰ ἄλλα δῶρα τοὺς πιστοῦς ὁμογενεῖς φουρκίσεις;

Ὁ ἡμέτερος Τζιλιμπάρης μισεῖ πάσας
ταύτας τὰς ἀδικίας, ἀπεχθάνεται τὸ κακὸν
καὶ ἐκφράζεται ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς, πρὸς τὴν
φαίνεται πράγματι μετὰ στοργῆς τείνων.

Ἄλλὰ ἐγὼ ἀγάπησα πάντοτε τὴν φιλία,
οὐδέποτε δὲν ἔκαμα ἄταχτην οὐμλία.
Ὅταν ἔβλεπα χριστιανοὺς εἰς ἔχθριτα βαλμένους
ἐγὼ τοὺς ἐκατάστανα φίλους μεταλλαγμένους.
Τὴν ἔχθρα ἐκατάτρεχα νὰ φύγῃ, νὰ μακρύνῃ,
μειστής πάντα ἔμβαινα νὰ γίνεταί εἰρήνη.
Ἐξώδευα τὰ ἄσπρα μου, ἔκαμα καὶ τὸν κόπον
νὰ εἰρηνεύσω τὰς ψυχὰς ὁμόθησκων ἀνθρώπων,
τὴν ἴησους τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ποῦ μακαρίζει
πάντας τοὺς εἰρηνοποιοὺς καὶ πλοῦτον τοὺς χα-
ρίζει,
μὲ ὄχι πλοῦτον πρόσκαιρον, φθαρτὸν καὶ μιση-
μένον,
πλοῦτον ἀειποτεσιῶν, εἰς οὐρανοῦς στημένον.
Πιστεύσατέ μου, ἀδελφοί, ποῦ λέγω τὴν ἀλήθεια
ὅτι δὲν καταδέχομαι νὰ γράψω παραμύθια.

Ὅσοι μὲ ἐγνωρίσανε ἄς τὸ μιλῆσῃ ὅλοι
τόσο ἀπὸ τὴν ἐξοχὴν ὅσο καὶ ἔχ τὴν πόλιν.
οὐχ ὅτι δὲ καύχησιν αὐτὰ τὰ ἔγω γράφει
ἀλλὰ πᾶς ἕνας ἐξ' ὑμῶν τὰ ὅμοι, νὰ πράξῃ.

Διὰ τοὺς λόγους τούτους τὴν μάλιστα,
ὅτε τὸ σῶμα ἔπαυσε νὰ σπριγγᾷ καὶ ἡ ζωὴ
δὲν παρέχει εἰς αὐτὸν θέλητρον, ἐτράπη
πρὸς τὰ θεῖα, ἐνεκολλώθη τὸν ἐσταυρωμένου
τὸν δωροῦντα ὄρας παρηγόρους καὶ ἀπιφά-
σις νὰ συντείνῃ εἰς τὴν ψυχικὴν ὠφέλειαν
τῶν ὁμοπίστων αὐτοῦ, ἀποτρέπων αὐτοὺς
ἀπὸ τοῦ κακοῦ καὶ τῆς διαφθορᾶς. Τοῦτο
προέθετο σκοπὸν γράφων ταῦτα τὰ ποιή-
ματα, ὡς ἐκφράζεται καὶ ἐν τῷ προλόγῳ,
ὅστις εἶνε μὲν γεγραμμένος εἰς λόγον πεζὸν
καὶ ὕφος ἐκκλησιαστικόν, θὰ ἠδύνατο δ'
ἐπ' ἴσης νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πρόλογος οἰου-
δήποτε ἠθικοῦ ἐγχειριδίου. Τὴν αὐτὴν δὲ
θησκευτικὴν τάσιν προβαίνουσαν μέχρι δει-
σιδαιμονίας ἀφορήτου καὶ τὸν αὐτὸν ἠθικὸν
χρωματισμὸν ἀνευρίσκει τις ἐν ὅλῳ τοῦ
βιβλίου. Ὁ Τζιλιμπάρης εἶνε θεῖος εἰς τὸ
ἔπακρον ἔχει γινῶσιν ἀκριβῆ τῶν ἐν τῇ
Παλαιᾷ Διαθήκῃ καὶ τῷ Εὐαγγελίῳ, ὅπερ
σπουδαίως ἐπενήργησεν ὡς ἐπὶ τὸ πνεῦμα
αὐτοῦ, οὕτω καὶ ἐπὶ τὸ γλωσσικὸν ὕφος ὅ-
περ γράφων μεταχειρίζεται. Ἄλλὰ δὲν φθά-
νει μόνον μέχρι τούτου εἶνε ὀρθόδοξος ἀπο-
κλειστικώτατος καὶ ἤθελε νομίσει ἡμέραν
χαρᾶς ἐκείνην καθ' ἣν ποτε πανταχοῦ γῆς
ἤθελε βασιλεύσει ἡ ὀρθοδοξία.

Ὡς εὐφροσύνη καὶ χαρὰ ποῦ ἐμελλε νὰ γένη
νὰ γίνονταν ὀρθόδοξοι ὅλη ἡ οἰκουμένη.

Διὰ τοῦτο αἰσθάνεται ἀπέχθειαν πρὸς
τὸν Βάμβαν καὶ τὸν Βαλιδαν, οὓς θεωρεῖ
ὡς λουθηροκαθιδιζήσαντας, οἰκτρῶς δὲ κατα-
φέρεται κατὰ Παπαδοπούλου τινός, ὅστις
ὀρθόδοξος διάκκος ὢν ἐγένετο μετέπειτα
δυτικός. Τὸ ὑπὲρ τῆς ὀρθοδοξίας πάθος τυ-
φλόνει αὐτὸν μέχρι τοσοῦτου, ὥστε περὶ
τοῦ Παπαδοπούλου τούτου νὰ ἐκστομίζῃ
τὰ ἀπανθρωποτάτα ὅσων τις δύναται νὰ
φαντασθῆ. Λέγει ὅτι ἂν ἐδύνατο ἤθελε καύ-
σει αὐτὸν ἐν μέσῃ τῇ πλατείᾳ τῆς Κερκύ-
ρας, ὅτι θὰ συνέτριβε τὰ ὀστέα αὐτοῦ διασφι-
ρίων καὶ ἄλλα μυρία. Καὶ μὰ τὴν ἀλήθειαν
Κερκυραῖος χωρικός κατὰ τὸν 17. αἰῶνα
σχεδιάζων Ἰσπανικὰ αὐτο - da - fé τῆς 16,
ἑκατονταετηρίδος εἰνέ τι ἀρκούντως ἀξίως

(1) danno = ζημία (2) κλάραις = οἰμωγαί
(3) Σέμπροι εἰς καλοῦνται ἐν Κερκύρα οἱ ἀγρο-
λῆπται καὶ ἀγοροῦται ἐν τῇ πρὸς ἀλλήλους σχέσει.
Ὅστις ἐνταῦθα ἡ λέξις σημαίνει τοὺς ἀγοροῦτας,
κατωτέρω τοὺς ἀγορολήπτας καὶ πάλιν ἔπειτα
τοὺς ἀγοροῦτας. (4) Μπαροῦνοι: ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ
barone σημαίνει τῶν τιμαριούχων, εἰς οὓς ἡ
Βενετία δ' ὑπηρεσίας εἶχε παραχωρήσει κτήμα-
τα ἐν τῇ ἐξοχῇ, ἕτινα παρ' αὐτῶν ὡς ἀγοροῦτων
εἶχον λάβει χωρικοὶ ὡς ἀγορολήπται.

Τοῦτο δ' εὐτυχῶς εἶνε τὸ μόνον ἴσως μέρος
τῶν στίχων τοῦ Τζιλιμπάρη ὅπου καὶ τοῦ
μεικτοῦ κατωτέρως ὢν ὡς πρὸς τὴν ποιητι-
κὴν ἀξίαν δείκνυται σύναμα σκληρῶς, ἀνη-
λεῖς ὁ γέρον ἐκεῖνος ὁ ἤρεμος, ὁ ἀξίων ὅτι
ἀγαπᾷ τὴν εἰρήνην, ὁ παρέχων καρδίαν λι-
θίνην πρὸς τὸ μῖτος. Quanto mutatus ab
illo Hectore ἰδύνατό τις ν' ἀναφανῆσῃ. Το-
σοῦτο τυφλόνει καὶ αὐτὴ ἔτι ἡ θρησκεία ὅ-
ταν ἦε ὑπερβολικὴ καὶ ἐμφωλευῆ εἰς τὴν
καρδίαν γέροντος ἀμαθοῦς.

Ὅπως ποτ' ἂν ἦ, ἡμεῖς ὀλίγον φροντί-
ζομεν περὶ τῶν ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς μετα-
νοίας ἠθικῶν καὶ θρησκευτικῶν γνωμῶν τοῦ
Τζιλιμπάρη, ἀλλ' ἐξετάζοντες τοὺς στίχους
αὐτοῦ εἰρσκομεν ὅτι ἐνέχουσι πανταχοῦ μὲν
εὐχέρειαν καὶ εὐροίαν, οὐχὶ δὲ σπανίως φαν-
τασίαν ποιητικὴν καὶ χάριτα, ἐνίοτε δὲ
καὶ περιπάθειαν δυναμένην νὰ συγκινήσῃ
ἐκεῖνος κ' ἂν ὢν ἡ καρδία δὲν ἐπωρόθῃ ἐπὶ
τοσοῦτον, ὥστε νὰ κατατέλλῃ καὶ αὐτὸ
τῆς συμπαιθείας τὸ αἶσθημα.

(Ἐπιτελεῖ τὸ τέλος).

ΣΠΥΡΙΔΩΝ Π. ΔΑΜΠΡΟΣ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΚΟΥ ΣΤΑΔΙΟΥ.

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου φυλλοῦ).

Ἦτο λοπὸν ἐπάναγκες νὰ ἔχῃ καὶ αἱ
ἀρχαῖαι Ἀθηναὶ στάδιον. Καὶ δὴ βλέπο-
μεν τοιοῦτο ἐν ἀρχαιοτάτοις χρόνοις πιθα-
νῶς ὑπάρχον, ἐπειδὴ Στέφανος ὁ Βυζάντιος
(ἐν λέξει Ἐγχειρίδιαι) ἀναφέρει ὅτι οἱ γυ-
μνικοὶ ἀγῶνες, οἵτινες ἀπὸ τοῦ τρίτου ἔτους
τῆς 54 Ὀλυμπιάδος, ἦτοι τοῦ 562 π. χ.,
εἰσῆχθησαν εἰς τὰς Παναθηναϊκὰς ἐορτάς,
ἔτελούντο κατὰ πρῶτον ἐν τῷ τετρακώμῳ
Ἡρακλείῳ καλουμένῳ, χωρὶς κειμένῳ περὶ
τὴν εἰς Πειραιᾶ ἀγούσαν λεωφόρον. Ἀργό-
τερον ὅμως εὑρίσκομεν γυμνικοὺς ἀγῶνας
τελούμενους πρὸς μεσημβρίαν τοῦ Ἰλισσοῦ,
ἐν τῇ θέσει τῇ καλουμένῃ Ἀγραις. Τοῦτο
δὲ εἶνε τὸ Παναθηναϊκὸν Στάδιον περὶ οὗ

ἡμῖν σήμερον ὁ λόγος, οὕτω καλούμενον
διότι κατὰ τὰ Παναθηναῖα ἐτελοῦντο αὐ-
τόθι ὁ δρόμος καὶ τὰ ἄλλα ἀγωνίσματα.

Ἡ θέσις ἦν οἱ Ἀθηναῖοι ἐξελέξαντο ἵνα
χρησιμεύσῃ αὐτοῖς ὡς στάδιον εἶνε ὠραία,
ἐν τῶν ῥομαντικωτάτων, ἵνα κατὰ τοὺς
νεωτέρους εἰπωμεν, τοπίων τῶν Ἀθηνῶν.
Ἄν καὶ σήμερον λείπει ἡ ἀρχαία διακόσμη-
σις τοῦ σταδίου καὶ ἡ τοποθεσία οὐδὲν παρ-
έχει τὸ ἰδιόζον, ἐμπνέει ὅμως εἰς τὸν ἀπὸ
τοῦ λόφου τῆς σφενδόνης μάλιστα καθο-
ρῶντα μεγαλεῖον καὶ σεβασμὸν. Φαντά-
σθητε ὅμως πόσον θὰ ἦτο χαριτωμένη, ὅτε
ἐπὶ μὲν τῶν λόφων ἐφ' ὧν νῦν φύεται ἄ-
κρπος ἄκανθα ἐμάρμαυρον τὰ λευκὰ ἐκ
Πεντελησίου λίθου ἐδώλια, καὶ τὸ τοπίον
ὅλον ἦτο πλήρες ναϊδρίων, βωμῶν καὶ ἀγαλ-
μάτων ἐκ τοῦ ζῶντος τῶν ἀρχαίων μυθι-
κοῦ κόσμου, τὸ δὲ βάθος ἔκλειεν ἡ θαλαρὰ
τῶν ἐν Ἀγραις Κήπων ἀποψὲς καὶ μακρὰν
ἠκούετο ὁ ψῆφος τοῦ τότε καλλιρροῦ Ἰλίσ-
σοῦ. Φαντάσθητε δ' ὑπὲρ πάντα ταῦτα
τῶν Ἀθηναίων τὸ πολυκίνητον καὶ ζωηρὸν
πλήθος πληροῦντὰ ἐδώλια καὶ σεμνοῦς παρα-
καθημένους τοὺς Ἑλλανοδίκας, τοὺς δὲ
σταδιοδρόμους καὶ ἀθλητὰς ἀγωνιῶντας ἐπὶ
τῇ νίκῃ, διότι ἐκεῖ που περὶ τὸ μέσον τοῦ
σταδίου παρετίθετο τὸ ἄθλον, ὁ ἀμφορεύς
ὁ πλήρης ἐλαίου ἐκ τῆς ἱερᾶς ἐλαίας τῆς ἐν
Ἀκροπόλει, ἐκ τῆς ἐλαίας τῆς Πολιάδος
Ἀθηνᾶς. Ἦδη τὸ τόπου τὰς φυσικὰς καλ-
λονὰς δεόντως ἐξετίμησεν ὁ Πλάτων καὶ
ἀλλοιοῦσάν τε ἀρχαίων καὶ νεωτέρων. Πρα-
θέτω ὑμῖν τὰ τοῦ Πλάτωνος (ἐν Φαῖδρῳ
5—7). αΝη τὴν Ἡραν, λέγει ὁ Σωκράτης
αὐτόθι, καλὴ γε ἡ καταγωγὴ. Ἦ τε γὰρ
ἀπλάτανος αὕτη μάλ' ἀμφιλαφὴς τε καὶ ὑ-
αψηλὴ, τοῦ τε ἀγνοῦ τὸ ὕψος καὶ τὸ σύσκιον
ἀπάγκυλον, καὶ ὡς ἀκμὴν ἔχει τῆς ἀνθης,
αὖς ἂν εὐωδέστατον παρέχοι τὸν τόπον ἢ
αὖ πηγὴν χαριεστάτην ὑπὸ τῆς πλατάνου
ἀρετῆς μάλα ψυχροῦ ὕδατος, ὥστε γε τῷ ποδὶ
στεκμήρασθαι. Νυμφῶν τε τινων καὶ Ἀχε-
αλφῶν ἱερὸν ἀπὸ τῶν κωρῶν τε καὶ ἀγαλμά-
των εἰκοιεν εἶναι. Βί δ' αὖ βούλει, τὸ εὐ-
απνον τοῦ τόπου ὡς ἀγαπῆτόν καὶ σφόδρα
αἰδύ' θερμὸν τε καὶ λιγυρὸν ὑπῆχει τῷ τῶν
ατεττίγων χορῷ. Πάντων δὲ κομψοτάτον
αὐτὸ τῆς πόλεως, ὅτι ἐν ἡρέμα προσάντει ἰκανῇ

πέφικε κατακλινέντι τὴν κεφαλὴν παγκά-
λως ἔχειν. Ὡστε ἀριστὰ σοι ἐξενάγηται,
ὦ φίλε Φαίδρεο.

Τοιαύτην θέσιν ἐξελέξαντο οἱ Ἀθηναῖοι
ἵνα ἀνεγείρωσι τὸ Στάδιον αὐτῶν. Καὶ φαί-
νεται μὲν ὅτι καὶ πρότερον ἐτελοῦντο ἐν
αὐτῷ κατὰ τὰ Παναθηναῖα γυμνικοὶ ἀγῶ-
νες, ἀλλὰ πληρέστερον διεκοσμήθη κατὰ
τὸ 350 π. χ., ὅτε ὁ ῥήτωρ Λυκούργος ὁ
Λυκόφρονος, ταμίης τῆς πόλεως διατελέσας
καὶ τὰς ἐτησίας αὐτῆς προσόδους ἀναβιβά-
σας εἰς 720,000 ἀρχαίων δραχμῶν ἠδυνήθη
νὰ ἐπισκευάσῃ ἢ καὶ ὄλως ἀνεγείρῃ οἰκοδο-
μήματά τινα, διακαλλύνων οὕτω τὴν πόλιν
πολλὰ μὲν ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέ-
μου καὶ μάλιστα μετ' αὐτὸν παθοῦσαν, μὴ δυ-
νηθεῖσαν δὲ περὶ τῆς ἀνορθώσεως νὰ προνοή-
σῃ. Οὗτος κατὰ τὸν Ψευδοπλούταρχον (Βίοι
δέκα ῥητόρων· Λυκούργος) α καὶ τῷ σταδίῳ
τῷ Παναθηναϊκῷ τὴν κρηπίδα περιέθηκεν
ἐξερρασάμενος τοῦτο τε καὶ τὴν χαράδραν
ὁμαλὴν ποιήσας, Δεινίου τινὸς δεῖ ἐκέκτητο
τοῦτο τὸ χωρίον ἀνέναντι τῆς πόλεως, προσε-
πόνησε αὐτῷ χάριτας αὐτοῦ Λυκούργου. Τοῦ
Σταδίου ἡ τοποθεσία εἶνε μὲν γνωστὴ, πε-
ριγράφει δὲ ἀκριβῶς αὐτὴν καὶ ὁ Πιυσανίας
λέγων (I, 19, 16) ἀνωθεν ὑπὲρ τὸν Ἰλι-
σσὸν ἀρχόμενον ἐκ μνησοδοῦς καθήκει
τοῦ ποταμοῦ πρὸς τὴν ὄχθην ὁ οὗς εὐθύ-
τε καὶ διπλοῦν. Γεννᾶται λοιπὸν ἐνταῦθα
τὸ ζήτημα ἂν αἱ πλευραὶ τοῦ βουνοῦ καὶ ἡ
μνησοειδὴς αὐτοῦ περὶ τὸ μέσον στροφῆ εἰσι
τῆς φύσεως πλάσματα ἢ τῆς χειρὸς τῆς ἀν-
θρωπίνης ἔργα. Φαίνεται λοιπὸν ἕκ τε τῆς
θέσεως τῶν πέριξ τόπων καὶ ἐκ τοίχων πε-
τρίνων οὗς δύναται τις νὰ ἴδῃ ἀναβαίνων
εἰς τὸν λόφον τῆς σφενδόνης καὶ οἷτινες
ὑποφαίνονται καὶ ἐν τῇ ἀριστερᾷ τῷ εἰσερ-
χομένῳ εἰς τὸ στάδιον πλευρᾷ ὅτι πρότερον
ἡ ὄπισθεν τῶν λόφων τοῦ Σταδίου χαράδρα
κατήρχετο ἀνωμάλως μέχρι τῆς ὄχθης τοῦ
Ἰλισσοῦ μετὰ τῶν δύο λόφων τοῦ Στα-
δίου χαίρουσα. Ἐπὶ δὲ Λυκούργου τοῦ
ῥήτορος ἐγένετο μὲν ὁμαλὴ ἡ χαράδρα, ὑψώ-
θησαν δὲ δι' ἐπιθέσεως χωμάτων οἱ δύο λό-
φοι, μάλιστα περὶ τὰ μέρη ἐνθα τελευτῶσι
πρὸς τὸν Ἰλισσὸν, ὑψώθη δὲ μᾶλλον τῶν
ἄλλων ὁ λόφος τῆς σφενδόνης καὶ οὕτω τὸ
Παναθηναϊκὸν Στάδιον ἔλαβε τὸ σχῆμα ὅ

περὶ νῦν παρουσιάζει, ἐκτὸς ὅτι αἱ πλευραὶ
τοῦ βουνοῦ εἶνε νῦν χθλακωδέστεραι ἢ τότε,
καταπεσόντων τῷ χρόνῳ χωμάτων διὰ τῶν
βροχῶν.

Πρὸς μετάβασιν ἀπὸ τῶν Κήπων εἰς
τὸν περὶ τὸ Στάδιον χώρον ἐκτίσθη ὑπὲρ
τὸν Ἰλισσὸν γέφυρα ἐξ ὄγκωδων πετρῶν
ἔχουσα τοῦξ ἡμικυκλοειδῆ, ἣς ἐπὶ τῶν
ἄγγλων J. Stuart καὶ N. Revett, ἐπισκε-
φθέντων τὰς Ἀθήνας περὶ τὸ 1750, δὲν εἶ-
χεν εἶτε ἐντελῶς καταπέσει, τοῦθ' ὅπερ συ-
νέβη περὶ τὸ 1770. Σήμερον τῆς γεφύρας
ταύτης σώζονται μόνον ἔχνη ἐκατέρωθεν
τῶν ὄχθων τοῦ Ἰλισσοῦ.

Κατὰ τὴν αὐτὴν δ' ἐποχὴν, πιθανῶς δὴ-
λαδῆ ἐπὶ τοῦ ῥήτορος Λυκούργου, ἐκοδο-
μήθη κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Σταδίου τοίχος
κλειών αὐτὸ, ἔχων δ' εἰσοδούς κατὰ τὴν
εἰκόνα τῶν σταδίων ἦν ἀνωτέρω περιεγρά-
ψαμεν. Τοῦ τοίχου τούτου ἔχνη μέχρι τοῦ
νῦν σώζόμενα εἶνε οἱ ἐπὶ τῶν περῶν τοῦ
βυρσοδομικοῦ καὶ νοτιανατολικοῦ λόφου πα-
ρατηρούμενοι μέγιστοι πέτρινοι ὄγκοι οἱ ἀ-
ποτελοῦντες τοίχος ἐκτισμένον κατὰ τὸν
παρὰ τοῦ ἀρχαίου ἀρχιτέκτονι τρόπον τὸν
καλούμενον ἔμπλεκτον. (Πρὸβλ. Vitruv.
II, 8).

Καὶ τοιαῦτα μὲν τινα εἰργάσατο ἐν τῷ
Παναθηναϊκῷ Σταδίῳ ὁ Λυκούργος. Πεντα-
κότσια δὲ περίπου μετ' αὐτὸν ἔτι ὁ ἀγαθὸς
καὶ μέγας τῶν Ἀθηναίων, οὐ μὴν ἀλλὰ
καὶ πάσης τῆς Ἑλλάδος, εὐργέτης Ἡ-
ρώδης ὁ ἐπιλεγόμενος Ἀττικὸς, ὅστις
κατὰ τὸν Φιλόστρατον «ἄριστα ἀνθρώπων
πλούτῳ ἐχρόστατος», ἀνέλαβε περὶ τὸ
140 μ. Χ. τὴν διὰ μαρμαρίνων ἐκ Πεν-
τελησίου λίθου ἐδωλίων διακόμησιν τοῦ
Σταδίου «Καὶ μὴν καὶ ἐλειτούργησεν Ἀθη-
ναίους τὴν τε ἐπώμῳ καὶ τὴν τῶν Πανε-
ληνίων στεφανωθεῖς· δὲ τὴν τῶν Παναθη-
ναίων καὶ ὑμᾶς, εἶπεν, ὦ Ἀθηναῖοι, καὶ τῶν
Ἑλλήνων τοὺς ἤζοντες καὶ τῶν ἀθλητῶν
τοὺς ἀγωνιουμένους ὑποδέξομαι σταδίῳ
λευκοῦ λίθου». Ταῦτα διηγείται ὁ Φιλό-
στρατος (Βίοι σοφιστῶν· Ἡρώδ. Ε) περὶ τῆς
ὑπὸ τοῦ Ἡρώδου διακοσμήσεως τοῦ Πανα-
θηναϊκοῦ Σταδίου καὶ ἐπιφέρει κατόπιν
τὰ δε α καὶ εἰπὼν ταῦτα τὸ Στάδιον τὸ
ὑπὲρ τὸν Ἰλισσὸν εἶσω τετάρτων ἐτῶν ἐπε-

ετέλεσεν, ἔργον συνθεῖς ὑπὲρ πάντα τὰ
θαυμάσια· οὐδὲν γὰρ θεάτρον αὐτῷ ἀμιλ-
λάταιο. Μετὰ τοῦ αὐτοῦ δὲ θαυμασμοῦ περὶ
τοῦ Σταδίου τούτου ὁμιλεῖ καὶ ὁ Παισα-
νίας (I, 19, 7). «Τὸ δὲ ἀκούσασι μὲν οὐχὶ
ὁμοίως ἐπαγωγὸν, θαῦμα δ' ἰδέσθαι, στά-
διόν ἐστι λευκοῦ λίθου. Μέγεθος δὲ αὐτοῦ
τῆδε ἂν τις μάλιστα τεκμαίροιο· ἀνωθεν
ὑπὲρ τὸν Ἰλισσὸν ἀρχόμενον ἐκ μνησοδοῦς
καθήκει τοῦ ποταμοῦ πρὸς τὴν ὄχθην ὁ οὗς
εὐθὺς τε καὶ διπλοῦν. Τοῦτο ἀνὴρ Ἀθηναῖος
Ἡρώδης ἐκοδόμησε καὶ οἱ τὸ πολὺ τῆς λι-
θοτομίας τῆς Πεντέλης εἰς τὴν οἰκοδομὴν
ἀνηλώθη».

Τὸ Στάδιον εἶχε μῆκος μὲν ποδῶν περὶ
ποῦ 630, πλάτος δὲ 124. Τὰς δὲ σειρὰς
τῶν ἐδωλίων ὁ Leake ὑποθέτει τριάντονα ἢ
τεσσαράκοντα καὶ ὑπολογίζει ὅτι περίπου
40,000 θεατῶν ἐδύνατο ἐπ' αὐτῶν νὰ κά-
θηνται, ἐξαιρουμένων τῶν χωροῦντων εἰς τὰς
ὑπὲρ τὰ μαρμαρίνα ἐδῶλια κλιτύας τοῦ
βουνοῦ, ἐν ἐξαιρετικαῖς περιστάσεσι πλη-
ρουμένας, διότι δὲν εἶνε πιθανὸν αἱ σειραὶ
τῶν ἐδωλίων νὰ ἔφθανον μέχρι τῆς κορυ-
φῆς τῶν λόφων.

Ἐπὶ τῆς ἐτέρας τῶν πλευρῶν τοῦ Στα-
δίου ἴστατο κατὰ τὰς τῶν ἀρχαίων μαρ-
τυρίας ναὸς τῆς Τύχης. Ἴδου τί λέγει ὁ
Φιλόστρατος (ἐνθ' ἀν.) «Τὸ δὲ ἐπὶ ἄετρα
τοῦ Σταδίου νεὸς ἐπέχει Τύχης καὶ ἀγαλ-
μα ἐλεφάντινον ὡς κυβερνώσης πάντα». Τὸν δ'
ἕτερον λόφον ἐκόμει τάφος τοῦ
Ἡρώδου, ὃν οἱ Ἀθηναῖοι ἀποθανόντα δημο-
σίᾳ δαπάνῃ καὶ μεγαλοπρεπῶς ἐκήδευσαν,
ὅτε ὁ σοφιστὴς Ἀδριανὸς, μαθητὴς τοῦ
Ἡρώδου γενόμενος, καὶ λόγον τῷ Ἡρώδῃ
ἀποθανόντι ἐπεφθέγγατο ἐλάξιν τοῦ
ἀνδρός, ὡς ἐς δάκρυα ἐκκλήθηται τοὺς
Ἀθηναίους ἐν τῇ τοῦ λόγου ἀκροασίᾳ (Φιλ.
ἐν βίῳ Ἀδριανοῦ 1). Τὸν δὲ Ἡρώδην
κατὰ τὴν τοῦ Φιλοστράτου μαρτυρίαν οἱ
Ἀθηναῖοι ἀέθαψαν ἐν τῷ Παναθηναίῳ, ἐπι-
υγράψαντες αὐτῷ βραχὺ καὶ πολὺ ἐπιγράμ-
μα, τοδὲ·

Ἀττικῷ Ἡρώδῃ Μαραθῶνιος, οὗ τάδε πάντα,
καί τῳ δε τάφῳ, πάντοθεν εὐδίκιμος».

Τὸν ναὸν τοῦτον τῆς Τύχης καὶ τὸν τά-
φον τοῦ Ἡρώδου ἄλλος τῶν ἀρχαιολογούν-
των ἐπὶ ἄλλου τὸν λόφον τίθησι. Καὶ οἱ

μὲν νομίζουσιν ὅτι ὁ ναὸς τῆς Τύχης ἔκει-
το ἐπὶ τοῦ δυτικοῦ λόφου καὶ θέτουσιν
ἀπέναντι τὸν τάφον τοῦ Ἡρώδου, ἄλλοι δὲ
τὸν μὲν ναὸν θέτουσιν ἀνατολικῶς, τὸν δὲ
τάφον δυτικῶς, ὀλίγω δ' ὑπεράνω τῆς θέ-
σεως ἐνθα κεῖται ἡ ὑπόγειος δίοδος. Εὐρί-
σκονται τέλος καὶ οἱ νομίζοντες ὅτι ὁ τά-
φος τοῦ Ἡρώδου ἔκειτο ἐντὸς τοῦ Σταδίου.

Ἡ δὲ ὑπόγειος δίοδος, αὐ' οὗ περὶ αὐ-
τῆς ἦλθεν ἡμῖν ὁ λόγος, εἶνε λίαν σκαν-
δαλώδης. Καὶ κοινὴ μὲν περὶ αὐτῆς ἰδέα
εἶνε ὅτι ἐχρησίμευεν ἵνα δι' αὐτῆς ἐξέρ-
χωνται οἰανεὶ λάθρα οἱ νικῶμενοι, ἀπο-
φεύγοντες οὕτω τὰς ἐπὶ τῇ ἡττῇ αὐτῶν ἀ-
ποδοκιμασίας τοῦ ἐπὶ τῶν λόφων περικα-
θημένου πλήθους, ἄλλοι δὲ θέλουσιν ὅτι
δι' αὐτῆς εἰσήγοντο ἐπὶ μεταγενεστέρων
χρόνων, ὅτε εἰσῆχθησαν αἱ θηριομαχίαι καὶ
ἀρματηλασίαι, τὰ θηρία καὶ τὰ ἄρματα.
Ἐπὶ τῆς πρώτης ἰδέας στηριζόμενος ὁ Ἐλ-
βετὸς Gottfried Ludvig λέγει ἐν τῷ συγ-
γράμματι αὐτοῦ Vier Tage in Athen τὰς
ὥραιας ταύτας λέξεις, αἵτινες ἀποδεικνύουσι
πόσον εὐκόλως δύναται τις νὰ εἴπῃ καλὰ
πράγματα καὶ ἐπὶ ἀναλήθων ὑποθέσεων
ὅταν στηρίζηται. «Οἱ λόγοι, ἐφ' ὧν ἐκείντο
τὰ ἐδῶλια, —λέγει— καὶ τὸ πεδίον τοῦ
υδρόμου εἰσι κεκαλυμμένα ὑπὸ πόας, ἀ-
σκανθῶν, θύμου, χαμαμῆλων καὶ ἐρυθρῶν
νάνεμονῶν. Μόνον δ' ὑπόγειος δίοδος ἐν
στῷ βαθεῖ πρὸς δυσμὰς κατασκευασθεῖ-
» στα προδίδει τὴν δημιουργὸν ἀνθρω-
πίνην χεῖρα, ἣτις ἐκράτησεν ἐνταῦ-
»θα. Καὶ πρὸς τί ἢ ἀποκεκρυμμένη
ναῦτη ἐξοδος; Ὡ! ἡ ἐξοδος αὕτη
»μοι κκίεστησεν ἐξαιρετῶς προσφιλεῖς
»τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας. «Ὅτι ἡ ἀνδραγα-
»θία τῶν Ἑλλήνων διεπράζε, πόσον προε-
»χώρησεν ἡ τέχνη παρ' Ἕλλησι, μεθ' ὁ-
»ποίας δυνάμειος ἠγόρευσαν οἱ ῥήτορες καὶ
»ὁποῖα ὕψη ἀνέβησαν οἱ σοφοὶ τῶν Ἑλλή-
»νων, ταῦτα πάντα εἴδεον ἡδὴ πρό πολ-
»λοῦ· ἀλλὰ τρυφερότητα ἑλληνικῆς δια-
»νοίας τοιαύτην, ὅποιαν μοι ἐφανέρωσεν ἡ
»μυστικὴ ἐκείνη δίοδος, σχεδὸν οὐδὲ προῦ-
»πέθετον. Ὁ ἠττάμενος δὴλα δὴ κατὰ τὸν
»υδρόμον ἀπηλλάσσετο τῆς αἰσχύνης νὰ ἐπι-
»φαινηται κατ' ἀνάγκην ὡς ἡττηθεῖς πρό
»τῶν 40,000 εατῶν, καὶ οἱ θεαταὶ δ

αυτοὶ συνήθουν εἰς τὴν ἀποχὴν ἀπὸ θεά-
ματος, ὅπερ ἄλλος λαὸς δὲν ἤθελε συγ-
κατανεύσει νὰ στερηθῆ. Διὰ τοῦτο ἔπρεπε
νὰ κατασκευασθῆ διεξοδος ἐπιτρέπουσα
νεὶς τὸν νικηθέντα ν' ἀποδράσῃ ἐκείθεν λυ-
θησα. Ἡ παρατήρησις αὕτη μοι παρέγενε
ν ἀνεξήγητον ἐντύπωσιν· μοι ἐγένετο μά-
υτος σπανίως εὐγενεὶς ψυχῆς καὶ εὐσεβοῦς
σεβασμοῦ πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην ἀξίαν, ὁ
ποῖον συνήθως δὲν εὕρισκον ἐν τῇ εἰδῶ
πλωλάτριδι ἀρχαίᾳ· οὐδ' ἐν αὐτῷ τῷ
Ἑλλησμοφῶ.

Τὴν δὲ ὑπόθεσιν δεῖ διὰ τῆς ὑπογείου
ταύτης διόδου εἰσῆγοντο εἰς τὸ στάδιον
τὰ θηρία ἐπὶ τῶν βωμαϊκῶν χρόνων εὐρί-
σκομεν ἐκφερομένην καὶ ἐν ταῖς σημειώ-
σεσι τῆς νέας ἐκδόσεως τοῦ συγγράμματος
τῶν περὶ τὰ 1750 ἐπισκεφθέντων τὴν Ἑλ-
λάδα Ἀγγλων περιηγητῶν J. Stuart καὶ
N. Revett. «Ὀλίγον ὑποκάτω, λέγεται ἀν-
τιόθ, πλησιέστερον δὲ πρὸς τὸ κυκλοειδές
μέρος τοῦ κοίλου, εὕρεσκειται ὑπόγειος διό-
δος, ἣτις ὅμως δὲν εἶνε συμμέτρως κατε-
σκευασμένη, ἔχουσα εὖρος μὲν δώδεκα
περὶ πῶτον ποδῶν, ὕψος δὲ δέκα. Φέρει δ'
αὕτη ἀπὸ τοῦ σταδίου διὰ τοῦ λόφου εἰς
τὸν ἐκείθι πρὸς δισμᾶς χῶρον καὶ ἀνοί-
σεται παρὰ μικρᾷ πηγῇ, ἣς τὸ ὕδωρ ἀ-
μέτρως ἔπειτα χάνεται. Ἐξέτερόν τινες τὴν
σεικαίαν μὴ διὰ τῆς διόδου ταύτης εἰσῆρ-
χοντο ἔξοχα πρόσωπα καὶ ἄρχοντες πρὸς
θεῖαν τῶν ἀγῶνων ἢ μὴ ἀπεχώρον δι' αὐ-
τῆς οἱ ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἠτῶμενοι· πιθα-
νῶς ὅμως ἐγένετο χρῆσις τῆς εἰσόδου ταύ-
της ἐπὶ Ἀδριανοῦ ἵνα εἰσάχωνται τὰ ἄ-
γρια θηρία ἅτινα ἐμελλον νὰ καταδιωχ-
θῶσιν ἐν τῷ σταδίῳ. Καὶ εἶνε μὲν γνω-
στόν ὅτι τοιαῦτα κυνηγεσία ἐγίνοντο, καὶ
μάλιστα ἀναφέρεται περὶ τοῦ αὐτοκράτο-
ρος Ἀδριανοῦ ὅτι διέταξε τὴν ἐν τῷ Πα-
ναθηναϊκῷ Σταδίῳ συγκρότησιν μάχης χι-
λίαν θηρίων (Spartianus ἐν Hadr. κεφ. 7
καὶ 19). Ἄλλ' οὐχ ἤττον δὲν εἶνε πιθανόν
νὰ εἰσῆγοιτο τὰ θηρία διὰ τῆς διόδου ταύ-
της· πρὸς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην φαίνονται
ἐντιμαχόμενα αὐτὰ αἱ γενόμενοι ἀνασκα-
φαί, δι' ὧν ἀνευρέθη ἔξω τῆς ὑπογείου ὁ-
πῆς ὑψόμενον τὸ θωράκιον τὸ διαθῆον
παραλλήλως τὰς πλευρὰς τῶν βουνῶν καὶ

κλείον οὕτω κτείν τὴν διόδον. Ἰσχυρίζο-
νται λοιπὸν μία εἰς εἰκάσια πρὸς παραδο-
χὴν, ὅτι ἄλλα δὴ διὰ τῆς εἰσόδου ἐκείνης
εἰσῆρχοντο εἰς τὸ στάδιον οἱ Ἑλληνοδικαί
καὶ οἱ ἀγωνισταί. Τὴν ὑπόθεσιν δὲ ταύτην
καθιστᾷ πῶς βράσιμον καὶ ἡ περὶ τοῦ Ὀ-
λυμπιακοῦ σταδίου μαρτυρία τοῦ Πausa-
νίου λέγοντος (VI, 20, 7) α. . . ἦν κρυ-
πτήν ὀνομάζουσιν ἔσοδον· διὰ δὲ αὐτῆς
πρὸς τὸν Ἑλληνοδικαί εἰσέναι εἰς τὸ στά-
διον καὶ τοὺς ἀγωνιστάς.»

Ἐπ' ἴσης δὲ ἀμφισβητεῖται ἂν ἡ διό-
δος αὕτη εἶνε τεχνητὴ καὶ χειροποίητος ἢ
φυσικὴ. Ὁρθότερα φαίνεται ἡμῖν ἡ γνώμη
ἄλλων τε καὶ τοῦ ἀρχιτέκτονος K. Ziller
προνοούντων ὅτι εἶνε τεχνητὴ. Καὶ ἴσως μὲν
προὔπηχε μικρὰ τις ὀπή ἐξ ἧς ἐδόθη ἡ ἀφι-
τηρία πρὸς μεγεθυσιν αὐτῆς καὶ εὐρυσιν.
Ἡ δὲ πρὸς τὴν ἰδέαν ταύτην τοῦ χειροποι-
ήτου τῆς ὑπογείου ὀπῆς κατὰ πρώτην ἀο-
χὴν γεννωμένη ἀπορία, διὰ τὴν ἄρα ἂν ἀν-
δρῶν χεῖρες ταύτην κατεργάσθησαν καὶ
οὐχὶ ἡ φύσις ἢ δημιουργὸς παρεσκεύασε,
δὲν ἐξωμάλυναν αὐτὴν καὶ ἄνωθεν, ἀλλ' ἀ-
ρῆκαν ἀκατέργαστον, ἢ ἀπορία, λέγομεν,
αὕτη εὐκόλως διαλύεται, ὅταν λάθωμεν ὑπ'
ὅψιν ὅτι πιθανῶς ἡ διόδος καὶ ἄνωθεν ἐξω-
μαλύνθη καὶ ἰσοπεδῶθη, ἀλλὰ τῷ χρόνῳ
λίθοι καταπεσόντες ἐξ αὐτῆς κατέστησαν
αὐτὴν ἀνώμαλον. Τοῦτο δὲ τόσῳ μάλλον
εὐλογον φαίνεται ὅσῳ ἤδη κατὰ τὴν πρὸ
τῆς διόδου καὶ ὑπ' αὐτὴν γενομένην ἀνα-
σκαφὴν εὐρέθησαν οὐκ ὀλίγα ὀγκώδη βρά-
χων τμήματα.

Τοῦ Παναθηναϊκοῦ Σταδίου τὴν ἱστορίαν
καὶ τύχην μετὰ τοὺς ἐπὶ Ῥωμαίων χρόνους
δυσκόλως δυνάμεθα νὰ παρακολουθήσωμεν.
Φαίνεται ὅτι κατὰ τὴν ἐπὶ Βυζαντινῶν
παρακμὴν τῶν Ἀθηνῶν καὶ βραδύτερον ἐπὶ
Φράγκων καὶ Τούρκων, δεῖ πλέον τὸ στά-
διον ἔπαυσε νὰ ᾔη ἐν χρήσει, τὸ μὲν κοῖλον
προσεχώθη ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὑπὸ τῶν
κατὰ τὰς βροχὰς καταπιπτόντων ἄνω-
θεν χωμάτων, τὰ δὲ ἐπὶ τῶν λόφων μαρμά-
ρινα ἐδώλια βεβήλως ἀφρηπάγησαν ἵνα χρη-
σιμεύσωσι δι' ἄλλας ἀνάγκας. Καὶ δὴ ἐπὶ
Τουρκοκρατίας, διότι ὅπερ θὰ εἴπωμεν
Τούρκων μόνον ἔργον ἐδύνατο νὰ γίνῃ, παρὰ
τῆς ὑπογείῃς διόδῳ ἐστῆθη κάμινος εἰς ἀ-

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ.

ΑΠΛΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ὁ π ο

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΔΟΥΚΡΟΣ.

(Συνέχεια καὶ τέλος, ἴδε προηγούμενον φυλ.)

VII.

Μετά τινας ἡμέρας ἀπῆλθεν ἀπὸ τοῦ
πανδοχείου τοῦ Πέτρης, καὶ ὁ κόμης Ἀ-
λέξιος ἦτο κατ' ὄδον, λέγων ὅτι θὰ ἐπι-
στρέψῃ μετ' ὀλίγον, ἵνα εὕρῃ τὴν ὠραίαν
του μνηστῆν.

Ἡ χαρὰ ἐξεχείλει τῆς καρδίας τῆς Ἀ-
λεξάνδρας.

Ὁ ἀναγνώστης ἂς μὴ ἀπατηθῆ καὶ πι-
στεύσῃ ὅτι ἡ εὐχάριστος φιλοδοξία συνέ-
τεινεν εἰς τὴν χαρὰν ταύτην.

Ὅχι.

Ἡ Ἀλεξάνδρα ἦτο εὐτυχὴς ἐκ τοῦ ἔρω-
τος τοῦ Ἀλεξίου· ἤθελε τὸν ἀγαπήσει πτω-
χὸν καὶ ἀφανῆ.

Ἡ θέσις καὶ ἡ καταγωγὴ τοῦ εὐγενοῦς
κόμητος ποσῶς δὲν τὴν ἐθάμβωσαν· δὲν
εἶδε κατ' ἀρχάς, εἰμὴ ψυχὴν ἀνταποκρι-
νομένην εἰς τὴν ἰδικὴν τῆς ψυχῆς· ἦτο εὐ-
τυχὴς, τί τὴν ἐμελλε διὰ τὰ ἐπίλοιπα!

Ἐκάστην πρώταν κατήρχετο εἰς τὸν πε-
ριβολόν, ἔθα ὁ Ἀλέξιος τῆς εἶχεν ὀμιλή-
σει πρώτην φορὰν. Τὰ ἄνθη τῆς τῆ ἀπεκα-
τέστησαν ἀξιαγαπητότερα, ἀφ' οὗτο ὁ ἡγα-
πημένος αὐτῆς κύριος τὰ εἶχεν ἰδεῖ.

Τοῖς ἐπεδαψίλευε πλείονας περιποιήσεις
θὰ ἔλεγε τις ὅτι ἔτα ἡγάπα περισσώτερον.
Καὶ ἄνθη καὶ νεάνις ὠμοιάζον· ἐφαί-
νοντο ὅτι ὠμίλου σιγηλῶς περὶ τοῦ ἀ-
πόντος.

Ἐν τούτοις ἐν τῷ μέσῳ τῆς εὐτυχίας
ταύτης, ἣτις ἠδέως ἐπλήρου τὴν ψυχὴν
τῆς Ἀλεξάνδρας, νέφος ἐφαίνετο ἐνίοτε,
διερχόμενον αἴφνης.

Τότε ἡ νεάνις ἐγένετο σκυθρωπῆ.

Ἐψιθύριζε μετ' ἀγωνίας.

— ὦ! ἐὰν δὲν ἐπανήρχετο!

Ἄλλὰ τὸ βλέμμα τῆς ἔλαμπε παρευθὺς,

(Ἀκολουθεῖ).

θείαι ακτίνες ἐλπίδος ἐπλημύρουν τὴν καρδίαν της, καὶ ἡ ταπεινὴ μνηστὴ τοῦ κόμης προσέθετε.

— Τὸ ὑπεσχέθη, θὰ ἐπανεῖλη!

Ἐπειτα ἔτρεχε νὰ βίβη εὐτυχῆς, εἰς τοὺς βραχίονας τοῦ Πέτερς, ὅστις ἀντασπαζόμενος τὴν θυγατέρα του, παρετήρει τὸ ἐπὶ τοῦ τοίχου κρεμάμενον γηραιὸν ὄπλον.

VIII.

Ὁ Ἄλέξιος ἦτο εἰλικρινῆς, εἰπὼν ὅτι μετ' ὀλίγον θὰ ἐπανεῖλη ἵνα ζητήσῃ τὴν ὥραίαν του μνηστῆν.

Μόλις ἀπῆλθε, καὶ εὐθὺς ἀνυπομονῶν, ἐκάλει τὴν στιγμήν τῆς ἐπιστροφῆς.

Διηυθύνθη πρὸς τὴν πρωτεύουσαν, ἔχων τὴν καρδίαν πλήρη τῶν γλυκυτέων σχεδίων, τὰ ὁποῖα προσεχῆς μέλλον ὤφειλε νὰ πραγματοποιήσῃ.

Τὰ χεῖλη του ἐψέλιζον τὸ ὄνομα τῆς Ἀλεξάνδρας.

Ἡ εἰκὼν τῆς ταπεινῆς χωρικῆς ἦτο ἀκαταπαύστως πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του· φάσμα ἀξέφραστον καὶ εὐλογημένον, ὅπερ ὡς συνοδοιπόρος, ἐβαδίζε μετ' αὐτοῦ, ἵνα συντέμνῃ τὴν μονότονον ταύτην ὁδοπορίαν.

Οὐ μόνον ἐπίστευεν ὅτι ἔβλεπε τὴν Ἀλεξάνδραν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἤκουε! φωνὴ μυστηριώδης ὡς ἐν ὀνειρώφῃ! αὐτὸς ἀπεκρίνετο πρὸς αὐτὴν, ἔτεινε τοὺς βραχίονας πρὸς τὴν ἀγαπητὸν τοῦτο φάσμα, τὸ ὁποῖον ἔζη φανίζετο τότε μετὰ θεοῦ μειδιήματος ἵνα ἀπαντῇ στιγμήν τινα μετὰ ταῦτα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ὀνειρωπλήκτου ὁδοιπόρου.

Μεθ' ἡμέρας τινὰς ὁ Ἄλέξιος ἐπανῆλθεν εἰς Πετρούπολιν.

Ἡ εἰδῆσις τῆς ἀρξιεῶς του ἐνεποίησεν ἐκεῖ ἐντύπωσιν, καθ' ὅτι τὸν ἐνόμιζον ἀποθανόντα ἢ ἐξόριστον.

Ἄλλ' ὅταν τὸν εἶδον νὰ ἐπαναλάβῃ εἰς τὴν αὐλὴν τὴν λαμπρὰν θεοῖν, τὴν ὁποῖαν κατεῖχε πρὸ τῆς ἀναχωρητικῆς του, ὅταν εἶδον τὴν αὐτοκρατορικὴν εὐνοίαν ἐπεκτεινομένην ἔτι εἰς τὸν νέον ταγματάρχην, ἔπαυσαν νὰ σχολιάζωσι τὰ αἷτια τῆς ἀναχωρητικῆς του, καὶ αἱ εὐγενέστεραι οἰκογένειαι ἐδέχθησαν μετ' ἐπιεικῶς ζωνοτήρας χαρᾶς τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ὥραίου φυγάδος.

Πολλὰι καρδίαι ἤρξαντο πάλλουσαι αὐτῆς.

Ὁ κόμης, μὴ δυνάμενος νὰ μένῃ περισσότερον χρόνον ἀγᾶμος, ἔπρεπε βεβαίως νὰ νυμφευθῆ. Τοῦτο τοῦλάχιστον ἐσκέπτοντο αἱ πλείσται μητέρες, τῶν ὁποίων ἡ μυστικὴ φιλοδοξία ἐπόθει σιγῶς διὰ τὰς θυγατέρας τῶν τὴν πλουσίαν καὶ εὐγενῆ συγγένειαν τοῦ οἴκου τοῦ Κιῶφ.

Αἱ ἑορταὶ διεδέχοντο ἑορτάς.

Ὁ Ἄλέξιος ἦτον ὁ ἥρωϊς αὐτῶν.

Ἄλλ' ὁ ἥρωϊς δὲν ἐφαίνετο ποσῶς συμμιζόμενος τὴν γενικὴν χαρὰν· ἐφαίνετο ἀπ' ἐναντίας, θέλων ν' ἀποφύγῃ τὴν τύρβην τῶν τέρψεων, τὰς ὁποίας προσκάλουν πανταχοῦ ὅθεν διήρχετο.

Δὲν ἦτο πλέον ὁ ἄλλοτε χαριεὶς καὶ λαμπρὸς ἱππότης.

Δὲν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι ἦτο τεθλιμμένος, ἀλλ' ἦτο σοβαρὸς. Τὸν ἤθελεν ἐκλάθει τις μᾶλλον, βλέπων αὐτὸν, ἄνδρα πολιτικόν, ζητούντα νὰ λύσῃ τὸ νῆμα μεγάλης πολιτικῆς ὑποθέσεως, ἢ ὡς νέον εὐνοούμενον, δίδοντα εἰς τοὺς χαριέντας νέους τὸ σύνθημα τῆς ἀφροσύνης καὶ τῶν ἀσταθῶν ἐρώτων.

Πλουσιῶν συνοικισίῶν προτάσεις τῷ ἀπευθύνθησαν, ἀλλ' αὐτὸς ἀπεποιήθη ἀπάσας.

Οἱ ἄνθρωποι ἐσκέπτοντο φυσικῶς, ὅτι ἀποποιούμενος ἀπάσας τὰς λαμπρὰς ταύτας νύμφας, ἦτο βεβαίως ὁ κόμης ἐρωτευμένος, καὶ ἀπεκτενε τὸν ἔρωτα τοῦτον εἰς τὴν περιήγησίν του.

Δὲν ἤξευσον τί νὰ ὑποθέσῃ, διαλογιζόμενοι τὸ ὄνομα καὶ τὴν τάξιν τῆς εὐτυχοῦς ἐκείνης νεανίδος, ἧτις ἠδυνήθη νὰ κατατάξῃ τὸν ἀποστάτην τοῦτον ὑπὸ τοὺς ὄμους τοῦ ἔρωτος.

Ἡρώτησαν τὸν ἴδιον Ἀλέξιον.

Ἐσιώπα, δίδων νὰ ἐνοήσῃσιν ὅτι ἐπιμένοντες τὸν δυσχερῆστον.

Ἰλέμενον καὶ περιέμενον.

Παρευθὺς ἡ προφύλαξις τοῦ κόμης, ἔδωκε θέσιν εἰς σοβαρὰν ἐνασχόλησιν.

Τί συνέβαιεν ἐν ἑαυτῷ;

Ἡ περιέργεια κατήντησεν εἰς τὸ ἐπακρόν της, καὶ αἱ ὑποψίαι ἤρξαντο διαδιδό-

μεναι χαμηλῇ τῇ φωνῇ εἰς τὴν αὐλὴν καὶ εἰς τὰς συνασπιστάς.

Βεβαίως ὁ κόμης ἦτο ζῶν αἰνίγμα.

Ἴδου τί συνέβαιεν εἰς αὐτόν.

Τὰς πρώτας ἡμέρας μετὰ τὸν ἀπὸ τῆς Ἀλεξάνδρας ἀποχωρισμόν του, ἡ καρδία του, ὑπὸ τὸ κράτος ἔρωτος, τὸν ὁποῖον ἐπίστευε σπουδαῖον. ἐπειδὴ ἦτο νέος, δὲν εἶχε παρατηρήσει οἷα ἤθελεν εἶσθαι τὰ ἀποτελέσματα τῆς πρὸς τὴν Ἀλεξάνδραν καὶ τὸν πατέρα της ὑποχέσεώς του.

Θὰ ἐνυμφεύετο εἰς τὴν στιγμήν τὴν νεανίδα, ἐν πρώτῃ εὐκαιρίᾳ.

Τῷ ἐχειρᾶζετο, ἀν' οὐχί ἡ συναίνεσις, τοῦλάχιστον ἢ ἀδεια τοῦ αὐτοκράτορος. Ἐστήριζε τὰς ἐλπίδας του, ἐνθουσιῶν ὑπὸ ἔρωτος, εἰς τὴν καλλωσύνην τοῦ μονάρχου.

Ἡ παρουσία τῆς Ἀλεξάνδρας τὸν ἐνθουσίαζεν· ἀπαται αἱ δυσκολίαι ἠφανίζοντο πρὸ τῆς διακαοῦς αὐτοῦ ἐλπίδος· ἡ ἐπιθυμία του μάλιστα δὲν ἐβλεπεν ἐμπόδιον· ὁ ὑμέβαιος οὗτος τῷ ἐφαίνετο τὸ φυσικώτερον πρᾶγμα τοῦ κόσμου.

Ἄλλ' ἄλλα ἀφῆκε τὴν Ἀλεξάνδραν, ἅμα δὲν εἶδε πλέον τὴν γλυκεῖαν μορφήν τῆς ὥραις νεανίδος, ἢ ἔξελψις κατηνυσθη ὀλίγον κατ' ὀλίγον, τὸ ἀποτέλεσμα παρῆλθε μετὰ τῆς αἰτίας.

Ἐπειτα εἶδε κατὰ πρόσωπον τὴν θέσιν, ἣν κατεῖχε, καὶ ἐφοβήθη! . . . Ἐφοβήθη διὰ τὸν ἔρωτά του, ἃς σπεύσωμεν νὰ τὸ εἰπώμεν. Φθάσας ἅπαξ εἰς Πετρούπολιν, ἠθέλησε νὰ ὑπάγῃ νὰ βίβῃ εἰς τοὺς πόδας τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τῷ ὁμολογήσῃ τὸν ἔρωτά του, ἀλλ' ἐδίστασε, φοβούμενος μὴ ὑβρισθῆ παρὰ τοῦ κυρίου του.

Εἰς ἐτέραν ἡμέραν ἀνέβηλε τὴν φροντίδα τοῦ νὰ τῷ ὁμολογήσῃ τοῦτο, ἀλλ' αἱ ἡμέραι διήρχοντο, καὶ ὁ κόμης διστέλει ἐν σιωπῇ· καὶ ὁ γέρον Πέτερς καὶ ἡ θυγάτηρ του περιέμενον ματαίως εἰδήσεις παρὰ τοῦ νέου ταγματάρχου.

Τοιαύτη ἦτο ἡ ἠθικὴ κατάστασις τοῦ κόμης.

Ἴδου διατὶ ἦτο τεθλιμμένος καὶ σκυθρωπὸς ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἑορτῶν, τὰς ὁποίας χάριν αὐτοῦ ἔδιδον.

Ποσῶς ἡ λήθη δὲν εἰτεχώρησεν εἰς τὴν

καρδίαν του, ἀλλ' ὁ ἔλεγχος τῆς συνειδήσεως.

Ἡθέλησε νὰ περισπάσῃ τὸν νοῦν του.

Ἐφάνη εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς πάντων ὁ πλέον ἄφρων, ὁ πλέον εὐφυῆς, καὶ πλέον τῶν νέων κυρίων ἐννοούμενος εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ κζάρου.

Ἀλλὰ τὰ δάκρυα ἔβρεον ὑπὸ τὸ ὁποῖον ἐκράτει προτιωπειὸν· τὰ χεῖλη του ἐψέλιζον ἀκαταπαύστως τὸ ὄνομα τῆς Ἀλεξάνδρας.

IX.

Ἐπαυσαν τὰ ἄνματα εἰς τὸν περιβόλον.

Ὁ χειμὼν ἐκτείνει ἐπὶ τῆς πεδιάδος τὸν μανδύαν του τῆς συμπεπηγίας ὀμίχλης.

Εἶναι ἐτέρα.

Ἡ Ἀλεξάνδρα καὶ ὁ πατὴρ αὐτῆς κάθονται πλησίον τοῦ πυρὸς, ἐνθα λάμπουν ξύλα τινὰ ξηρῶν μυρικῶν.

Ἀμφότεροι τηροῦν σιωπὴν.

Ἴδου μετ' ὀλίγον τρεῖς μῆνες ἀφ' ὅτου ὁ Ἀλέξιος ἀφῆκε τὸ πανδοχεῖον τοῦ Πέτερς· δὲν ἔλαβον ἀκόμη εἰδήσεις παρ' αὐτοῦ.

Ὁ Πέτερς καθαρῶς μετὰ σοβαρᾶς προσοχῆς τὸ παλαιὸν του ὄπλον.

Ἡ Ἀλεξάνδρα ἦτο τεθλιμμένη· εἰς τὸν ἐλάχιστον κρότον στρέφει πρὸς τὴν θύραν τὴν κεφαλὴν, ἔπειτα ἐπικαλασθᾶναι μετὰ στεναγμοῦ δυσκόλως κρατουμένου, ἐργασίαν τινα βραψίματος, συνεχῶς διακοπινομένην.

Πότον ἤλλαξεν ἡ νεανίς!

Δὲν εἶναι πλέον ἡ Ἀλεξάνδρα, εἶναι ἡ σκιά αὐτῆς!

— Πάντοτε κλαίεις τέκνον! τῇ εἶπεν ὁ πατὴρ αὐτῆς, σπρίγγων εἰς τοὺς δακτύλους του τὸ κοντάκιον τοῦ ὄπλου.

— Ἄλλοίμονον! τῷ ἀπεκρίθη ἡ θυγάτηρ του, τὸν ἀγαπῶ! δὲν ἐπανερχεται . . . τί τῷ σπνέθη ἄρα;

Ἀἴφνης κρότος ἀκούεται ἔξωθεν.

Ἡ νεανίς ἐγείρεται ὀρμητικῶς, τρέχει εἰς τὴν θύραν, τὴν ἀνοίγει φωνάζουσα:

— Ἐάν ἦτο αὐτός!

Ἄλλ' ἦτο ὁ ἄνεμος, ὅστις πληροῦ τὸ σέκημα, ἐγείρων μετὰ πεινθίμου ἤχου, τὴν τέφραν τῆς ἐστίας.

Τὸ πάθος τῆς Ἀλεξάνδρας θλίβει τὴν καρδίαν τοῦ γέροντος πατρὸς της.

— Ἰπαγε ν' ἀναπαυθῆς, τέκνον, τῆ εἰ-
πεν· εἶναι ἀργά. Καλὴν νύκτα.

Ἡμέραν τινὰ ἡ Ἀλεξάνδρα, ἀπελπισθεῖ-
σα περὶ τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ Ἀλεξίου, ἐζή-
τησε παρὰ τοῦ πατρὸς τῆς στιγμὴν συν-
διαλέξεως.

— Πιστεύετε ὅτι θὰ ἐπανεέλθῃ, πάτερ
μου; τῷ εἶπε.

— Ὀχι, ἀπεκρίθη ψυχρῶς ὁ Πέτερος.

Ἡ νεάνις κατέστη ἔρμαιον τῆς ὀδύνης.

— Ἐλθέ, θὰ τὸν λησμονήσῃς, κόρη μου,
τῆ εἶπεν ὁ γέρον, σφιγγὼν αὐτὴν ἐπὶ τοῦ
στήθους του.

— Νὰ τὸν λησμονήσω! ἐψιθύριεν αὐτὴ
κύπτουσα τὴν κεφαλὴν, νὰ τὸν λησμονήσω
... εἶναι πολὺ ἀργά!

— Πολὺ ἀργά! εἶπεν ὁ Πέτερος ὡς σκο-
τοδινιῶν ἐκ βιαίας προσβολῆς, πολὺ ἀρ-
γά! . . . Τί θέλεις νὰ εἶπῃς; Ἄς ἴδωμεν,
ἐξηγήθητι . . . δὲν τολμῶ νὰ σ' ἐνοήσω.

Ἡ Ἀλεξάνδρα ἐγονυπέτησε πρὸ τοῦ πα-
τρὸς τῆς.

— Διατί πίπτεις εἰς τὰ γόνατα, τέκνον;
τὴν ἠρώτησε· ποῖον σφάλμα ἐπραξας; Ὁ-
ποίας συγχωρήσεως ἔχεις ἀνάγκη; προσέ-
θηκε μετὰ τόνου, θελὼν νὰ τὴν ἀνεγείρῃ.

— Ὡ! ἀφετέ με εἰδῶ, τῷ εἶπεν, εἰς τοὺς
πόδας σας, νὰ ἀποθάνω ἐκ θλίψεως καὶ αἰ-
σχύνης . . .

Ὁ γέρον Πέτερος ἐρρίφθη πρὸς τὸ ἐπὶ τοῦ
τοίχου κρεμάμενον ὄπλον.

Ἐλαβε τὸ ὄπλον.

Τὸ ἀνήγειρε καὶ ἐσκόπευσε τὴν θυγα-
τέρα του.

— Νκί' φρονεῦσατέ με! ἐφώνησεν ἡ πτω-
χὴ Ἀλεξάνδρα, φρονεῦσατέ με . . . ἡτίμα-
σα τὸ ὄνομά σας.

Ἐσταύρωσε τοὺς βραχίονάς τῆς ἐπὶ τοῦ
στήθους· τὰ χεῖλη τῆς ἐφέλλισαν δέξιν
... ὄνομα Ἰσως.

Περιέμενε τὴν θανατηφόρον βολήν.

Ἀλλὰ τὸ ὄπλον ἔπεσε τῶν χειρῶν τοῦ
γιαιού στρατιώτου.

— Ἄχ! δὲν δύναμαι! δὲν δύναμαι νὰ
δουλοφονήσω τὴν κόρην μου, ἀνεφώνησε, ῥι-
πτόμενος πρὸς αὐτήν.

Τὴν ἀνήγειρε, κλαίων,

— Ὡ! τάλαινα Ἀλεξάνδρα! εἶπεν ὀδυ-
ρόμενος· καὶ ἔπειτα προσέθηκεν: Ὡ! ὁ αἰσ-
χρὸς! . . . Ὡ! ὁ ἄτιμος!

— Ἡ φωνὴ τοῦ ἡτο τόσον γλυκεῖα, ἐ-
ψιθύρισε ἡ Ἀλεξάνδρα· μοι ἔλεγεν ὅτι μὲ
ἠγάπα! . . . Ἦτο μετὰ τὴν ὑπόσχεσιν, τὴν
ὅποیان μᾶς ἔκαμεν, ὅτι θὰ ἐπανεέλθῃ —
Μὲ καθικέτευσε, καὶ αἱ ἱκεσίαι τοῦ μ' ἔ-
καμνον νὰ τρέμω, — τὸ πῦρ τῶν βλεμμά-
των του μὲ ἔκαιε, — ἐκάστη λέξις αὐτοῦ
ἔφερε τὴν παραχρῆν εἰς τὴν ψυχὴν μου. . .

— Φεῦ! ἐπίστευον εἰς τὴν ἀγιότητα τοῦ ὁρ-
κου του, — ἐπίστευον εἰς αὐτόν. . . — Ἦθε-
λον δώσει τὴν ζωὴν μου διὰ τὸν Ἀλέξιον,
ναί, πάτερ μου! καὶ τῷ ἔδωκα τὴν τιμὴν
μου! — Ἄ! εἴχετε δίκαιον, θέλοντες νὰ μὲ
φρονεῦσητε· ἀλλ' ἰδοὺ με πίπτουσα εἰς τὸ
ὄνειδος, μετὰ τῆς καταφρονήσεως καὶ τῆς
αἰσχύνης! . . .

— Σιώπα! σιώπα, τέκνον μου, μὴ ὀ-
μιλῆς οὕτω, τῆ εἶπεν ὁ πατὴρ αὐτῆς κα-
ταπληρῶν αὐτὴν ἀσπασμῶν καὶ δακρύων.
Ἐγὼ εἰμι ἔνοχος. Δὲν ἐπηγρύπνησα ἀρκούν-
τως ἐπὶ τοῦ θησαυροῦ μου· ἡ μήτηρ σου
ἤθελε σὲ σώσει . . . ἀλλ' ἐγὼ, ἀνὴρ! . . .
Καὶ ἠδυνάμην ν' ἀμφιβάλλω εἰς τὴν ἐμπι-
στοσύνην τῆς τιμιότητος ἐνὸς Κιῶφ. . .
Ἄκουσον, ἐπειδὴ δὲν ἐπανεῆλθε, φυλάττων
οὕτω τὴν ὑπόσχεσίν του, αὖριον θ' ἀναχω-
ρήσωμεν καὶ θὰ ὑπάγω νὰ τῷ τὴν ἐνθυμί-
σω ἐγὼ, καὶ ἂν ἀρνηθῇ νὰ σὲ νυμφευθῇ, δυ-
στυχία εἰς αὐτόν! θὰ τὸν φρονεῦσω!

— Αὐτὸν νὰ φρονεῦσης, πάτερ μου! Ἄχ!
ἤξιζε κάλλιον τότε νὰ ἐφρόνευες τὴν κό-
ρην σου!

— Τί λέγεις, δυστυχὲς τέκνον;

— Φεῦ! συγχώρησόν με, πάτερ μου,
συγχώρησόν με, ἀλλὰ τὸν ἀγαπῶ πάντοτε!

X.

Τὴν ἐπιούσαν ὁ Πέτερος καὶ ἡ θυγάτηρ
αὐτοῦ, ἐπορεύοντο τὴν ὁδὸν τῆς Πετροῦ-
πόλεως.

Ἡ ὁδὸς ἦτο μακρὰ καὶ κοπιαστικὴ.

Οἱ δρόμοι ἦσαν πλήρεις χιόνος, τὸ ψῦχος
ἦτο διαπεραστικὸν καὶ τὰ καταλύμματα
ἦσαν πάντα ἐπὶ τῆς ὁδοῦ.

Ἐταξείδευον πεζοί.

Ὁ γέρον Πέτερος ἐνεψύχου τὸ θάρρος τῆς

θυγατρὸς του, ἡμιλῶν αὐτῇ περὶ ἐλπίδος.

Ἡ Ἀλεξάνδρα ἐμεῖδία θλιβερῶς.

Ἦτο βεβαίη ὅτι ὁ Ἀλέξιος τὴν εἶχε λη-
σμονήσει καὶ ὅτι ὑπεστήριξε τὴν δυνάμιν
τῆς εἰς τὴν σκληρὰν ταύτην προσκύνειν.
δὲν ἦτο ποσῶς ἡ ἰδέα ὅτι ὁ ἀχάριστος ἡ-
θελε δυνηθῆ καὶ ἔλθῃ πρὸς αὐτήν, ἀλλ' ἡ ἰ-
δέα ὅτι ἤθελε τὸν ἐπανάδει εἰσέτι ἀπαξ.

Πρὸ τινῶν ἡδὴ ἡμερῶν καὶ ὁ πατὴρ καὶ
ἡ θυγάτηρ ἦσαν ἐν τῇ ὁδῷ· τοῖς ὑπελείπε-
το ἔτι ἡμίσειας ἡμέρας δρόμος, ὅπως φθά-
σωσιν εἰς τὴν πόλιν τοῦ μεγάλου Πέτρου.

Ἐκάθησαν εἰς τὴν ἄκρην τῆς ὁδοῦ ἐν' ἄ-
ναπαυθῶσι στιγμὴν τινα.

Ἠτοιμάζοντο νὰ ἐπαναλάβωσι τὸ τα-
ξειδιὸν των, ὅτε ἀμαξα διηγήθη πρὸ αὐτῶν.

— Συγγνώμην, κύριοι, εἶπεν ὁ Πέτερος
εἰς τοὺς δύο ἐπὶ τῆς ἀμάξης ἄνδρας, δὲν
δύνασθε νὰ λήθητε μεθ' ὑμῶν τὴν κόρην
μου καὶ τὴν ὀνηγήσητε μέχρι τῆς Πετροῦ-
πόλεως; Ἐκουράσθη, πολὺ ἐκουράσθη τὸ
πτωχὸν τέκνον· ἰδοὺ πέντε ἡμέραι, ἀφ' ὅ-
του ὀδεύομεν καὶ αἱ δυνάμεις τὴν ἐγκατα-
λείπουσιν. Ἐνν καταδέχησθε νὰ τῆ δώσητε
μίαν θέσιν, ἐγὼ θὰ ὑπάγω πεζός· θὰ μὲ
περιμένῃ εἰς τὴν πύλιν τῆς πρωτεύουσας,
ὅπου φέρεי ὁ δρόμος οὗτος, καὶ θὰ τὴν προ-
φθάσω ἐγὼ ἀπόψε ἐκεῖ. Καίτοι κεκυρωμέ-
νος ὀλίγον ἀπὸ τὴν ἡλικίαν, ἔχω εἰσέτι
καλὰς κνήμας· εἶμαι παλαιὸς στρατιώτης,
τὸ βλέπετε, καὶ παλαιὸς στρατιώτης εἶναι
πάντοτε στερεός.

Ὁ εἶ· τῶν δύο ταξειδιωτῶν ἐξέβλε τὴν
κεφαλὴν τῆς ἀμάξης.

Συνεκίνηθη ἐκ τῆς καλλονῆς τῆς Ἀλεξάν-
δρας καὶ τῆς παθίσεως, ἣν ἀνεγίνωσκεν
ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς.

— Ἀναβῆτε, δεσποσύνη, τῆ εἶπε μετὰ
τόνου φωνῆς πλήρους γλυκέως ἐνδιαφέ-
ροντος.

— Βῦχαριστῶ, κύριε, ἀπεκρίθη αὐτὴ,
εὐχαριστῶ. Ἄλλ' ὅτι καὶ ἂν λέγῃ ὁ πατὴρ
μου, ποσῶς δὲν ἐκουράσθη, ἀλλὰ, καὶ ἂν
τοῦτο ἐγένετο, προσέθηκε, θέλω νὰ ἐξακο-
λουθῶ τὸν δρόμον μετ' αὐτοῦ.

— Ἀλλὰ, δεσποσύνη, ἐξηκολούθησεν ὁ
ἐν τῇ ἀμάξῃ, ὁ πατὴρ σου δὲν θὰ σὲ ἀφή-
σῃ . . . εἶναι θέσις τις καὶ δι' αὐτόν πλη-
σίον τοῦ ἀμαξηλάτου. Ἀνάβα, γενναίε μου,

εἶπε ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Πέτερος, μετὰ
τέσσαρας ὥρας θὰ φθάσωμιν εἰς τὴν πόλιν.

Ὁ Πέτερος καὶ ἡ θυγάτηρ του ἔλαβον
θέσιν.

Ὁ ἀμαξηλάτης ἐμαστίγησε τοὺς ἵππους
του, καὶ ἡ ἀμαξα διηγήθη πρὸς τὴν Με-
τρούπολιν.

Μετὰ τινὰς στιγμὰς, ὁ Πέτερος ἠρώτη-
σε τοὺς ταξειδιώτας ἐὰν ἠδύναντο νὰ τῷ
δειξωσιν εἰς τὴν πόλιν τὴν κατοικίαν τοῦ
ταγματάρχου Ἀλεξίου δὲ Κιῶφ.

Ὁ εἰς τῶν δύο ὀδοιπόρων ἐφάνη ἐκπε-
πληγμένος δι' ὁμοίαν ἐρώτησιν· ἠθέλησε
νὰ μάθῃ διατί ὁ Πέτερος τῷ τὴν ἀπύθυνεν.

Οὗτος, μ' ὄλας τὰς ἱκεσίας τῆς θυγα-
τρὸς του, τῷ διηγήθη ὅτι γνωρίζομεν.

Τὸ μίτωπον τοῦ ταξειδιώτου συνω-
φρῶθη.

— Διατί δὲν ἀποτεινέσθε πρὸς τὸν αὐ-
τοκράτορα; εἶπεν εἰς τὸν πατέρα τῆς Ἀ-
λεξάνδρας, πάντοτε προσβλέπων μὲ τοὺς
ὀφθαλμούς· αὐτήν.

Ἐγὼ! εἶπεν ὁ Πέτερος, ν' ἀποταθῶ
εἰς τὴν Αὐτοῦ Μεγαλειότητα; Καὶ πῶς θὰ
εἰσέλθω μέχρις αὐτοῦ;

— Δὲν μοι εἶπες ὅτι εἶσαι γέρον στρα-
τιώτης;

— Βεβαίως.

— Λοιπὸν!

Λέγουσιν ὅτι ὁ αυτοκράτωρ δέχεται ἐ-
κουσίως τοὺς παλαιούς στρατιώτας τῆς
Ῥωσσίας . . . πρὸς τοῦτοίς, ἐγὼ δύναμα.

νὰ σοὶ προτειμίσω συνομιλίαν μετ' αὐτοῦ

— Μετὰ τοῦ αυτοκράτορος;

— Ἀναμφιβόλως.

— Εἰσθαί λοιπὸν . . .

— Εἶμαι ὑπάλληλος τῶν ἀνακτόρων,
κατέχω καλὴν θέσιν.

— Ἰσως εἴθε ἐπιμελητῆς . . . ἡ θυ-
γατρὸς! ἐφώνησεν ὁ Πέτερος μετὰ σεβασμοῦ
ἀποκαλύπτων τὴν κεφαλὴν.

— Μάλιστα, εἶμαι . . . κάτι τι, εἶπε
μειδιῶν ὁ ὀδοιπόρος, καὶ ἰδοὺ τί θὰ κάμῃ
νὰ φθάσῃτε μέχρι τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότη-
τος. Ἐμπιστεύομαι τὸ ἀντικείμενον τοῦτο
εἰς τὴν δεσποσύνην θυγατέρα σου, παρου-
σιασθήτε αὐτὴν τὴν ἐσπέραν εἰς τὰ αὐτο-
κρατορικὰ ἀνάκτορα.

Λέγων τὰς λέξεις ταύτας, ἐπέραςε λαμπε-

πρὸν δακτυλίδιον εἰς τὸν δάκτυλον τῆς Ἀσατε, ἀφ' οὗ τῆ ὑπειχέθητε νὰ τὴν νυμ-
φευθῆτε.

Μετὰ τινος ὥρας ἡ ἄμαξα ἀφίκετο εἰς
μῖαν τῶν πυλῶν τῆς πόλεως· ὁ δὲ Πέτερος
μετὰ τῆς θυγατρὸς του ἀπεμακρύνθησαν
ταχέως καὶ παρευθὺς ἐχάθη αὕτη εἰς περι-
στροφὴν ὁδοῦ τινος.

XI.

Τὴν ἰδίαν ἐσπέραν ὁ Ἀλέξιος διφυθύνετο
εἰς τὰ γραφεῖον τοῦ αὐτοκράτορος, ὅπου
προσεκλήθη κατὰ διαταγὴν τῆς Αὐτοῦ
Μεγαλειότητος.

— Ἄ, ἰδοὺ σας ταγματάρχχα, εἶπεν ὁ τζάρ-
ρος, βλέπων εἰσερχόμενον τὸν νέον του εὐ-
νοούμενον.

— Μάλιστα, Μεγαλειότατε, ἔρχομαι
κατὰ διαταγὴν τῆς Ἰμετέρας Μεγαλειό-
τητος.

— Καθήτατε.

Ὁ Ἀλέξιος ἔλαβε κάθισμα καὶ ἐκάθησεν,
ἀφ' οὗ πρότερον ἐκυψε πρὸ τοῦ ἡγεμόνος του.

— Οὐδὲν μοι εἶπατε περὶ τοῦ ταξειδίου,
τὸ ὅποιον τελευταῖον ἐπεχειρίσατε, Ἀλέξιε;
τὸν ἠρώτηεν ὁ Αὐτοκράτωρ.

— Ἀλλά, Μεγαλειότατε, εἶπεν ὁ Ἀλέ-
ξιος, ἐκπλαγεὶς διὰ τοιαύτην ἐρώτησιν, ἡ
περιήγησις αὕτη ἐγένετο ὡς αἱ συνήθεις καὶ
οὐδὲν εὖρον ἄξιον, ὥστε νὰ ἐνδιαφέρῃ τὴν
Μεγαλειότητά σας.

— Ἀ! ἀπεκρίθη ὁ αὐτοκράτωρ προση-
λῶν διαπεραστικὸν βλέμμα ἐπὶ τοῦ νέου
ταγματάρχου, ἄ! . . . ἐγὼ ἐπίστευα . . .
Μοὶ ὠμίλησαν περὶ διμῆνου διαμονῆς εἰς
τὸ πανδοχεῖον ἐνός ὀνομαζομένου . . .
Πέτερος, νομίζω;

— Ναι, μονάρχα, ἀπεκρίθη ὁ Ἀλέξιος
εἰς τὸ ἔπακρον τῆς ἐκπλήξεως.

— Ὁ Πέτερος οὗτος ἔχει νέαν θυγατέ-
ρα; προσέθηκεν ὁ Αὐτοκράτωρ.

— Μάλιστα βασιλεῦ . . . ἐψηθύρισεν
ὁ Ἀλέξιος.

— Ἡ Ἀλεξάνδρα εἶναι ὠραία . . . ὠ-
ραιωτάτη . . . ὡς λέγουσιν, ἐξηκολούθησεν
ἀσπλάγχχνος ὁ τζάρρος· σεῖς τῆ εἶπατε ὅτι
τὴν ἠγαπάτε;

— Πῶς! Ἡ Μεγαλειότης σας γνωρί-
ζει;

— Ἡξεύρω ὅτι τὴν ἠπατήσατέ, ἠτιμά-

— Χάριν! ἐψέλλισεν ὁ Ἀλέξιος. Ἡ-
θέλησα μετὰ τὴν ἐνταῦθα ἐπάνοδόν μου,
νὰ ἔλθω νὰ πῶ εἰς τοὺς πόδας τῆς Ἰμε-
τέρας Μεγαλειότητος, νὰ τῆ εἶπω τὸν ἔ-
ρωτα, τὸν ὅποιον ἡ νεάνις αὕτη μοὶ ἐνε-
σπειρε διὰ τῶν χαρίτων τῆς καὶ τῶν ἀρε-
τῶν τῆς· ἀλλ' ἐφοβήθη μὴ κινήσω τὴν ὀρ-
γὴν σας· ἐσιώπησα.

— Οὕτω, ἐκάμετε τὴν ὑποτιθεμένης
αὐστηρότητά μου συνένοχον τῆς προδοσίαν
σας! Εὗρετε τοῦτο εὐκολώτερον, ἢ νὰ κρα-
τήσητε τὴν ὑπόσχεσίν σας· ἐπράξατε ἀτι-
μίαν κύριε.

Ὁ Ἀλέξιος ἐσκίρτησεν ἔχων ὠχρὸν
τὸ πρόσωπον, τοὺς ὀφθαλμοὺς σπινθηροβο-
λῶντας καὶ τὴν φωνὴν ἠχηρὰν, ἀπεκρίθη
εἰς τὸν αὐτοκράτορα μ' ἔκφρασιν ὑπερηφα-
νίας προβληθείσης, ἣν ἰμετρίαζε μόνον τὸ
πρὸς τὴν μεγαλειότητά του σέβας:

— Μεγαλειότατε, ὁ ἄνθρωπος, ὅστις
ἔπραξεν ἀτιμίαν, — τὸ εἶπατε, — οὐδὲ
ἐν λεπτὸν δύναται νὰ κρατήσῃ τὰ σημεῖα
καὶ τὸν ἐσθμὸν τὰ ὅποια τῷ ἐχορηγήσατε!

Ἰδοὺ τὸ ζῆφος μου, μεγαλειότατε. Ἐὰν ἡ
φωνή μου σὰς προσβάλλῃ, στείλατέ με εἰς
τὸν θάνατον, καὶ θ' ἀποθάνω εὐτυχῆς, ἀρ-
κεῖ νὰ ἴδω ἐτι ἀπαξ τὴν Ἀλεξάνδραν καὶ
ἐξαγοράσω τὴν συγχώρησίν τῆς με τὴν θυ-
σίαν τοῦ αἵματός μου. — Ἐὰν μὲ ἀφήνε-
τε τὴν ζωὴν, θὰ ὑπάγω νὰ ταπῶ μετ' αὐ-
τῆς καὶ τοῦ πατρὸς αὐτῆς μακρὰν τῶν με-
γαλειῶν, διὰ τὰ ὅποια τὸ σέβας μου μ' ἀ-
πεκατέστησε προδότην τῆς ὀρκισθείσης πί-
στεως. Ὅθ' ἦμαι ὁ τελευταῖος τῶν ὑπηκόων
σας, μεγαλειότατε, ἀλλ' ὁ τελευταῖος τῶν
ὑπηκόων σας θὰ ἦναι ὁ εὐτυχέστερος τῶν
ἀνθρώπων, διότι θὰ δυνηθῆ νὰ ἐπανορθώσῃ
τὸ σφάλμα του, νυμφευόμενος ἐκείνην, τὴν
ὅποιαν πάντοτε ἠγάπησεν.

Ὁ αὐτοκράτωρ ἔκρουσε τὸν κώδωνα.
Θυρωρὸς τις ἐνεφανίσθη.

Ὁ αὐτοκράτωρ τῷ ὠμίλησε σιγῆλῶς·
ὁ θυρωρὸς ἔδειξε διὰ χειρονομίας μίαν τῶν
πλαγίων θυρῶν τοῦ γραφείου καὶ ἀπεμα-
κρύνθη.

— Καλῶς, Ἀλέξιε, εἶπεν ὁ αὐτοκρά-
τωρ εἰς τὸν εὐνοούμενον, ὅστις περιέμενεν

ἀπαθῆς τὴν ἀπόφασιν τοῦ κυρίου του. Κα-
λῶς! εὐχαριστοῦμαι, ἀκούωνσε οὕτως ὁ-
μιλοῦντα. ἔχετε ἄδικον, ἀμφιβάλλοντες
περὶ τῆς καλλοσύνης μου. Ἀ! μὴ δὲν ἡ-
ξεύρεις ὅτι ὁ ἔσως εἶναι εἰς ἀπάσας τὰς τά-
ξεις, εἶπε μεσιδιῶν· ὅτι γνωρίζει νὰ πλησιά-
ζῃ ἀπάσας τὰς ἀποστάσεις; ἔμειλες ν' ἀ-
ναμνησθῆς τὸν αὐτοκράτορα Πέτρον καὶ
τὴν καπηλίδαν Αἰκατερίνην: ἐγένετο αὐτο-
κράτειρα! Ὅθ' ἀκάμης καὶ σὺ κόμησσαν τὴν
Ἀλεξάνδραν.

— ὦ! βασιλεῦ! ἀπεκρίθη ὁ Ἀλέξιος,
ἐνώνων τὰς χεῖρας, ἄφετέ με ν' ἀπέλθω τὴν
ῶραν ταύτην, καὶ ἐντὸς δέκα ἡμερῶν θὰ
ἔλω τὴν τιμὴν νὰ παρουσιάσω τὴν μνη-
στήν μου εἰς τὴν Ἰμετέραν Μεγαλειότητα.

— Διατί δὲν μὲ τὴν παρουσιάζεις τὴν
στιγμὴν ταύτην, εἶπεν ὁ αὐτοκράτωρ διευ-
θυόμενος πρὸς τὴν θύραν, τὴν ὅποιαν τῷ
ὑπέδειξεν ὁ θυρωρὸς.

— Ἀλλά, βασιλεῦ, εἶναι ἀδύνατον τοῦ-
το! εἶπεν ὁ Ἀλέξιος.

Ὁ Ἀλέξιος ματαίως ἐζήτηε νὰ ἐννοήσῃ
— Ἐλθέ, δεσποσύνη, εἶπεν ὁ αὐτοκρά-
τωρ, ἀνοίγων τὴν θυρίδα, ἐλθέ!

Ἡ Ἀλεξάνδρα ἐνεφανίσθη, συνοδευμέ-
νη ὑπὸ τοῦ γενναίου Πέτερος.

Ὁ αὐτοκράτωρ ἔλαβεν ἐκ τῆς χειρὸς τὴν
νεάνιδα,

— Κόμη, ἰδοὺ ἡ σύζυγός σου. Σοὶ δι-
δω τὴν θυγατέρα γενναίου στρατιώτου· τὴν
προικίζω μὲ πεντήκοντα χιλιάδας ρούβλια
καὶ θὰ ὑπογράψω εἰς τὸ συμβόλαιον.

— ὦ! βασιλεῦ! ἐφώνησεν ὁ Ἀλέξιος,
εἰς τὸ ἔπακρον τῆς εὐτυχίας.

Ὁ Πέτερος ἔμεινεν ἐμβρόντητος
— Πῶς! ἀνεφώνησεν οὗτος, ὁ κύριος
δὲν εἶναι ὁ ἐπιμελητῆς, ὁ θυρωρὸς τῶν αὐ-
τοκρατορικῶν ἀνακτόρων!

— Εἶμαι ὁ ἴδιος αὐτοκράτωρ, εἶπε με-
σιδιῶν ὁ Παῦλος Α'. διὰ τὴν ἐκπληξιν τοῦ
γέροντος στρατιώτου.

Ἡ εὐτυχία τῆς Ἀλεξάνδρας εἶναι ἀπε-
ρίγραπτος· ὁ ἀναγνώστης εὐκόλως θὰ τὴν
ἐννοήσῃ. Ὡς πρὸς τὸν πατέρα τῆς, ἔκλαιε
καὶ ἐγέλα συγχρόνως.

— Λοιπὸν, γενναίε μου, τῷ εἶπεν ὁ αὐ-
τοκράτωρ ἐτήρησα τὸν λόγον μου; εἰσαι
εὐχαριστημένος;

— ὦ! Βασιλεῦ . . . ὦ! Μεγαλειότατε!
. . . ὦ! ἀγνοῶ τί νὰ εἶπω . . . δὲν ἡ-
ξεύρω, ἐγὼ . . . Ἀλλ' ὁ Θεὸς εἶναι καλὸς
καὶ σεῖς εἰσθε μέγας μονάρχης . . . καὶ ζή-
τω ὁ αὐτοκράτωρ! ἀνεφώνησε, μὴ εὐρί-
σκων ἄλλας λέξεις, ὅπως ἐκφράσῃ τὴν χα-
ρὰν του.

— Καὶ τί θέλεις νὰ πράξω διὰ σέ; τὸν
ἠρώτησεν ὁ Παῦλος.

— Δός με τὴν ἄδειαν νὰ φονευθῶ, ὑπη-
ρετῶν σε.

— Ὅχι, ἔχεις ἀνάγκην ἀναπαύσεως σή-
μερον.

Λοιπὸν! εἴθε ὁ Θεὸς νὰ μοὶ δωρήσῃ πο-
λυκρίθμους ἐγγόνους. . . Ὅθ' τοὺς μάθω νὰ
γυμνάζωνται.

Τὴν ἐπιούσαν ὑπεγράφετο τὸ προικοσύμ-
φωνον, καὶ ἐτελείτο εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν
ἐκκλησίαν ὁ γάμος τοῦ εὐγενοῦς κόμητος
Ἀλεξίου δὲ Κιῶφ μετὰ τῆς Ἀλεξάνδρας,
θυγατρὸς τοῦ γέροντος Πέτερος.

A. ΟΛΥΜΠΙΟΣ.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ).

ΤΜΗΜΑ Α'.

Δὲν θέλομεν ὀμιλήσει περὶ τοῦ βαπτί-
σματος ὡς θεολόγοι, διότι δὲν εἴμεθα εἰρη-
ἄπλοι λόγιοι, οἵτινες οὐδέποτε θέλουσιν εἰσ-
έλθει εἰς τὸ ἄδυτον.

Οἱ Ἰνδοὶ λοιπὸν ἐξ ἀμνημονεῦτων χρό-
νων ἐβυθίζοντο καὶ βυθίζονται εἰσέτι ἐν τῷ
Γάγγῃ. Οἱ δὲ ἄνθρωποι, οἱ πάντοτε ὑπὸ
τῆς κρίσεως ἀγόμενοι, ἐφαντάσθησαν εὐκό-
λως, ὅτι τὸ πλύνον τὸ σῶμα πλύνει καὶ
τὴν ψυχὴν. Ὅθεν ἐν τοῖς ὑπογεσίαις τῶν
ναῶν τῆς Αἰγύπτου ὑπῆρχον κάδοι μεγά-
λοι διὰ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς μεμνημένους.
O nimium faciles qui tristia crimina coedis
Fluminea tolli posse putatis aqua.

Ὁ γέρον Βιοδιέρ, ὀδοηκοντούτης ὢν,
ἐξήγησε κωμικῶς τοὺς δύο τούτους στίχους:
«Περὶεργον ἀξίωμα τὸ ἰσχυριζόμενον, ὅτι ἡ
λύσις ἐξαιλεῖ τὸ ἀδίκημα.

Ἐπειδὴ δὲ πᾶν σημεῖον εἶναι μηδαμινόν

αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ, ὁ Θεὸς ἠυδόκησε νὰ καθιερῶσιν τὸ ἔθιμον τοῦτο παρὰ τῷ λαῷ τῶν Ἑβραίων, οἵτινες βαπτίζοντες πάντας τοὺς ξένους, τοὺς ἐρχομένους ἵνα ἐγκατασταθῶσιν ἐν Παλαιστίνῃ, ὠνόμαζον αὐτοὺς *προσηλύτους ἐκ μειοικεσίας*.

Καὶ ναὶ μὲν δὲν ὑπεχρεοῦντο νὰ περιτμηθῶσιν, ἀλλ' ὅμως ἠναγκάζοντο νὰ ἀσπασθῶσι τὰς ἐπτὰ ἐντολάς καὶ νὰ μὴ θυσιάζωσιν ὑπὲρ οὐδενὸς Θεοῦ τῶν ξένων. Οἱ δ' ἐκ τοῦ δικαίου προσηλύτου περιετέμνοντο καὶ ἐβαπτίζοντο· ἐβάπτιζον πρὸς τοῦτοις τὰς προσηλύτους γυναῖκας παγγύμνους ἐνώπιον τριῶν ἀνδρῶν.

Οἱ εὐλαβέστεροι Ἰουδαῖοι ἤρχοντο ἵνα βαπτισθῶσιν ὑπὸ τῶν προφητῶν, οὓς μᾶλλον ἐσέβετο ὁ λαός. Τούτου ἕνεκα προσέτρεξαν πρὸς τὸν Ἅγιον Ἰωάννην, τὸν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ βαπτίζοντα. Καὶ αὐτὸς δ' ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὅστις οὐδέποτε ἐβάπτισεν, ἠυδόκησε νὰ βαπτισθῆ παρὰ τοῦ Ἰωάννου. Τὸ ἔθιμον τοῦτο, ἐπὶ πολὺ ὡς πάρεργον ὑπὸ τῆς Ἰουδαϊκῆς θρησκείας θεωρούμενον, νέον κύρος, νέαν ἀξίαν, ὡς ἐκ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἀπέκτησεν, ὁ πρῶτιστος ἱερός θεσμός καὶ ἡ σφαγὴ τοῦ χριστιανισμοῦ θεωρηθέν. Ἐντούτοις οἱ πεντεκαίδεκα πρῶτοι ἀρχιερεῖς τῆς Ἱερουσαλὴμ ἦσαν πάντες Ἰουδαῖοι. Οἱ Χριστιανοὶ τῆς Παλαιστίνης διετήρησαν ἐπὶ πολὺ τὴν περιτομήν. Οἱ Χριστιανοὶ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου οὐδέποτε ἐδέχθησαν τὸ βάπτισμα τοῦ Χριστοῦ.

Πλεῖσται ἄλλαι χριστιανικαὶ ἐταιρίαι διὰ πυριφλέκτου σιδήρου ἐκαυτηρίζον τὸν βαπτίζομενον, πειθόμενον εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς καταπληκτικῆς ταύτης ἐγχειρίσεως ἐκ τῶν λόγων τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ, τῶν ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Λουκᾶ ἀναφερομένων ἄβγῶ μὲν ὕδατι βαπτίζω ὑμᾶς. ἔρχεται δὲ ὁ ἰσχυρότερός μου, οὗ οὐκ εἰμί ἱκανὸς λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ· αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρὶ.» (Κατὰ Λουκᾶν Κεφ. Γ'. 16—17)

Οἱ Σελευκιανοὶ, οἱ Ἑρμιονιοὶ καὶ τινες ἄλλοι ἐξετέλουν πίστις τὴν ἐγχειρίσιν ταύτην. Αἱ λέξεις *βαπτίσει* . . . ἐν πυρὶ οὐδέποτε ἐξηγήθησαν. Ἀλλ' ὑπάρχουσι πολλὰ γινώμαι περὶ τοῦ βαπτίσματος δ' ἀπυρρός,

τοῦ ὑπὸ τῶν Ἁγίων Λουκᾶ καὶ Ματθαίου ἀναφερομένου. Ἡ δὲ μᾶλλον πιθανή, ἴσως, εἶναι, ὅτι ὑπαινίττεται τὴν ἀρχαίαν σινηθίαν, τὴν ὑπὸ τῶν εὐλαβῶν ἐκείνων ἀφρώπων ὑπὲρ τῆς Συρίας θεᾶς τελουμένην, οἵτινες, μετὰ τὴν ἐν τῷ ὕδατι καταδυοί, ἐχάραττον ἐπὶ τοῦ σώματος αὐτῶν χαρακτῆρας διὰ πεφυρακτωμένου σιδήρου. Τὸ πᾶν ἦν πρόληψις παρὰ τοῖς ἀθλοῖς ἀνθρώποις, καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀντεκατέστησε δι' ἱεράς τελετῆς, διὰ συμβόλου δραστηρίου καὶ θείου τὰς γελοίας ταύτας πρόληψεις. (α)

Κατὰ τοὺς πρῶτους τοῦ χριστιανισμοῦ αἰῶνας οὐδὲν κοινότερον τοῦ ἀναμένειν τὴν ἀγωνίαν πρὸς βάπτισιν. Το παράδειγμα τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου εἶναι ἀρκούντως ἰσχυρὰ ἀπόδειξις. Ὁ δὲ ἅγιος Ἀμβρόσιος δὲν εἶχεν εἰσέτι βαπτισθῆ, ὅτε ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος τοῦ Μιλάνου. Τὸ ἔθος τοῦ νὰ περιμένωσι τὸν θάνατον, ἵνα

(α) Ἐχάραττον τὰ στίγματα ταῦτα κυρίως ἐπὶ τοῦ τριχίλου καὶ τοῦ καρποῦ ἵνα κάλλιον εἶναι τῶν πασφανῶν τούτων σημείων δηλώσιν, ὅτι ἦσαν μεμνημένοι, ἀνήμενοι τῇ θεᾷ. Ἴδετε τὸ κεφάλαιον περὶ τῆς Συρίας θεᾶς τὸ ὑπὸ μεμνημένου τινὸς συγγραφῆν καὶ ἐν τῷ Λουκᾶ ὡς κατοχωρηθέν. Ὁ δὲ Πλούταρχος ἐν τῇ περὶ προλήψεως συγγραφῇ του λέγει, ὅτι ἡ θεὰ αὕτη κατάρθου, ὥστε νὰ φῶνται ἐκτικὴ εἰς τὰ γαστρικὴ κνίματα ἐκείνων, οἵτινες ἔτρωγον κρέατα ἀπηγορευμένα. Τοῦτο δύναται νὰ σχετισθῆ μὲ τὸ τοῦ Δευτερονομίου. ὅπερ μετὰ τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ τρώγειν κνήμους καὶ ἐγγέλει κλπ: λέγει; (Κεφ. ΚΗ'. 35—36) «Πατάξαι σε Κύριος ἐν ἄλκει πονηρῶ ἐπὶ τὰ γόνατα καὶ ἐπὶ τὰς κνήμας, ὥστε μὴ δύνασθαι ἰαθῆναι σε ἀπὸ ἴχνους τῶν ποδῶν σου ἕως τῆς κορυφῆς σου.» Ταιουτοτρόπως τὸ ψεῦδος ἦν ἐν Συρίᾳ ἡ σκία τῆς ἑβραϊκῆς ἀληθείας, τῆς παρασχούσης τὴν δίοδον εἰς ἀληθίαν φωτεινότεραν.

Τὸ ἐν πυρὶ βάπτισμα, δηλαδὴ τὰ στίγματα ταῦτα, ἦν σχεδὸν πανταχοῦ ἐν χρήσει. Ἀναγινώσκετε ἐν τῷ Ἱεζκιήλ (Κεφ. Θ'. 9.) «Πρεσβύτερον καὶ νεανίσκον καὶ παρθένον καὶ νήπια καὶ γυναῖκας ἀποκτείνετε εἰς ἐξέλειψιν· ἐπὶ δὲ πάντας, ἐφ' οὓς ἔστι τὸ σημεῖον, μὴ ἐγγίσηται, καὶ ἀπὸ τῶν ἁγίων ἀρξασθε.» Ἴδετε ἐν τῇ ἀποκαλύψει (Κεφ. Ζ'. 3. καὶ ἐπ.) «Μὴ ἀδικήσητε τὴν γῆν, μήτε τὴν θάλασσαν, μήτε τὰ δένδρα, ἄχρις οὗ σφραγίζωμεν τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. Καὶ ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν τῶν σφραγισμένων· ἑξήκοντα ἑξαφραγισμένοι ἐκ πάσης φυλῆς τῶν Ἰσραὴλ . . .»

τότε εἰσέλθωσιν ἐν τῷ ἱερῷ λουτρῷ, ἀπηνόχαιώθη μετ' οὐ πολὺ.

Περὶ τοῦ βαπτίσματος τῶν νεκρῶν.

Ἐβάπτισαν καὶ τοὺς νεκρούς. Τὸ δὲ βάπτισμα τοῦτο ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ἐξῆς τεμαχίου τοῦ ἁγίου Παύλου ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῇ του: «Ἐπεὶ τί ποιήσουσιν οἱ βαπτίζομενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν, εἰ ὅλων νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται; Τί καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ τῶν νεκρῶν;» (Πρὸς Κορινθίους Α'. Κεφ. ΙΒ'. 29—30). Ἐνταῦθα ὑπάρχει γεγονός τι; Ἡ δὲ ἐβάπτιζον αὐτοὺς τοὺς νεκροὺς, ἢ ἐβαπτίζοντο ἐν ὀνόματι αὐτῶν, ὅπως μετέπειτα ἐλάμβανον τὰς ἀρέσεις, ἵνα λυτρώσασιν ἐκ τοῦ καθαρτηρίου τὰς ψυχὰς τῶν φίλων καὶ συγγενῶν.

Ὁ Ἅγιος Ἐπιφάνιος καὶ ὁ Ἅγιος Χρυσόστομος διδάσκουσιν ἡμᾶς, ὅτι ἐν τιτι χριστιανικαῖς ἐταιρίαις, καὶ κυρίως παρὰ τοῖς Μαρκεωνίταις, ἔθετον ἀνθρωπὸν τινα ζῶντα ἐπὶ τῆς κλίνης νεκροῦ, ἐρωτῶντες αὐτὸν, ἂν ἤθελε νὰ βαπτισθῆ; ὁ δὲ ζῶν ἀπεκρίετο καὶ τότε λαμβάνοντες τὸν νεκρὸν ἐβύθιζον αὐτὸν ἐν καθῳ. Ἀλλὰ τὸ ἔθος τοῦτο μετ' οὐ πολὺ ἀπεδοκιμάσθη· ὁ δὲ ἅγιος Παῦλος, ποιούμενος μνησιν τούτου, δὲν τὸ καταδικάζει, ἀλλὰ τούναντίον μεταχειρίζεται αὐτὸ ὡς ἐπιχείρημα ἀκαταμάχτητον ἀποδεικνύον τὴν ἀνάστασιν,

Περὶ τοῦ διὰ ῥαντισμοῦ βαπτίσματος.

Οἱ Ἕλληνες διετήρησαν τὸ διὰ καταδύσεως βάπτισμα. Ἀλλ' οἱ Λατίνοι, περὶ τὸ τέλος τοῦ ὀγδόου αἰῶνος ἐπεκατέναντες τὴν θρησκείαν αὐτῶν ἐν τῇ Γαλατίᾳ καὶ τῇ Γερμανίᾳ, καὶ ἐλέγοντες, ὅτι ἡ κατάδυσις ἠδύνατο νὰ ἐξολοθῆ τὰ παῖδια ἐν χώραις ψυχραῖς, ἀντεκατέστησαν αὐτὴν διὰ πλοῦ ῥαντισμοῦ, πολλῆς ὡς ἐκ τοῦτου ὑπὸ τῆς Ἑλλαντικῆς Ἐκκλησίας ἀναθεματισθέντες.

Ἐρωτηθεὶς ὁ Ἅγιος Κυπριανός, ἐπίσκοπος τῆς Καρχηδόνας, ἀνὸς ῥαντισθέντες ἄπλοιοι ἐπὶ τῇ ἐξηκοστῇ ἐπιτολῇ του «ὅτι πολλὰ Ἐκκλησία δὲν ἐπίστευον, ὅτι οἱ ῥαντισθέντες οὗτοι ἐγεί-

νοντο χριστιανοί· ὅτι αὐτὸς τοῦ; θεωρεῖ χριστιανούς, ἀλλ' ὅτι διατελοῦσιν ἐν εὐνοίᾳ ἀπείρω ελάσσονα ἐκείνης, ἧς ἀπολαμβάνουσιν οἱ τρεῖς κατὰ τὸ ἔθος βυθισθέντες.»

Ἄμα ἐβυθίζοντο οἱ χριστιανοὶ ἐγίνοντο μεμνημένοι, πρὸ τούτου ὄντες κατηγόμενοι. Ἐπρεπε δὲ ἵνα γείνη τις μεμνημένος νὰ ἔχη ἐγγυητὰς, οὓς δι' ἐνὸς ὀνόματος ἀναδύσθαι ἐκάλουν, ὅπως ἡ Ἐκκλησία βεβαιωθῆ περὶ τῆς πίστεως τῶν νέων χριστιανῶν, καὶ ὅπως μὴ δημοσιευθῶσι τὰ μυστήρια. Τούτου λοιπὸν ἕκκα κατὰ τοὺς πρῶτους αἰῶνας οἱ ἐθνικοὶ εἶχον γενικῶς κακὰς πληροφορίες περὶ τῶν μυστηρίων τῶν χριστιανῶν ὅπως οὗτοι περὶ τῶν τῆς Ἰσίδος καὶ τῆς Ἐλευσινίας Δήμητρος.

Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐν τῷ κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουλιανοῦ σιγγάμματι του λέγει ταῦτα: «Ἦθελον ὁμιλήσει περὶ τοῦ βαπτίσματος, ἂν δὲν ἐφοβούμην μὴ ὁ λόγος μου εἰς τοὺς ἀμυήτους περιέλθῃ. Ἄν ὑπῆρχε λοιπὸν κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους μνημεῖα λατρείας ἀνευ τῶν μυστηρίων τῆς, τῶν ἐταιριῶν τῆς, τῶν κατηγουμένων τῆς, τῶν μεμνημένων τῆς, τῶν ἐνόρκων τῆς. Ἐκάστη δὲ ὁμᾶς ἀπῆται νέας ἀρετὰς, νέαν ζωὴν εἰς τοὺς ἀμαρτωλοὺς τῆς συνιστώσα, *initium novae vitae*. Ἡ μύσσις τῶν χριστιανῶν ἀμφοτέρων τῶν φύλων συνίστατο εἰς τὸ νὰ βυθίζωται πάγγυμνοι ἐν καθῳ ψυχροῦ ὕδατος, τῆς ἀρέσεως τῶν ἀμαρτιῶν οὗτης προσκεκολλημένης τῇ σολοικῇ ταύτῃ πράξει. Ἀλλ' ἡ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ χριστιανικοῦ βαπτίσματος καὶ τῶν Ἑλλαντικῶν, τῶν Συριανῶν, τῶν Αἰγυπτιακῶν καὶ Ῥωμαϊκῶν τελετῶν, ἦν ἡ τῆς ἀληθείας πρὸς τὸ ψεῦδος διαφορὰ καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ μέγας τοῦ νέου νόμου ἱερεὺς.

Ἀπὸ τοῦ δευτέρου αἰῶνος ἤρχοντο νὰ βαπτίζωσι τὰ παῖδια, ἦν δὲ φυσικὸν οἱ χριστιανοὶ νὰ ἐπιθυμῶσιν ὥστε τὰ τέκνα των, ἅτινα ἤθελον κολασθῆ, ἂν δὲν ὑφίσταντο τὸ μυστήριον τοῦτο, νὰ σωθῶσι. Συνεπέβανον τέλος πάντων, ὅτι ἐπρεπε νὰ τὸ μεταδώσωσιν αὐτοῖς μετὰ τὰς ὀκτὼ ἡμέρας, διότι παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ περιετέμνοντο. Ἡ Ἑλλαντικὴ Ἐκκλησία διατηρεῖ εἰσέτι τὸ ἔθιμον τοῦτο.

Τὰ ἀποθνήσκοντα ἐν τῇ πρώτῃ ἐβδομάδι ἐκολάζοντο κατὰ τοὺς αὐτῆς ἡμέρας τῆς Ἐκκλησίας πατέρας. Ἄλλ' ὁ Πέτρος, Χρυσολόγος, ἐν τῷ πέμπτῳ αἰῶνι ἀκμάσας ἐφεύρε τὰς *limbes* (limbes). εἶδος μετρίας κολάσεως, κυρίως δὲ ἀκτὴ τῆς κολάσεως, προάστειον τῆς κολάσεως, ὅπου πορεύονται τὰ μικρὰ παιδιά, τὰ ἀβάπτιστα θανάτῃ, καὶ ἐνθα ἕμενον οἱ πατριάρχαι πρὸ τῆς καταβάσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν ἄδην ὥστε ἡ γνώμη, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς κατέβη εἰς τὰς *limbes* καὶ οὐχὶ εἰς τὸν ἄδην ἔκτοτε ἐπεκράτησεν.

Ἡμφοσητήθη πρὸς τούτους ἂν χριστιανὸς ἐν ταῖς ἐρήμοις τῆς Ἀραβίας ἠδύνατο νὰ βαπτισθῇ δι' ἄμμου, ἀλλ' ἔλαβον ἀποφαιτικὴν ἀπάντησιν ἂν ἠδύνατο νὰ βαπτίσωσι δι' ἀνθρώπου, ἀλλ' ἀπερσίσθη, ὅτι ἦτο ἀνάγκη καθαρῶ ὕδατος καὶ ἐντούτοις ἠδύνατο νὰ μεταχειρισθῶσιν ὕδωρ θολῶδες. Παρατηρεῖ τις λοιπὸν εὐκόλως, ὅτι σύμψασι ἡ διδασκαλία αὕτη ἐξηροτάτο ἐκ τῆς συνείσεως τῶν πρώτων ποιμένων τῶν καθιερωσάντων αὐτήν.

Οἱ ἀναβαπτιστὰι καὶ τινες ἄλλαι κοινωνίαι, ἐκτὸς τῶν κόλπων τῆς Ἐκκλησίας, οὕτως, ἐνόμισαν ὅτι δὲν πρέπει νὰ βαπτίσωσι καὶ νὰ μυώσῃ τινὰ ἀγνοοῦντα τὸ γινόμενον. Ἀναγκάζετο νὰ ὑποσχεθῇ, λέγουσιν, ὅτι θέλει ἀποτελέσει μέρος τῆς χριστιανικῆς κοινωνίας, ἀλλὰ τὸ παιδίον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ δεσμευθῇ. Δίδετε αὐτῷ ἐγγυητὴν, ἀνάδοχον ἀλλὰ τοῦτο εἶναι κατὰ χριστιανικὴν ἀρχαίαν ἐθίμην. Ἡ πρόληψις αὕτη ἦν καταλληλοτάτη ἐν τῇ πρώτῃ καθιδρύσει. Ὅταν δηλ. ἀγνωστοί, ἄνδρες τέλειοι, ὄρμιμοι, γυναῖκες καὶ κόραι ἀκμαίαι ἐπαρουσιάζοντο ἐνώπιον τῶν πρώτων μαθητῶν ἵνα καταταχθῶσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἵνα συμμετάσχωσι τῶν ἐλεημοσιῶν, τότε εἶχον ἀνάγκη προφυλάξεώς τινος, περὶ τῆς πίστεως αὐτῶν ἐγγυωμένης· ἔπρεπε νὰ βεβαιωθῶσιν ὡς πρὸς αὐτοὺς· ὡμνοῦν ὅτι θελοῦσιν ἀνήκει ἡμῖν· ἀλλὰ τὸ παιδίον εὐρίσκειται εἰς σημεῖον ἐκ διαμέτρου ἐναντίον τῷ ὄρκῳ τούτῳ. Ὅθεν συνέβη συχνάκις παιδίων, βαπτισθῆν παρ' Ἑλλήνων ἐν Κωνσταντινουπόλει, νὰ περιτμηθῇ μετὰ ταῦτα παρὰ Τούρκων· χριστιανὸς λοιπὸν ὄκτω ἡμερῶν,

μουσουλμάνος τριῶν καὶ δέκα ἐτῶν πρόδωκε τοῦ ὄρκου τοῦ ἀναδόχου αὐτοῦ. Ἰδοὺ εἰς λόγος, ὅν δύναται νὰ προβάλλωσιν οἱ ἀναβαπτιστὰι· ἀλλ' ὁ λόγος οὗτος, ὅστις ἤθελεν ἔχει ὑπόστασιν τινὰ ὅσον ἀφορᾷ τὴν Τουρκίαν, οὐδέποτε μέχρι τοῦδε ἔσχυεν ἐν χριστιανικαῖς χώραις, ἐν αἷς τὸ βάπτισμα βεβαίως τὴν κατάστασιν τοῦ πολίτου. Πρέπει δὲ τις νὰ συμμορφῶται πρὸς τοὺς νόμους καὶ τοὺς ἱεροὺς θεσμοὺς τῆς πατρίδος του.

Οἱ Ἕλληνες ἀναβαπτίζουσι τοὺς λατίνους, τοὺς ἐκ τινος λατινικῆς κοινωνίας εἰς ἑλληνικὴν μεταβαίνοντας· ὑπῆρχε δὲ καὶ συνήθεια ἐν τῷ παρελθόντι αἰῶνι οἱ κατηχούμενοι οὗτοι νὰ ἀπαγγέλλωσι τοὺς ἐξῆς λόγους· «Πτώ τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς μου καὶ τῆς μητρὸς μου, οἵτινες κακῶς με ἐβάπτισαν. Ἰσοῦς ἡ συνήθεια αὕτη διαρκεῖ εἰσέτι, καὶ θέλει διαρκέσει ἐπὶ πολὺ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις.

Ἰδέαι τῶν αὐστηρῶν μονοθελητῶν περὶ τοῦ βαπτίσματος.

«Εἶναι πρόδηλον τῷ θέλοντι νὰ σκεθῇ ἄνευ προκαταλήψεως, ὅτι τὸ βάπτισμα δὲν εἶναι οὔτε σημεῖον ἀπονεμομένης χάριτος, οὔτε σφραγὶς συμμαχίας, ἀλλ' ἀπλῆ δήλωσις ἐπαγγελίας».

«Τὸ βάπτισμα δὲν εἶναι ἀναγκαῖον».

«Δὲν ἀφιερῶθη ποτὲ ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ὁ χριστιανὸς δύναται νὰ παρίδῃ αὐτὸ ἄνευ οὐδενὸς ἐμποδίου».

«Δὲν πρέπει νὰ βαπτίζονται οὔτε τὰ παιδιά οὔτε ἡ ἐνήλικοι, οὔτε ἄλλοις τινεσιν γενικῶς».

«Ἡδύνατο νὰ μεταχειρίζονται τὸ βάπτισμα ἐν τῇ γεννήσει τοῦ χριστιανισμοῦ διὰ τοὺς ἐκ τῆς εἰδωλολατρίας ἐξερχυμένους, ἵνα δημοσιεύσωσι τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως· αὐτῶν διὰ τοῦ αὐθεντικοῦ τούτου σημείου· ἀλλὰ νῦν εἶναι ἀπολύτως ἀνωφελὲς καὶ ὄλιγος μικροῦ λόγου ἀξίον».

(Αἱ τελευταῖαι αὗται ἰδέαι ἐλήφθησαν ἐκ τοῦ Ἐγκυκλοπαιδικοῦ Λεξικοῦ).

ΤΜΗΜΑ Β'.

Τὸ βάπτισμα, ἡ ἐν τῷ ὕδατι κατάδυσις, τὸ ἀποσπᾶν, ὁ δι' ὕδατος καθαρμὸς

ἐκ τῆς ἀρχαιοτάτης ἀρχαιότητος κατάγονται. Ὁ δὲ καθαρὸς τὸ σῶμα ἦν καθαρὸς καὶ ἐνώπιον τῶν θεῶν. Διὸ οὐδεὶς ποτε ἱερεὺς ἐτόλμησε νὰ προσεγγίσῃ τὸν βωμὸν, ἔχων κηλίδαν ἐπὶ τοῦ σώματός του. Ἡ φυσικὴ κλίσις τοῦ μεταφέρειν εἰς τὴν ψυχὴν τὸ ἐν τῷ σώματι ἀνῆκον, παρήγαγε τὴν ἰδέαν, ὅτι αἱ καθάρσεις καὶ αἱ ἀπολούσεις ἐξήλειπον τὰς κηλίδας τῆς ψυχῆς ὡς τὰς τῶν ἐνδυμάτων· πλύνοντες δὲ τὸ σῶμα ἐνόμιζον, ὅτι πλύνουσι καὶ τὴν ψυχὴν. [Ἐκ τούτου ἡ ἀρχαία ἐκείνη συνήθεια τοῦ λουεσθαι ἐν τῷ Γάγγῃ, οὔτινος τὰ ὕδατα ἱερὰ ἐνομιζόντο· ἐκ τούτου αἱ τοσοῦτον συνεχεῖς καθάρσεις παρὰ πᾶσι τοῖς λαοῖς. Τὰ ἀνατολικά ἔθνη, τὰ τὰς θερμὰς χώρας κατοικοῦντα, προσεκολλήθησαν θρησκευτικώτατα εἰς τὰ ἔθιμα ταῦτα.

Παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις λοιπὸν ὑπεχρεούτο τις νὰ λούηται μετὰ τὸν ἀποσπερματισμὸν, μετὰ τὴν ψηλάφησιν ἀνοσίου ζώου, νεκροῦ ἀνθρώπου καὶ ἐν πολλαῖς ἄλλαις περιστάσεσιν.

Οἱ Ἰουδαῖοι, δεχόμενοι παρ' αὐτοῖς ξέρον, ἀσπαθέντα τὴν ἰουδαϊκὴν θρησκείαν, ἐβάπτισον αὐτὸν, ἀποῦ πρότερον τὸν περιέτεμον· ἐάν δὲ ἦτο γυνὴ, τὴν ἐβάπτισον ἀπλῶς, δηλ. τὴν ἐβύθιζον ἐν τῷ ὕδατι παρόντων τριῶν μαρτύρων. Ἐφρόνουσιν περὶ τῆς καταδύσεως ταύτης, ὅτι παρεῖχε τῇ βαπτισομένη νέαν γεννήσιν, νέαν ζωὴν· ἐγένετο λοιπὸν συγχρόως ἰουδαία καὶ καθάρᾳ· τὰ πρὸ τοῦ βαπτίσματος τούτου γεννηθέντα παρ' αὐτῆς τέκνα δὲν μετείχον μηδεμίαν μερίδα ἐκ τῆς κληρονομίας ἣν ἐλάμβανον οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν, οἱ μετ' αὐτὰ γεννηθέντες ἐκ τῶν τοιοιτοτρόπων ἀναγεννηθέντων γονέων. Ὡστε παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις βαπτίζεσθαι καὶ ἀναγενναῖσθαι ἦσαν συνώνυμα· ἡ δὲ ἰδέα αὕτη ἔμεινε προσκολλημένη τῷ βαπτίσματι μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν· ὅθεν ὅταν Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος ἤρξατο βαπτίζων ἐν τῷ Ἰορδάνῃ, ἠκολούθει ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων ὑφισταμένην συνήθειαν. Καὶ οἱ ἱερεῖς τοῦ νόμου δὲν ἐζήτησαν παρ' αὐτοῦ λόγον διὰ τὸ βάπτισμα τούτο, τὸ οὐχὶ καινοφανές, ἀλλ' ἐκατήγορσαν αὐτὸν, ὡς ἀντιποινηθέντα δικαίως

καὶ ἱερεῖς ἤθελον δικαιοῦσθαι νὰ μέμψωνται τὸν ἐπεμείναντα καὶ λειτουργήσαντα λαϊκόν. Ὁ Ἰωάννης λοιπὸν ἐξετέλει πράξιν *νομίμων* ἀλλ' οὐχὶ *νομίμων*.

Ὁ Ἰωάννης ἠθέλησε νὰ παραλάβῃ μαθητὰς καὶ παρέλαθεν· ὑπῆρξεν ἀρχηγὸς αἰρέσεως ἐν τῷ ὄχλῳ, τοῦθ' ὅπερ ἐγένετο καὶ αἰτία τοῦ θανάτου του. Φαίνεται δὲ μάλιστα, ὅτι καὶ ὁ Ἰησοῦς ὑπῆρχε κατ' ἀρχὰς ἐν τῇ τάξει τῶν μαθητῶν του, ἀποῦ μάλιστα ἐβαπτίσθη παρ' αὐτοῦ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ, καὶ δεύτερον, ὅτι ὁ Ἰωάννης ἀπέστειλεν αὐτῷ ἀνθρώπους ἐκ τῆς μερίδος του μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου του.

Ὁ ἱστορικὸς Ἰωσήφ, ὁμιλῶν περὶ τοῦ Ἰωάννου, σιωπᾷ περὶ τοῦ Χριστοῦ, τοῦθ' ὅπερ ἀποδεικνύει ἀριθλήως, ὅτι Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς ἀπελάμβανεν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του μείζονος ἢ ὁ ὑπ' αὐτοῦ βαπτισθεὶς φήμης. Μεγάλη πλῆθος τὸν ἠκολούθει, λέγει ὁ περικλεῖς ἐκεῖνος ἱστορικὸς, καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, ἐφαίνοντο διατρεπιζόμενοι νὰ ἐπιχειρήσωσι πᾶν ὅ,τι παρ' αὐτοῦ ἠθέλον διαταχθῆ. Ἐκ τοῦ χωρίου λοιπὸν τούτου ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ Ἰωάννης ἦν οὐχὶ μόνον ἀρχηγὸς αἰρέσεως, ἀλλὰ καὶ πατρίδας. Ὁ Ἰωσήφ προσθέτει, ὅτι ὁ Ἡρώδης ἀνησυχεῖ ἕνεκεν αὐτοῦ. Καὶ πραγματικῶς κατέστη ἐπίφοβος τῷ Ἡρώδῃ, ὅστις ἐπὶ τέλους τὸν ἐφόνευσεν· ὁ δὲ Ἰησοῦς δὲν ἠγωνίζετο εἰμὴ κατὰ τῶν Φαρισαίων. Ἰδοὺ διὰ τί ὁ Ἰωσήφ ποιεῖται μνησθῆναι τοῦ Ἰωάννου ὡς ἀνδρὸς διεγείραντος τοὺς Ἰουδαίους κατὰ τοῦ βασιλέως Ἡρώδου, ὡς ἀνδρὸς ἕνεκα τοῦ ζήλου του ἐνόχου ἐσχάτης προδοσίας γενομένου, ἐνῶ τούναντίον ὁ Ἰησοῦς, μακρὰν τοῦ δικαστηρίου διατελέσας, ἦν ἀγνωστος τῷ ἱστορικῷ Ἰωσήφ.

Ἡ αἴρεσις Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ διέφερε παραπολὺ τῶν διδαγμάτων τοῦ Ἰησοῦ. Διότι εὐρίσκουμεν ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν Ἀποστόλων, εἴκοσιν ἔτη μετὰ τὴν δίκην τοῦ Χριστοῦ, Ἀπολλῶ τὸν Ἀλεξανδρεῖα, καίπερ χριστιανὸν, μὴ γνωρίζοντα εἰμὴ τὸ βάπτισμα τοῦ Ἰωάννου, καὶ μὴ γινώσκοντα τὸ Ἅγιον Πνεῦμα (1). Πολλοὶ δὲ περι-

(1) Σ. Μ. Ἰδοὺ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος χωρίον (Πράξεις Ἀποστόλων ΙΘ' 2. — 4). «Ἐγένετο

γῆται ἐν οἷς καὶ ὁ Σαρδὲν, ὅστις εἶναι ὁ μᾶλλον ἀξιοπίστος, λέγουσιν, ὅτι ὑπάρχουσιν εἰσέτι ἐν Περσίᾳ μαθηταὶ τοῦ Ἰωάννου, ὃν ὀνομάζουσι *Sābida*, ἐν ὀνόματι αὐτοῦ βαπτίζομενον καὶ τὸν Ἰησοῦν ὡς προφήτην, ἀλλ' οὐχὶ ὡς Θεὸν ἀναγνωρίζοντες.

Ὁ δὲ Ἰησοῦς, βαπτισθεὶς, οὐδένα ἐβάπτισεν οἱ Ἀπόστολοι τοῦ ἐβάπτιστον τοῦ κατηχομένου, ἢ περιέτενον αὐτοὺς κατὰ τὰς περιστάσεις, τοῦθ' ὅπερ καθίσταται ἀναμφισβήτητον ἐκ τῆς τοιαύτης ἐγχειρίσεως τοῦ Παύλου ἐπὶ Τιμοθέου τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ.

Φκίνεται πρὸς τούτους, ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἐβάπτισον μόνον ἐν ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Διότι οὐδαμῶς ἐν ταῖς πράξεσι μνημονεύεται ἡ ἐβάπτισθη τις εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τοῦθ' ὅπερ παρέχει ἡμῖν καὶ τὴν ὑπόψιν, ὅτι ὁ συγγραφεὺς τῶν πράξεων τῶν Ἀποστόλων δὲν ἐγίνωσκε τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Ματθαίου τὸ λέγον: «Πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.» (Κατὰ Ματθαίου ΚΗ'. 19—20). Ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία δὲν εἶχεν εἰσέτι σχηματισθῆ καὶ τὸ σύμβολον δ' αὐτὸ, τὸ σύμβολον τῶν ἀποστόλων καλούμενον, δὲν ἐγένετο εἰμὴ μετ' αὐτούς. Περὶ τούτου οὐδεὶς ἀμφισβῆλλει. Ἐξάγεται πρὸς τούτους ἐκ τῆς πρὸς Κορινθίους τοῦ Παύλου ἐπιστολῆς; ἔθιμον περιεργότατον, ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καθιερωθὲν, τὸ ἔθιμον τοῦ βαπτίζειν τοὺς νεκρούς; ἀλλὰ μετ' οὐ πολὸν ἡ ἀναγεννωμένη ἐκκλησία διετήρησε τὸ βάπτισμα μόνον διὰ τοῦς ζῶντας; καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐβάπτισον μόνον τοὺς ἐνηλίκους; πολλὰκις μάλιστα ἀναμένοντες; μέχρι τοῦ πεντηκοστοῦ ἔτους; τῆς ἡλικίας καὶ μέχρι τῆς τελευταίας ἀσθενείας, ἵνα μεταβῆ εἰς τὸν ἄλλον κόσμον ὁ

δὲ ἐν τῷ τὸν Ἀπολλῶ εἶναι ἐν Κορίνθῳ, Παύλον, διελθόντα τὰ ἀνωτερικὰ μέρη, ἐλθεῖν εἰς Ἐφῆσον; καὶ εὐρῶν τινὰς μαθητάς, εἶπε πρὸς αὐτοὺς, εἰ πνεῦμα ἄγιον ἐλάβετε πιστεύσαντες; Οἱ δὲ εἶπον πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' οὐδὲ εἰ πνεῦμα ἄγιον ἐστιν ἠκούσαμεν. Εἶπε τε πρὸς αὐτούς, εἰς τί οὖν ἐβάπτισθητε; Οἱ δὲ εἶπον, εἰς τὸ Ἰωάννου βάπτισμα.»

λόκληρος ἡ ἀρετὴ βαπτίσματος προσφάτου. Σήμερον βαπτίζουσι πάντα τὰ παιδιά; μόνον δ' οἱ ἀναβαπτιστὰ ἀναβάλλουσι τὴν τελετὴν ταύτην μέχρι τῆς ἐνηλικιότητος βιθιζόμενοι σύσσωμοι ἐν τῷ ὕδατι. Ἄλλ' οἱ Κουάκεροι, οἱ πολυαριθμοτάτην εταίριαν ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ἀμερικῇ ἀποτελοῦντες δὲν μεταχειρίζονται παντάπασιν τὸ βάπτισμα, στήριζόμενοι εἰς τὸ ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς οὐδένα ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐβάπτισεν καὶ κομπάζοντες ἐπὶ τῇ χριστιανοσύνῃ αὐτῶν; ἧτις εἶναι ὁμοίᾳ τῇ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἴδου ἡ μέγιστη διαφορὰ τῶν Κουακέρων πρὸς τὰς ἄλλας αἱρέσεις.

Προσθήκη τοῦ Ἀββᾶ Νικαίου εἰς τὸ περὶ Βαπτίσματος ἄρθρον.

Ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰουλιανὸς ὁ φιλόσοφος ἐν τῇ ἀθανάτῳ αὐτοῦ σατύρᾳ τῶν Καισάρων, εἰσάγει τὸν υἱὸν τοῦ Κωνσταντίνου Κωνσταντα ταῦτα λέγοντα. «Ὅστις αἰσθάνεται ἑαυτὸν ἔνοχον βίαιου φόνου, ἀρπαγῆς, ἱεροσυλίας καὶ πάντων τῶν ἀποτροπαιοτέρων ἐγκλημάτων, ἅμα λουσθῆ παρ' ἐμοῦ διὰ τοῦ ὕδατος τούτου θέλει καθαρισθῆ.»

Καὶ πραγματικῶς, αὕτη ἡ μοιραία δοξασία ἠνάγκαζε τοὺς χριστιανούς αὐτοκράτορας καὶ τοὺς προὔχοντας τοῦ κράτους νὰ ἀναβάλλωσι τὸ βάπτισμα τῶν μέχρι τοῦ θανάτου. Ἐνόμιζον λοιπόν, ὅτι εὖρον τὸ μυστήριον τοῦ ζῆν ἐγκληματικῶς, ἀποθνήσκων δ' ἐνασέτως.

Πόσον παράδοξος ἰδέα, ἐκ τῆς πλύσεως ληφθεῖσα, ὅτι ἀγγεῖον ὕδατος καθαρίζει πάντα τὰ ἐγκλήματα. Σήμερον ὅτε βαπτίζουσι πάντα τὰ παιδιά, διότι ἰδέα τις οὐχὶ ὀλιγώτερον ἀλλόκοτος ὑπέθεσε πάντα αὐτὰ ἔνοχα. Ἴδου πάντα σεσωμένα μέχρι τῆς ὠρίμου ἡλικίας, ὅτε πάλιν γίνονται ἔνοχα. Στραγγαλιστάτα λοιπόν ὅσον τάχιστα ἵνα ἐξασφαλίστη ὑπὲρ αὐτῶν τὸν παράδεισον. Καὶ ἡ συνέπεια αὕτη εἶναι τοσοῦτῳ μᾶλλον δικαία ὅσο ὑπάρχει ψευδευλαβῆς τις αἵρεσις, ἧτις ἐδηλητηρίαζεν ἢ ἐφόβουε πάντα τὰ νεωστὶ βαπτισθέντα παιδιά. Οἱ ψευδευλαβεῖς οὗτοι ἐσκέπτοντο περιφρημάτα. Ἐλεγον δηλ. Ἐυεργετοῦμέν ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερο τούτους τοὺς ἀθῶνους ἀνθρώπους

πίσκους; διότι ἐμποδίζοντες αὐτοὺς τοῦ νὰ ᾤναι κακοὶ καὶ δυστυχεῖς ἐν τῇ παρουσίᾳ ζωῆς, παρέχοντες αὐτοῖς τὴν αἰώνιον.

N. ΛΕΒΙΔΗΣ.

ΜΟΥΣΙΚΗ.

ΓΑΕΤΑΝΟΣ ΔΟΝΙΖΕΤΗΣ.

Οἱ πλείστοι βεβαίως γινώσκωμεν ἐκτὸς Ἰσως ὀλίγων ἐξαιρέσεων, ὅτι ὁ μουσουργήσας τὴν ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου θεάτρου παριστανομένην ἤδη *Favorita*, ἦν ὁ δαιμόνιος Ἴταλὸς μουσικοδιδάσκαλος Δονιζέτης. (1) Ἐπειδὴ δὲ ἐκτὸς τοῦ ἀρτισηνηθέντος μελοδράματος, πρόκειται νὰ διδασχῶν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θεάτρου ἕτερα δύο ἀξιόλογα ἔργα τοῦ αὐτοῦ μουσικοδιδασκάλου, δὲν ἐθεωρήσαμεν ἄσκοπον νὰ ἐκτυλιξωμεν ἐν συντόμῳ ὑπὸ μουσικὴν ὁλως ἐποψιν τὴν βιογραφίαν τοῦ ἐνδόξου μουσικοῦ, παραλείποντες ὅσον ἔνεστι τὰ διὰ μακρῶν ὑπ' ἄλλων ἀφηγούμενα ἐπεισόδια τοῦ κοινωνικοῦ αὐτοῦ βίου.

Ὁ Γαετάνος Δονιζέτης ἐγεννήθη ἐν Βεργάμῳ τῇ 25 Σεπτεμβρίου 1798 ἐκ γονέων ἀσπῶν, μετρίως περιουσίας, πλὴν ἀρκούντως ἐπιμεληθέντων τὴν πνευματικὴν μόρφωσιν τῆς πολυμελοῦς αὐτῶν οἰκογενείας. Ὁ νέος Γαετάνος περαιώσας τὰς ἐγκυκλοπαιδικὰς σπουδὰς του, ἐκμαίνετο ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τοῦ σταδίου ὅπερ ἐμελλε νὰ διατρέξῃ μεταξὺ τῆς νομικῆς; ἐπιστήμης, πρὸς ἣν τὸν παρῶτρυνεν ἀνευδόπως ἡ πατρικὴ μέριμνα, τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, δι' ἣν ἠσθάνετο φυσικὴν ῥοπήν ἀκατάσχετον καὶ τῆς μουσικῆς τέχνης, πρὸς ἣν ἤγετο ἀκουστικῶς ὑπὸ μυστηριώδους φωνῆς δηλ. τῆς ἡ

(1) Παρισταμένον ἐν Σύρῳ μελοδραμάτων τῶν τοῦ μελοποιῶν Δονιζέτη, ὁ αὐτοῦ μισοφίλος ἰατρός κ. Π. Κοσκορόζης ἐδημοσίευσεν ἐν ἐγγυρῶν πινὴ ἐφημερίδι τὴν βιογραφίαν ταύτην. Ἀναδημοσιεύσεν τόσῳ μᾶλλον ὅτι ὁ Ἰταλὸς οὐδέποτε ἐδημοσίευσεν βιογραφικὰς περὶ τοῦ Δονιζέτη εἰδήσεις, καὶ καθόσον τὸ ὄνομα αὐτοῦ περιπίπτει εἰς τὰ στόματα ἀπάντων.

χηρᾶς καὶ ἐπιβλητικῆς φωνῆς τῆς εἰμαρμένης ἧτις καὶ ἐπὶ τέλους ὑπερίσχυσε.

Διδαχθεὶς κατ' ἀρχὰς τὴν ἀπματικὴν ὑπὸ τοῦ Salari, τὸ κλειδοκύμβαλον ὑπὸ τοῦ Gonzales καὶ τὴν ἀρμονίαν ὑπὸ τοῦ Σίμωνος Μυῆρου, ἔδραμε κατεσκευασμένος πρὸς τὴν Βωνωνίαν ἔνθα ἠκροάσατο ἐπὶ τριετίαν ἐπιμελέστατα τὸν μετ' ἐπιτυχίας δ. δάσκοντα τὴν μουσικὴν σύνθεσιν Pèze Mathei τοῦ ὁποίου τὰς θεωρίας δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐφαρμόσῃ ἀμέσως. Κατὰ τὴν ἐν Βωνωνίᾳ διαμονὴν του, μαθητῆς ἔτι ὦν, ἐδημοσίευσεν πλείστας ὄσας εἰσαγωγὰς μελοδραμάτων, τετραφθίας, ὕμνουσ θρησκευτικούς, ἐν οἷς διεφκίνετο καθαρῶτα ἡ μέλλουσα ἀπχράμιλος γονιμότης του. Περαιώσας τὰς ἐν Βολονίᾳ μουσικὰς σπουδὰς του ἐπανῆλθεν εἰς τὴν γενέθλιον αὐτοῦ πατρίδα, ἔνθα ἐρίσας μετὰ τοῦ πατρὸς του εὕρισκομένου εἰς χρηματικὴν ἀνέχειαν καὶ θέλοντος νὰ χρησιμοποίησῃ ἐπὶ τὸ κερδοσκοπικώτερον τὴν ἀρχομένην ἤδη φήμην τοῦ υἱοῦ του, κατετάχθη, ὡς ἀπλοῦς ἐθελοντῆς στρατιώτης, ὅπως τοῦλάχιστον ἐν ὧρᾳ ἀναπαύσεως παρὰδίδηται εὐχερέστερον εἰς τὰς μουσικὰς του ἐμπνεύσεις. Καὶ ὄντως, τὸ αὐτὸ περίπου ἔτος ἐν Βενετίᾳ ἔνθα διεχέμιζε τὸ σύνταγμα εἰς ὁ ἀνήκε, συνέθετε τὸ πρῶτον αὐτοῦ μελόδραμα. α Enrico conte di Bor gogna 1818» ὅπερ ἔστειψε πλήρως ἐπιτυχία καὶ τὸ ὅποιον παρηκολούθησε μετ' οὐ πολὺ ἕτερον ὠραϊότερον α Η Falegname di Livonia» ἐφεσκύσαν τὴν προσοχὴν τῶν ἐραστῶν τῆς μουσικῆς ἐπὶ τοῦ ἐπιτέλλοντος φαινοῦ τούτου ἀστέρος.

Ἀπολυθεὶς τῶν στρατιωτικῶν τάξεων, τῇ ἐπεμβάσει ἰσχυρῶν προστατῶν, παρεδόθη μετ' ἀχαλινώτου προθυμίας εἰς τὸ προσφιλές του ἔργον, καταπλήξας τὸν τότε μουσικῶν Ἴταλικὸν κόσμον διὰ τῆς ἀπειριγράπτου εὐχερείας, μετ' ἧς ἐν ὀλίγαις ἡμέραις συνέθετε τὰ μελοδράματά του. Ἀπὸ τὸ 1820 — 1830 τὰ θέατρα τῆς Βενετίας, Γενούης, Νεαπόλεως, Μαντούης, Παλέρμου, Μιλάνου καὶ Ῥώμης κατεκλύθησαν ὑπὸ μελοδραμάτων, τὸ πλεῖστον ὀφειλομένων εἰς τὴν πρωτοφανῆ γονιμότητα τοῦ Δονιζέτη ὁδὲν δὲ τὸ παράδοξον

ἀν ἐν πολλοῖς τούτων διακρίνη τις ψηλα-
φητὰς ἀτελείας, ἀπόρροιαν τῆς βίας μεθ' ἧς
συνείθιζε νὰ συνθέτῃ, σπανίως ἐπιμελούμε-
νος ἢ κτενίζων τὰ ἀπαξ ἤδη γραφέντα.
Μεταξὺ τῆς πληθῆος τῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν
ἐκείνην παρασταθέντων ἔργων του, τιὰ
τούτων ἐλησημονήθησαν ἤδη ὑποχωρήσαν-
τα εἰς τὰ κατόπιον καταγοιτεύσαντα τὸν
κόσμον μουσικὰ αὐτοῦ ἀριστουργήματα,
τιὰ δὲ ἔχουσι καὶ νῦν εἰσέτι τὴν ἀξίαν
των π. χ. τὸ Elisabeth à Kenilworth (Νεά-
πολις 1828) τὸ Resule di Romma καὶ
Gianni di Calais τὸ ὁποῖον παρεστάθη κα-
τόπιον ἐν Παρισίοις εἰς τὸ Ἰταλικὸν θεάτρον
μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας.

Καὶ μέχρι μὲν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὁ ἐγ-
κρατῆς μουσικῶν γνώσεων ἀναγνωρίζει ὅτι
ὁ Δονιζέτης ἐν τοῖς μελοδράμασιν αὐτοῦ
ὑπῆρξε κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον ἀπομι-
μητῆς τοῦ δεσποζόντος τότε ἐπὶ τῆς ἰτα-
λικῆς σκηνῆς μουσικοδιδασκάλου Ῥοσσίνη.
Ἐκτοτε ὁμοῦ ἀπεκδυσάμενος πάντα ἀλλό-
τριον χιτῶνα καὶ διαγράφας ἰδίως ἀρχάς,
παρίσταται ἡμῖν ὄλιως διάφορος ταχθεὶς ἐ-
παξίως εἰς τὴν χορείαν τῶν πρωτοτύπων
μεγάλων μουσουργῶν. Πρῶτον ἔργον τῆς
τοιαύτης εὐτυχῆς μεταμορφώσεως, ἐδραιώ-
σαν τὴν κλονιζομένην τότε ὑπόληψίν του,
ἦν ἡ «Ἄννα Βολένας» μελοδράμα ἀξίας οὐ
τῆς τοχούσης καὶ τὸ ὁποῖον εἰσέτι σπανίως
ἐλλεῖπει ἀπὸ τοῦ πρόγραμμα τῶν θεατρι-
κῶν θιάσων ἐν Εὐρώπῃ. Ἡ ἐπιτυχία τῆς
«Ἄννας Βολένας» ἦν μεγίστη καὶ περ τοῦ
κοινοῦ τότε σαγηνευμένου καθ' ὀλοκληρίαν
ὑπ' ἄλλης μαγευτικῆς Σειρήνος τοῦ νεαροῦ
Βελλίνη. Τὸ αὐτὸ περίπου ἔτος ἔδωκε τὸ
Elisir d' amore μουσικὸν ἀριστούργημα,
πλήρες κωμικοῦ μουσικοῦ ἄλατος, ὅπερ
ἀπέδειξεν ἐναργέστατα ὅτι ὁ Δονιζέτης ἐ-
γίνωσκεν ἀριστα τὴν τέχνην οὐ μόνον τοῦ
κινεῖν εἰς δάκρυα, ἀλλὰ καὶ εἰς γέλωτα.
Καὶ ἐν τούτοις τὸ θελακτικώτατον τοῦτο
μελοδράμα ἐγράφη ἐν διαστήματι 4 ἡμερῶν.

Τὸ 1833 συνέθεσε τέσσαρα ὠραία με-
λοδράματα μετὰ τῆς χαρακτηριζούσης αὐ-
τὸν ἐλαττωματικῆς βεβχίως ταχύτητος.
ἦτο, τὸν Μανιώδη (il furioso nell' isola di
san Domingo) τὴν Παρισίην, τὸν Τορκου-
άτου Τάσσον, καὶ τὴν Λουκρητίαν Βοργίαν.

Καὶ τὰ τέσσαρα ταῦτα ἔργα πρωτότυπα,
βρίθοντα καλλονῶν καὶ τύπων μουσικῶν
τέως ἀγνώστων, κατέστησαν ἀναντιρρήτως
κλασικὰ, εἰ καὶ προκαλέσαντα σφοδρὰς ἐ-
πικρίσεις ἐκ μέρους τῶν ἐναντίων του διὰ
τὰς ἐν αὐτοῖς παρατηρουμένας ἐλλείψεις.
Καθ' ἡμᾶς ἡ σπουδαιότερα ἐλλείψεις τῶν
μελοδραμάτων τούτων, ἰδίως τῆς Λουκρη-
τίας Βοργίας καὶ τῆς Parisina, ἔγκειται ἐν
τῇ ἐγγένει ὑφῆ τῶν ἔργων τῶν ὁποίων ἡ
ὑπόθεσις γέμουσα σκηνῶν ἀπαισιῶν καὶ
φρικωδῶν ἤρμοζε μᾶλλον εἰς τὸν ἀρρενω-
πὸν χαρακτήρα τοῦ Verdi ἢ εἰς τὴν γυν-
σὴν τρυφερὰν εὐαισθησίαν τοῦ Δονιζέτη.

Τὸ 1834 παρεστάθη ἐν Φλωρεντίᾳ κατὰ
πρῶτον ἡ «Rosamunda d' Inghilterra».
μετονομασθεῖσα κατόπιον «Leonora de Gui-
ennea» τὸ 1835 ὁ «Μαρίνος Φαλιέρος», καὶ
τὸ ἐπιὸν ἔτος ἐν Βενετίᾳ ἐχειροκροτεῖτο
φρενήντος ὁ «Βελισάριος».

Αἱ ἀμάραντοι δάφναι αἱ μέχρι τοῦδε
ἔδραψε καίπερ ἀρκούσαι ὅπως ἀποθανατί-
σῃσι τὸ ὄνομα οἰουδήποτε μουσικοῦ δὲν ἐ-
φαίνοντο ὁμοῦ ἀρκούσαι καὶ διὰ τὸν Δονι-
ζέτην, ὅστις ἠσθάνετο ἐν ἑαυτῷ ἀκαμίον
εἶτι τὸ πῦρ τῆς φλογεράς καὶ γονίμου φαν-
τασίας του· ὅθεν τὸ αὐτὸ περίπου ἔτος, ὁ-
λίγους μῆνας μετὰ τὴν ἐν Βενετίᾳ πρώτην
παράστασιν τοῦ Βελισσαρίου, ἐπανεβλῶν ἐν
Νεαπόλει ἐμουσοῦργησε τὸ ἀριστούργημα
τῶν μελοδραμάτων του, ἦτοι τὴν «Lucia
di Lamermour», ἥτις κατ' ἀρχὰς ὑπεδέχ-
θη ὑπὸ τοῦ κοινοῦ μετὰ ψυχρότητος. Κα-
τόπιον ὁμοῦ παρεσταθεῖσα ἐν Μιλάνῳ, διή-
γειρεν ἐνθουσιασμὸν ἀμετρον, φημάσαντα
διὰ παντός τὰ κακεντρεχῆ στόματα τῶν
ζηλοτύπων ἐχθρῶν του. Καὶ ὄντως, τίς δὲν
εθέληθη ἀπὸ τούς μελιρρῦτους ἐναρμονίους
φθόγγους τῆς Λουκίας; Ἐκ τῆς εἰσαγω-
γῆς μέχρι τοῦ ἀκροτελευταίου τόνου ἀπα-
στράπτει ἡ πλέον καθαρά, γλυκεῖα καὶ
γοητευτικὴ μελωδία ἢ ἐντεχνος ἀρμονία
προχεῖται ἄφθορος· πάντα δὲ τὰ κατακλύ-
ζοντα τὴν καρδίαν σφοδρὰ ψυχικὰ πάθη
ἀπεικονίζονται ὡς ἐν κατόπτρῳ ἐν τῷ ὄν-
τως ἀριστουργήματι τούτῳ, ὅπερ πρὸ τρια-
κονταετίας ἤδη καθοθέλγει καὶ ἕως οὐδέ-
ποτε θέλει παύσει ἡδύον τὰς ἀκοῆς τῶν
φιλομούσων.

Ἐκ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἔλαβον τὸν
ἀπὸ τὸ 1836 — 1840 ἔγραψε πλείστα
ἄλλα ἔργα ἐν μέρει ναυαγήσαντα ἕνεκα τοῦ
μεγάλου τάχους μεθ' οὗ συνεγράφοντο· οὐ-
τω λ. χ. τίς ἤθελε πιστεύσει ὅτι τινὰ τῶν
κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον ἐπιτυχῶν αὐτοῦ
μελοδραμάτων ἐγράφησαν ἐν τῷ μυθῶδει
διαστήματι τῶν 80 ὥρων!

Ἐν τούτοις ὁ πρόωρος θάνατος τοῦ με-
λιρρῦτου Βελλίνη καὶ ἡ πρὸς μεγάλην συμ-
φορὰν τοῦ μουσικοῦ κόσμου ἐξακολουθοῦσα
καλλιτεχνικὴ σιωπὴ τοῦ Ῥοσσίνη, ἐξήγει-
ραν τοῦ ληθάργου τοὺς διευθυντὰς τῶν ἐν
Παρισίοις θεάτρων, οἵτινες τότε μόνον ἔστρε-
ψαν τὴν προσοχὴν των ἐπὶ τοῦ θαυμάσιου
μουσικοῦ τῆς Ἰταλίας. Προσκληθεὶς ἐ-
πανειλημμένως καὶ ἐπιμόνως ὁ Δονιζέτης,
ὅπως προκίση τὴν Γαλλικὴν σκηνὴν διὰ
νέου τινος ἔργου, μετέβη εἰς Παρισίους ἔνθα
ἐν ὀλίγῳ χρονικῷ διαστήματι συνέθετο τὴν
Κόρην τοῦ Συντάγματος (La fille du regi-
ment) ὠραιότατον κωμικὸν μελοδράμα, ὅ-
περ οὐ μόνον ἐν ἀρχῇ, ἀλλὰ καὶ νῦν εἰσέτι
ἀναζητεῖται ἐπιμόνως καὶ ἀκροᾶται μετ'
ἀπληθείας ἰδίως ἐν Γαλλίᾳ. Τὸ αὐτὸ ἔτος
1840, παρεστάθησαν ἐν τῷ μελοδραματικῷ
θεάτρῳ τῶν Παρισίων (opera) δύο σπου-
δαιότατα ἔργα τοῦ Δονιζέτη, ἐγκαταστα-
θέντος ἤδη ὀριστικῶς ἐν Γαλλίᾳ. Τὸ ἐν ἐξ
αὐτῶν τὸ Poliuto, συντεθὲν ἐν Νεαπόλει
ἀπηγορεύθη ὑπὸ τῆς τότε ἐπικρατοῦσης
αὐστηρᾶς ἢ μᾶλλον γελοίας βιβλιοκρισίας.
Ἡ μουσικὴ λοιπὸν τοῦ Πολυεύκτου (Po-
liuto) ἀνασκευασθεῖσα ἐν μέρει, προσηρμό-
σθη ἐπὶ Γαλλικοῦ τινος ποιήματος τοῦ δια-
σήμεου ποιητοῦ Scribe ὅπερ παρεστάθη τὸ
πρῶτον ἐν Παρισίοις τὸ 1840 ὑπὸ τὴν
ἐπωνυμίαν οἱ «Μάρτυρες». Πλὴν τὸ μελό-
δραμα τοῦτο, εἰ καὶ ἐμπεριέχον πολλά μέρη
πλείστου λόγου ἀξία, εἰ καὶ κατατασσόμενον
ὁμοφώνως ὑπὸ τῶν πλείστων μεταξὺ τῶν
ἀρίστων ἔργων τοῦ Δονιζέτη, οὐχ ἦττον ἐ-
ναυάγησεν ἀπέναντι τοῦ φοβεροῦ σκοπέλου
τῆς τῶν Παρισίων κοινῆς γνώμης.

Τὴν αὐτὴν ὁμοῦ τύχην οὐδόλως ὑπέστη
καὶ ἡ ἀμέσως κατόπιον ἐν τῷ αὐτῷ θεάτρῳ
παρασταθεῖσα Εὐνοουμένη (Favorita), τῆς
ὁποίας ἡ ἐνθουσιώδης ὑπόδοξή τῆς ἔτυχεν
ἐν Παρισίοις ἐστὶν ἀπερίγραπτος. Ἡ μου-
σικὴ τοῦ πολυτίμου τούτου ἀριστουργήμα-

τος κατ' οὐδὲν ἀπολείπεται τῆς Λουκίας.
Ἡ αὐτὴ ἀφθοнос καὶ ἐπαγωγὸς μελωδία,
ἡ αὐτὴ κατανυκτικὴ καὶ μεγαλοπρεπὴς ἀρ-
μονία, μετὰ τῶν ποικίλων χαριέντων μου-
σικῶν συνδιασμῶν, ἡ αὐτὴ διὰ τόνου ἐκ-
φραστικὴ ποιησις ἀσφαλίζουσα τελείως καὶ
τὴν μᾶλλον αὐστηρὰν καλαισθητικὴν ἢ
μεμφίμοιρον ἐπίκρισιν. Σενελόντι δ' εἰπεῖν,
ἡ Favorita μετὰ τῆς Λουκίας ἀποτελοῦσι
τὸν ἀμάραντον στέφανον δι' οὗ περιβέβλη-
ται ἡ ἐξαισιῶς παραγωγικὴ κεφαλὴ τοῦ ἀ-
θανάτου Δονιζέτη. Τὸ ἐπιὸν ἔτος, λυπηθεὶς
καίρως διὰ τὴν συστηματικὴν οὕτως εἰπεῖν
κατὰ τῶν ἔργων του καταφορὰν ἐν Παρισίοις,
ἀνεχώρησε δι' Ἰταλίαν ἔνθα συνέθετο δύο
ἔργα, ἐξ ὧν τὸ ἐν Adelia, ossia la figlia
dell' arciero παρασταθὲν ἐν Ῥώμῃ τὸ 1841
ἐναυάγησε καθ' ὀλοκληρίαν τὸ ἔτερον ὁμοῦ
ἡ Maria Padilla ἐπέτυχεν ἐν Μιλάνῳ πλη-
ρέστατα. Ἐξ Ἰταλίας ἀνεχώρησε διὰ Βι-
έννην τὸ ἐπόμενον ἔτος 1842, διορισθεὶς
μουσικὸς τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐλῆς. Ἐν τῷ
θεάτρῳ τῆς Βιέννης παρεστάθη κατὰ πρῶ-
την ἤδη φορὰν ἡ «Λίνδα», ἔργον ἀνεκτί-
μητον τοῦ ὁποίου ἡ φήμη ὑπερῆκόντισεν ἐν
Γερμανίᾳ ἰδίως πάντα τὰ προγενέστερα
αὐτοῦ ἔργα. Ἐκ Βιέννης μετέβη ἐκ νέου
εἰς Παρισίους, πεπεισμένος ὅτι τὸ νέον μελό-
δραμα ὅπερ ἐν Βιέννῃ εἶχεν ἐτοιμάσει ἢ
θελεν ἀποπλῦνει τὰς ἀδίκους κατ' αὐτοῦ
ἐκτοξευθείσας μομφὰς ὡς πρὸς ἄλλα του
ἔργα· τὸ νέον τοῦτο μουσοῦργημα ἦν τὸ
γνωστὸν ἤδη τοῖς πᾶσι κωμικὸν μελοδρα-
μα Don Pasquale, ὅπερ δικαίως παραλλη-
λιζέται μετὰ τοῦ Barbieri di Siviglia τοῦ
Ῥοσσίνη. Ἐνταῦθα δυστυχῶς λήγει ὁ ἐν-
δοξος καὶ εὐτυχῆς οὕτως εἰπεῖν μουσικὸς
βίος τοῦ μουσικοδιδασκάλου. Τὰς θριαμ-
βευτικὰς στιγμὰς τοῦ βίου του διαδέχον-
ται ἤδη ἡμέραι ὀδύνης, ἀντάλλαγμα ἀπαι-
σιῶν πλὴν ἀναπόδραστον πάσης σχεδὸν με-
γαλουργίας· Σμικρὸν τι μετὰ τὰς πρώτας
ἐπιτυχεῖς παραστάσεις τοῦ Don Pasquale
παρατηρήθη ἀσυνήθως τις μεταλλαγὴ τοῦ
ἤθους τοῦ Δονιζέτη. Τὴν χαρακτηρίζουσαν
αὐτὸν συνήθη ἱλαρότητα διεδέχθη διηνεκῆς
μελαγχολία· ἐπαισθητὴ δὲ διέγειρε τῶν δι-
ανοητικῶν αὐτοῦ δυνάμεων διήκουσα μέχρι
διαστροφῆς καὶ ἐνίοτε μέχρι ἐλαφρᾶς πα-

ραφροσύνης ὑπέδ' κινουσαν ἰναργῶς εἰς τοὺς πολυαρθμούς φίλους του δι' νόσο, φρικτά βαινουσα ὑπούλως ἐμελλε τάχιον ἢ βράδιον νὰ καταστήῃ ἐντελῶς παράφρονα τὸν ὑπὸ παραφροσύνης πασχόντων ἀκέρτορα. Ὄφριε! καὶ ὁ Δονιζέτης νὰ ὑποκύψῃ πρόωρος καὶ ἀθλίως ὅπως σχεδὸν πάντες οἱ ὑπερμέτρως διανοητικῶς ἐργασθέντες πρὸς ψυχαγωγίαν ἢ ἀνακούφισιν τῆς πολυειδῶς κατατρυχομένης ἀνθρωπότητος.

Πολλοὶ τῶν ἐχθρῶν του ὑπέθεσαν ὡς γενέτεiran αἰτίαν τῆς νόσου του τὰς ποικίλας καὶ συχνὰς πωματικὰς καταγρήσεις ὑπόθεσις ἀδεσποτος οὐδαμῶς συμβιβάζομένη πρὸς τὸν ἀκάματον βίον καὶ τὸν ὅλως πνευματικὸν χαρακτῆρα τοῦ Δονιζέτη. Καθ' ἑμᾶς; τοῦθ' ὕπερ κατεπόντισε τὸ λογικὸν τοῦ ἀτυχοῦς μουσικοδιδασκάλου ὑπῆρξεν ἡ ἐνδελεχὴς ἐντασις τῆς ἐξόχου φαντασίας του. Ἰσως παρατεταμένη τις ἀνάπαυσις ἤθελε προλάβει τὴν ἐπικειμένην βῆξιν τῶν τεταμένων διανοητικῶν αὐτοῦ χορδῶν ἀλλ' ὕπερξεν εἰθισμένη νηπιόθεν εἰς ἐργασίαν ἡδυνάτει ν' ἀποσπασθῇ τοῦ προσφιλοῦς αὐτῆ κλειδοκυμβάλου.

Ἐν τούτοις ἐν τοιαύτῃ ἀκρ σφαλῇ κατὰστάσει εὐρισκόμενος συνέγραψε τρία μελοδράματα ἢτοι *María di Rohan* ἔργον ἐξαίρετον, τὸν *Don Sebastiani* ἐν ᾧ ὁ ποιητῆς ἐνεστάλαξε τὰς τελευταίας σταγόνας τῆς τρυφερᾶς εὐαισθησίας του καὶ τὸ *Caterina Cornaro*, ὅπερ οἱ κάτοικοι τῆς Νεαπόλεως, κατ' οὐδὲν λογισάμενοι τὴν ἐπισφαλῆ θέσιν ἐν ᾗ εὐρίσκειτο ἡ ὑγία τοῦ προσφιλοῦς αὐτοῦ μουσικοδιδασκάλου, ἐσῆραν, ἀνηλιῶς τραυματίσαντες οὕτω καιρῶς διὰ τῆς τοιαύτης σκληρᾶς ἀποδοκιμασίας τὴν φιλοτιμίαν ἐκείνου, ὅστις ἐπὶ εἰκοσιπενταετηρικῶν κατεγοήτευσε αὐτοὺς διὰ τῶν γλυκυτέρων μελωδιῶν, ἐκείνου, ὄντινα ἐξερχόμενον στεφανηφόρον τοῦ θεάτρου συνώδευον μυριάδες μετὰ λαμπάδων μέχρι τοῦ οἴκου τοῦ. Καὶ μολα ταῦτα, καίπερ πληγῆς θανασιμῶς ἐκ τῆς τοιαύτης ἀσυγγνώστου ἀχαριστίας, καίπερ αἰθανόμενος τὰς σωματικὰς διανοητικὰς αὐτοῦ δυνάμεις ὁσημέραι ἐκλειπούσας, ἐπανεβλῶν εἰς Παρισίους ἐνησχολεῖτο μετὰ σπουδῆς ἐπὶ νέου τινὸς μελοδράματος ὁ «*Σγαναρέλος*» ὅπερ ἠναγκά-

σθη νὰ ἐγκαταλίπη ἡμιτελές, προσβληθεὶς αἰμῆνῃ ὑπὸ ἐγκεφαλικῆς αἱμορραγίας ἐπινεγκούσης αὐτῷ σπουδαίας καὶ ἀνιάτους σωματικὰς καὶ διανοητικὰς βλάβας.

Ἐν τοιαύτῃ οἰκτρᾷ καταστάσει ταλανίζόμενος ἐπὶ δύο σχεδὸν ἔτη, ἐγκαταλείφθεις δὲ καὶ ὑπὸ τῶν πλείστων αὐτοῦ φίλων, ἐκτὸς τῶν ὀλίγων ἐκείνων πιστῶν ὀφεινῆς συνήθως ἀπομάσσοις τὸ τελευταῖον ψυχρὸν δάκρυ τῆς ἀγωνίας, ἀπεφάσισε τῇ προτροπῇ καὶ ἄλλων νὰ ἐπανεβλῆ εἰς Ἰταλίαν ἐνθα ἠλπίζετο ὅτι ὁ πατριος ἀπ' ἴσως ἤθελε ζωογονήσει τὸ μεμαρμένο σῶμά του.

Δυστυχῶς αἱ ἐλπίδες τῶν ὅπωςδήποτε ἐνδιαφερομένων διὰ τὴν ἀθλίαν ἤδη κατατᾶσαν αὐτὴν ὑπαρξίν ἀπέβησαν φρούδοι. Σμικρὸν τι μετὰ τὴν εἰς Ἰταλίαν ἐπάνοδόν του μετῆλλαξε βίον τῇ 8 Ἀπριλίου 1848, καταλιπὼν ὡς αἰώνιον ἐνθύμημα τῆς ἐξόχου διανοίας του ἐξήκοντά καὶ τέσσαρα μελοδράματα τὰ πλείστα τῶν ὁποίων, καίπερ σπουδαιότατα, χάριν συντομίας παρελείψμεν νὰ ἀναφέρωμεν ἐμπεριστατωμένως, ὡς τὴν *Gemma, Eleabeth, Rita, Roberto* ἢ *Enreux, L' Ajo nek imbarazzo* κτλ. κτλ.

Ἐκ τῆς ὅσον ἐνεστι συντόμου ταύτης βιογραφίας εὐκόλως κατανοεῖ τις ὅτι ὁ Δονιζέτης ἦν ἐκ τῶν ὀλίγων ἐκείνων προνομιούχων καὶ ὑπερφυστικῶν ἀνδρῶν οὓς αἰώνιως ὀφείλει ἡ ἀνθρωπότης νὰ γαρζίρη, ἕκαστον ἀναλόγως τῆς ἡλικίης, ὕλικίης ἢ πνευματικῆς ὠφειλάς ἢ ἐγένετο αἴτιος. Καὶ μολα ταῦτα εὐρέθησαν ἀνθρωποὶ ὑπὸ φθόνου ἀμέτρου κινούμενοι, οἵτινες περιβληθέντες τὸν κενὸν τίτλον τοῦ ἐπικριτοῦ, ἐνόμισαν ἐν τῇ ἐγκληματικῇ κριτικῇ οἴησαι, ὅτι ἡδύνατο νὰ μειώσωσι τὴν παγκόσμιον εὐκλειαν ἢν ἐκτίητο δι' ἀριστουργημάτων ὁ Δονιζέτης ὄν πάντες οἱ ἀμερολήπτως καὶ εὐθέως κρίναντες κατέταξαν ἀνευδοκίμως ἐν τῇ ἀθανάτῳ ἐκείνῃ χορείᾳ, ἢς προεξόχει μὲν ὁ Mozart, ἔπονται δὲ κατὰ δικαίαν τινὰ ἱεραρχίαν, οἱ *Gluck, Beethoven, Rossini, Mayerbeer, Bellini, Auber, Haydn, Cimarosa*.

Καὶ ὄντως ὁ μὲν θεσπέσιος Mozart μετριοῦται πλεῖον παντὸς ἄλλου ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέρων βαθμίδων τῆς αἰθερίου κλίμακος τοῦ ἰδεώδους; ἀν ὁμοῦς ὁ Ῥοσσίνης ἐ-

στὴν ἀπαράμιλλος ὡς πρὸς τὴν δραματικὴν ἔκφρασιν, τὴν ζωηρὰν μεγαλοπρεπῆ καὶ καταπληκτικὴν ἁρμονίαν, ἀν ὁ Βελλίνης ἠλεκτρίζει σφοδρότερον καὶ τὰς λεπτομέρας τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας διὰ τῶν μελλιρρῦτων καὶ μελαγχολικῶν αὐτοῦ μελωδιῶν, ἢ ἀν ὁ Δονιζέτης ἀπεικονίζει πιστότερον τὰ ποικίλλα τῆς ψυχῆς πάθη, ὅτε μὲν τέρπων μέχρι γοητείας, ὅτε δὲ συγκινῶν μέχρι δακρύων καὶ τὸν μᾶλλον ἀνάλητον ἀνθρωπον κτλ. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἕκαστος τῶν γιγάντων τούτων τῆς μουσικῆς τέχνης διήνυσε τὸ ἐνδοξον αὐτοῦ στάδιον δι' ἀτραποῦ ἰδίως ἐπὶ τὸ αὐτὸ πάντοτε σημεῖον ἀγούσης, ἦτοι τὴν ἀθανασίαν.

Π. ΚΟΣΚΟΡΟΖΗΣ.

ΤΟ ΒΡΕΤΑΝΟΝ ΑΝΘΟΣ.

ΔΙΗΓΗΜΑ

ΕΡΡΙΚΟΥ ΜΥΡΓΕΡΟΥ.

Ἡ Ἰονέττη καὶ ὁ φίλος αὐτῆς Δονάτιος ἐγεννήθησαν ἐπὶ τῶν παραλίων τῆς Βρετανίας, ἐνθα οἱ γονεῖς των, ὡς οἱ πλείστοι τῶν παροχθίων, ἔζων ἐκ τῶν προϊόντων τῶν δικτύων των. Μόλις ἐγκατέλιπον τὸ λίκνον, καὶ τὰ πρῶτα αὐτῶν βήματα συννητήθησαν, τὰ δύο παιδιὰ ἀντιήλλαξαν τὸ πρῶτον αὐτῶν μειδίωμα. Μέχρι τῆς δεκαετοῦς ἡλικίας, συνέζων ἀγαπώμενα, ὡς δύνανται νὰ ἀνταγαπῶνται δύο ἄτομα ἐν τοιαύτῃ ἡλικίᾳ. Οὐδόλως θὰ πειραθῶμεν νὰ περιγράψωμεν τοὺς παιδικοὺς τούτους ἔρωτας. Ἀνακάλεσον εἰς τὴν μνήμην σου, ἀναγνώστα, τὴν μικρὰν ξανθὴν ἧτις ἐκαλεῖτο Μαρία ἢ Ἐλένη, καὶ μεθ' ἧς διενέμεσο τὰ σακαρωτά σου, κρατῶν πάντοτε τὸ πλείστον μέρος αὐτῶν; εἶρε εἰς τὴν μνήμην σου, ἀναγνώστρια, τὰς ὄρας ἐκεῖνας ἐκ τῶν σχολείων δραπετεῦσαι, ἃς συνεμερίζεσο μετὰ τοῦ μαθητοῦ Γεωργίου ἢ Πέτρου, τὸν ὁποῖον σήμερον ὀνομάζεις Κύριον. Καὶ ἀν δὲν ἀνεύρητε ἐν τῇ παιδικῇ σας ἡλικίᾳ μίαν τῶν ἡδυτάτων πούτων ἀναμνήσεων, ἀνοίξατε τὰ κατὰ

Παῦλον καὶ Βιργινίαν, ἀναγνώσατε ἐν τῇ ψυχῇ τῆς οἰκίας τὴν ἱστορίαν τοῦ ποιητοῦ Θεοφίλου Γωτιέρ καὶ τῆς μικρᾶς Μαρίας, ἧτις ἔφερον ἐρυθρὰς κλιίδας ἐπὶ τῶν παρειῶν, καὶ οἱ ἀθῶοι οὗτοι ἔρωτες θὰ δώσωσιν ὑμῖν ἰδέαν τῶν ἐρώτων τῆς Ἰονέττης καὶ τοῦ Δονατίου.

Δεκαετῆς λοιπὸν ἀμφοτέροι, ἀντηγαπῶντο καὶ ἦσαν εὐτυχεῖς.

Ὁ Πατὴρ τοῦ Δονατίου, εἰς τῶν ἐπιτηδειοτέρων ναυηγῶν, ἔσωσέ ποτε ἐξ ἐπικειμένου κινδύνου ἐμπορικῶν τι πλοῖον ἀνήκων εἰς τινὰ πλοῦσιον ἐφοπλιστὴν τοῦ τόπου. Ἐπὶ ἐπιούση, ὁ ἐφοπλιστὴς οὗτος, ἐλθὼν πρὸς τὸν ἀλιέα, τῷ ἐπρότεινε νὰ ἀναδεχθῇ τὴν ἀνατροφὴν τοῦ Δονατίου. — Ἐμπιστεύθητέ μοι, τὸ τέκνον σας, τῷ εἶπε, θέλω ἀποστείλει αὐτὸ εἰς τὸ ἐκπαιδευτήριον μετὰ τοῦ υἱοῦ μου, καὶ μετὰ τὴν περῶσιν τῶν σπουδῶν του, θέλει ἐπανεβλῆ φέρων τὰς ἐπωμίδας ἀξιωματικοῦ τοῦ βασιλικοῦ ναυτικοῦ.

Ὁ Πατὴρ τοῦ Δονατίου πολλὰκις ἐθώπευσε τὸ ὄνειρον τοῦτο, ἀλλ' ἀνευ ἐλπίδος νὰ ἴδῃ αὐτὸ πραγματοποιούμενον. Ἐδράξατο λοιπὸν τῆς εὐκαιρίας προθύμως, καὶ ἐδέχθη. — Δύο ἡμέρας μετὰ ταῦτα, συνεφωνήθη νὰ συμμερισθῇ ὁ Δονάτιος τὰς σπουδὰς τοῦ Παύλου Βαραδέκ, υἱοῦ τοῦ ἐφοπλιστοῦ, καὶ νὰ συνοδεύσῃ αὐτὸν εἰς ἐν ἐκπαιδευτήριον τῶν Παρισίων.

Ἡ εἰδησις αὕτη, ῥιφθεῖσα δίκην κεραυνοῦ μεταξὺ τῶν δύο παίδων, ἐδίδαξεν αὐτοῖς ὅτι ἦσαν ἤδη ὡιμοὶ διὰ τὴν λύπην. Ὁ Δονάτιος ἐν μόνον ἐβλεπε κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην ὅτι ὄφριε νὰ ἀποχωρισθῇ τῆς φίλης του καὶ ἐναντίον τῆς λαμπρᾶς ὑποσχέσεως τῶν χρυσῶν ἐπωμίδων, ἠρνεῖτο νὰ ἀναχωρήσῃ μετὰ βρετανικῆς ὀνείτως ἐπιμονῆς. Δὲν ὑπῆρχε πλέον θέσις ἐν τῇ καρδίᾳ του διὰ τὴν φιλοδοξίαν.

Ἐν τούτοις ὄφριε νὰ ὑπακούσῃ. Ἡ τελευταία συνέντευξις ἦν ἔσχα μετὰ τῆς φίλης του ὑπῆρξε θλιβερά. Ἡ Ἰονέττη ἐβρίφη ὀδυρομένη ἐπὶ τοῦ στήθους του, μετὰ τὸ μέτωπον χρωματισμένον ἤδη διὰ τοῦ ἀγνοῦ ἐκείνου ἐρυθύματος, ὅπερ δύναται νὰ ὀνομασθῇ—ὑποφώσκουσα ἰὼς ἀρτιγεννήτου ἔρωτος. Ἐπελάθοντο ἀμφοτέροι ἀπὸ τῆς

χειρός, και διέτρεξαν σιωπηλώς την παραλιαν εκείνην ἐφ' ἧς ἐγενήθησαν πλησίον ἀλλήλων, καὶ ἐφ' ἧς ἤλπισαν νὰ διαμένωσιν ἐφ' ὄρου ζωῆς. Ἐπεσκέφθησαν ἕνα πρὸ ἕνα ὄλους τοὺς τόπους, ὅσοι ὑπῆρξαν μάρτυρες τῶν ἡδονῶν των. Ἡ Ἰονέττη ἐσκέπητο ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς ὄφειλε νὰ ἐπανέρχεται εἰς τοὺς τόπους ἐκείνους, ὅπως μὴ ἀνερίσκη πλέον ἢ ἀναμνήσεις τοῦ ἀπόντος. Ὁ Δονάτιος μᾶλλον τεθλιμμένος, ἐπλήρου τὴν μνήμην αὐτοῦ διὰ τῶν μικροτέρων λεπτομερειῶν τοῦ παραδείσου ἐκείνου ἐφ' οὗ διήλθεν ἡ παιδικὴ του ἡλικία. Ὁ παῖς ἐβλεπεν ἤδη τὴν εὐτυχίαν ὀπισθεν αὐτοῦ, καὶ εἰεγεν αὐτῇ χαμηλοφώνως: «Χαῖρε», μὴ τοῦ μὴν πλέον νὰ εἴτῃ σκαλὴν ἐντάμωσιν.

Μετὰ μακρὰν συνδιάλεξιν, ἐν τῷ μέσῳ πολλῶν δακρύων, τὰ δύο παιδιά ἐσκέφθησαν μετὰ λύπης ὅτι ὄφειλον νὰ ἀποχωρισθῶσι, διότι ἡ νύξ ἤδη ἐπῆρχετο. Οὐχ ἤττον, συνυπεσχέθησαν νὰ ἐπανίδωσιν ἀλλήλους εἰσέτι ἅπαξ πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Δονατίου, ὠρισθεῖσας διὰ τὴν ἐσπέραν τῆς ἐπιούσης. Ὁ Δονάτιος ἐξήγαγε τοῦ στήθους του μικρὸν τι φυλακτήριον τῆς Παναγίας καὶ προσέφερεν αὐτὸ ὡς ἐνθύμημα εἰς τὴν φίλην του.

—Φεῦ! ἐγὼ οὐδὲν ἔχω νὰ σοὶ προσφέρω εἶπεν ἡ μικρὰ, βαθέως στενάχασα. Καὶ ἐπειδὴ ἤδη εἶχον φθάσει εἰς μέρος τι, εἰς ὃ ἐσυνεβίβησαν νὰ ἀναπαύονται μετὰ τὰς εὐαρέστοις ἐκδρομαῖς των, ἡ Ἰονέττη ἔδρεψεν ἄνθη, ἐξ ἐκείνων ἄτινα, ὅμοια χρυσοῖς κομβίοις, φύονται ἰδίως εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βρετανίας. Σχηματίσασα δὲ ἀνοδοδέσμην προσέφερεν αὐτὴν εἰς τὸν φίλον της πρὸς ἀντάλλαγμα τῆς εἰκόνης ἣν ἤϊε ἐσφιγγεν ἐπὶ τῆς καρδίας της. Ὁ Δονάτιος ὁμοίως περιποιήθη τὴν ἀνοδοδέσμην, καὶ ἀναεῶσαντες τὴν ὑπόσχεσιν αὐτῶν νὰ ἐπανίδωσιν ἀλλήλους εἰσέτι ἅπαξ, ἔλαβεν ἕκαστος τὴν πρὸς τὸ οἶκμά του ἄγρυσαν.

Ἡ συνέντευξις αὕτη ἔδει νὰ ἦναι ἡ τελευταία.

Τῷ ὄντι, εἰσελθὼν εἰς τὸν οἶκον του, ὁ Δονάτιος εὗρε θεράποντά τινα τοῦ Κ. Βαραδέκ, ὅστις περιέμενον αὐτὸν ὅπως τὸν ὀδηγήσῃ πρὸς τῷ κυρίῳ του, ἐνθ' ὧρειλε νὰ διέλθῃ τὴν νύκτα· διότι ἡ ἀναχώρησις

εἶχεν ὠρισθῆ, ἀντὶ τῆς ἐσπέρας, διὰ τὴν πρῶταν τῆς ἐπιούσης.

Τρεῖς ἡμέρας μετὰ ταῦτα, ὁ Δονάτιος εἰσήγετο εἰς ἕν τῶν γυμνασίων τῶν Παρισίων μετὰ τοῦ νεαροῦ συντρόφου αὐτοῦ.

Β'.

Δέκα ἔτη εἶχον μεσολαβῆσαι μετὰ τοῦ πρώτου καὶ τοῦ δευτέρου μέρους τῆς ἱστορίας ταύτης, καὶ τὰ ἀλλεπάλληλα συμβεβηκότα, ἅτινα ἔσχον χώραν κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα, ἔτι μᾶλλον ἀπεχώρισαν τὸν Δονάτιον καὶ τὴν Ἰονέττην. Δις ὁ θάνατος ἐπεσκέφθη τὸν οἶκον τῆς τελευταίας ταύτης, καὶ μίαν ἡμέραν τὴν ἄφησε γυμνασίου ἐπὶ τοῦ διπλοῦ τάφου, ὅστις καθίστα αὐτὴν ὀρφανήν. Πλουσία τις καὶ εὐπλάγχθος κυρία, λαβούσα οἶκον διὰ τὴν πτωχὴν ταύτην κόρην, τὴν ἔλαβε μεθ' ἑαυτῆς. Ἐκτοτε, οὐδεὶς τῶν ἐντοπίων ἐγνώριζε τι ἀπέγινε, καὶ οὐδεμίαν περὶ αὐτῆς εἰδήσιν ἡδυνήθη νὰ λάβῃ ὁ Δονάτιος, ὅτε, μετὰ δύο ἔτη ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του, ἐπανῆλθε νὰ διέλθῃ τὰς διακοπὰς παρὰ τῇ οἰκογενεῖα του. Βραδύτερον, σωρὸς ταυτοχρόνων ἀτυχημάτων, ἐπέφερε τὸν ἐντελῆ ὄλθερον τοῦ Κ. Βαραδέκ, καὶ ὁ ἐροπλιστὴς εὗρεθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἀποσύρῃ τὸν υἱὸν του ἐκ τοῦ γυμνασίου, πρὶν ἢ οὗτος περαιώσῃ εἰσέτι τὰς σπουδὰς του. Ὁ Δονάτιος εὗρεθη εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν, καὶ ἐδέησε νὰ παραιτηθῇ τῶν ἐλπίδων ἃς ἔτρεπον περὶ τοῦ μέλλοντός του, μέλλοντος, εἰς ὃ οὗτος εἶχεν ὑποταγῆ ὅπως ὑπακούσῃ εἰς τὸν πατέρα του καὶ ὄχι ἐξ ἰδίας κλίσεως. Ἄμα ἐξῆλθε τοῦ γυμνασίου, τῷ ἐπρομήθευσαν θέσιν τινα ἐν τινὶ βιομηχανικῷ καταστήματι. Καὶ τοῦτο ἦν τὸ μόνον ἔργον ὅπερ ἠδύνατο νὰ μετέλθῃ, ἐνεκα τῆς φυσικῆς αὐτοῦ ἀδυναμίας ἣτις δὲν τῷ ἐπέτρεπε νὰ ἐπιδοθῇ εἰς χειρωνακτικὴν τινα ἐργασίαν. Ἐν τοῖτοις ὁ Δονάτιος εἶχε φθάσει εἰς Παρισίους πεποικισμένους μὲ ὤμαλέαν κατασκευὴν, καὶ ἔχων τοὺς πνεύμονας πλήρεις τοῦ ζωτικῆς ἐκείνου ἀέρος τοῦ πνέοντος εἰς τὰς βρετανικὰς ἀκτὰς· ἀλλὰ εἰσελθὼν εἰς τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν, ὁ νέος Βρετανὸς δὲν εἶχε διατηρήσει ἐκ τῆς ἀρχαῖκῆς αὐτοῦ φύσεως εἰμὴ πνεῦμα ἀνυπότακ-

τον, καὶ ἔτοιμον αἰεποτε νὰ ἐγκαταλείπῃ τὸ χαμαίζηλον τῆς πραγματικότητος, ὅπως ῥιφθῇ εἰς τὸ εὐρὺ τῶν ὑεροπολήσεων σταθίων. Ὁ Δονάτιος ἐχημάτισεν ἀμελής μαθητῆς. Ἡ ἐπιστήμη εἰσέδυσεν εἰς τὸν ἐγκέφαλόν του, καὶ ἀνεπτύχθη ἐν αὐτῷ σχεδὸν ἐν ἀγνοίᾳ του καὶ χωρὶς ποσῶς ἠθέλησιν νὰ ὑποδοθῆσθαι αὐτήν. Ἐξελθὼν τοῦ γυμνασίου, εὗρεθη εἰς τὴν θέσιν ἣς ἔλεον εὖσε θῆ γεωργὸς τις, βλέπων τὸν ἀγρόν του πλήρη καρπῶν, χωρὶς ποτὲ νὰ τὸν καλλιεργήσῃ διὰ τοῦ ἀρότρου.

Διελθὼν δύο μῆνας ἀπέναντι τῶν ἐμπορικῶν μεγαβιβλίων ὁ Δονάτιος ἠσθάνθη αὐτὸν πιεζόμενον ὑπὸ ἀκαταμαχίτου ἀνίας. Οἱ ἐλάχιστοι διαλογισμοὶ του ἐπάγωνον εἰς τὴν ψυχρὰν τῆς ἀριθμητικῆς ἐπαφῆν, καὶ πολλάκις τῷ εἶχον ἐλέγξει σπουδαία λάθη εἰς ἃ ὑπέπιπτεν ἀεννάως. Ὁ Δονάτιος δὲν περιέμενε νὰ τὸν ἀπολύσῃσι, ἀλλὰ πρῶτος παρεκάλεσε τὸν προϊστάμενόν του νὰ ἀντικαταστήσῃ αὐτόν.

Ἐγκαταλείψας τὸ γραφεῖον του, ἀνέβη τυχαίως ἐπὶ τινος τῶν ἀμαξῶν, αἵτινες ὑπηρετοῦσιν εἰς τὰ περιχώρα τῶν Παρισίων, καὶ μετὰ δύο ὥρας εὗρίσκειτο ἐπὶ τοῦ μεγαλοπρεποῦς ὑψώματος τοῦ ἁγίου Γερμανοῦ. Πρὸς στιγμὴν, μικροῦ ἐδέησε νὰ λειποθυμήσῃ, ὡς ὁ ἀποτόμως ἐκ τῆς εἰρκτικῆς του εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου μεταβαίνων δεσμώτης. Ὁ ψυχρὸς τοῦ Σηκουάνα ἀνεμὸς τὸν ἐπλήττε κατὰ πρόσωπον, καὶ ἠνάγκαζεν αὐτόν νὰ καμμή τούς ὀφθαλμούς. Τῷ ἐφάνη ὡς νὰ ἀνέβῃ ἐπὶ τινος Βρετανικοῦ ἀκρωτηρίου, ἀπέναντι τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς θαλάσσης. Οἱ διαλογισμοὶ του ἐξελθόντες τοῦ παγετώδους ληθάργου αὐτῶν συνεταράχθησαν ἐν τῇ ψυχῇ του. Καθίσας τότε ἐπὶ τινος ἐδωλίου, καὶ στηρίξας τὴν κεφαλὴν μετὰ ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν, διελογίζετο τὴν Ἰονέττην.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν, ἀποσπασθεῖς τῶν βρεθασμῶν του ὑπὸ μεγάλου καὶ προσεγγίζοντος θορύβου, ὁ Δονάτιος ἤρε τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ εἶδεν ἐφιπτόν τινα συνοδίαν διερχομένην ἀπέναντι αὐτοῦ μὲ τὸ τάχος τῆς ἀτραπῆς, καὶ ἐγείρουσαν νέφος κονιορτοῦ. Ὡσεὶ ὑφ' ἠλεκτρικοῦ προσβληθείς βεῦματος, ὁ Δονάτιος ἀνηγέρθη καθ' ὅλον

τὸ ὄψος αὐτοῦ, καὶ τείνας τοὺς βράχοντες πρὸς τὴν ἐξφανισθεῖσαν ἤδη πῆρωτην ἐκείνην ὄπτασιν αἰονέττη! Ἰονέττη! ἐκραύγασε, καὶ εἴτα κατέπεσεν ἀναίσθητος πλῆξας τὸ μέτωπον ἐπὶ τινος τῶν γωνιῶν τοῦ λιθίνου ἐδωλίου.

Δύο διαβάται, ἐκεῖ που περιοδεύοντες, ἀκούσαντες τὴν κραυγὴν καὶ ἰδόντες τὴν κατάπτωσιν, ἔδραμον ἐσπευσμένως πρὸς τὸν Δονάτιον. Ὁ εἰς τούτων ἐξετάσας τὸ τραῦμα ἔσεισε τὴν κεφαλὴν.

Ἐν τέταρτον τῆς ὥρας μετὰ ταῦτα, ὁ Δονάτιος, ὅστις δὲν εἶχεν εἰσέτι ἀναλάβει τὰς αἰσθήσεις του, εὗρίσκειτο εἰς τὸ θεραπευτήριον τοῦ ἁγίου Γερμανοῦ, διευθυνόμενον ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ Μορίνου.

Γ'.

Ἐντὸς μηνὸς ὁ Δονάτιος εἶχε θεραπευθεῖ τοῦ τραύματός του, — ἀλλ' ἦτο παράφρων. Ὁ ἱατρὸς Μορίνος, εἰδικὸν ἔργον ἔχων τὴν θεραπείαν τῶν φρενοβλαβῶν, ἀνεδέχθη νὰ ἀποδώσῃ τὴν χρῆσιν τοῦ λογικοῦ εἰς τὸ ὄν, ὅπερ ἡ τύχη τῷ ἐπέμψε, καὶ ἐκράτησε τὸν δυστυχῆ παράφρονά εἰς τὸ κατὰστημά του.

Ἄλλως τε, ἡ φρενοβλαβία τοῦ Δονατίου ἦτο ἡπία καὶ ἡσυχος, οὐδένα ἐμπνέουσα φόβου. Διὸ, ἄφριαν αὐτόν νὰ περιφέρηται ἐλευθέρως ὅπου εβούλετο, ἀνεύφθαλκος. Διέτριβε δὲ τὰς ἡμέρας του εἰς τοὺς κήπους, συλλέγων ὅσα κίτρινα ἄνθη εὗρισκε. Το δωματίον του ἦτο κατὰστρωτον ἐκ τῶν ἀνθέων τούτων, καὶ παντοῦ ἔθετε τοιαῦτα — ὡς καὶ ἐπὶ τῆς κλίνης του. Ἀφοῦ δὲ ἐμαραίναντο, ἐξῆγε τοῦ κόλπου του μικρὰν ἀνοδοδέσμην ζηρῶν ἀνθέων, καὶ παραβάλλων αὐτὴν πρὸς ἐκεῖνα, «εἶναι ὅμοια», ἐψυθιρίζε.

Ἰπῆρχεν ἐντὸς τοῦ καταστήματος, μικρὰ τις κόρη, καλουμένη Ῥοζέτα, πρὸς ἣν ὁ Δονάτιος ἐδείκνυε τρυφεράν καὶ γοητευτικὴν κλίσιν. Ὅσάκις συνήντα αὐτήν, τὴν ἐλάμβανεν ἀπὸ τῆς χειρός καὶ τὴν ὠδήγει μεθ' ἑαυτοῦ, ἢ μᾶλλον καθίζων αὐτὴν πλησίον του, τῇ ἐλάλει ἰδιότροπον καὶ παράδοξον γλῶσσαν ἣτις ἐκίνε τοὺς γαχαμούς της. Τότε ὁ Δονάτιος ἐγελα μετ' αὐτῆς ἢ ἔχε σιωπηλὰ δάκρυα, καὶ ἡ μικρὰ ἐπὶ τέλους ἔκλαιε μετ' ἐκείνου.

Ἡμέραν τινα, ἐφ' ἀμφοτέροις εὗρίσκοντο εἰς τὸν κήπον, αἴφνης πάταγος βροντῆς ἢ

κούσθη εἰς τὸν μέλαινα οὐρανόν. Ὁ Δονάτιος ἔκαμψε τὸ γόνυ, ἠνάγκασε τὴν συντροφίτου νὰ τὸν μιμηθῆ, καὶ δαικνύων αὐτῆ τὸν οὐρανόν:

— Δάξε τὸ φυλακὴν ἡρίον σου, τῆ εἶπε.

Ἡ νεάνις ἔσυρε τοῦ στηθοδέσμου αὐτῆς μικρὸν φυλακτῆριον, καὶ ἐγονυκλίτησε παρὰ τῷ Δονατίῳ ὅστις ἤρξατο ἀπαγγέλων, βρετανικὴν τινα προσευχὴν.

— Βλέπεις, ἀνεφώνησεν αἴφνης, βλέπεις ποσὸν καλὴ εἶναι ἡ Παναγία μας; Ἴδου ὁ πατήρ μου ὅστις ἔρχεται μετὰ τοῦ ἰδικοῦ μου, καὶ ἐδείκνυε λέμβους δύο διαπερώσας τὸν ἀπέναντι τοῦ κήπου ποταμόν.

— Πρὸ πάντων, πρότερον μὴ ἀπωλέσῃς τὸ φυλακτῆριόν σου προσέθετο σοβαρῶς.

Ἄλλοτε πάλιν, ἡ μικρὰ του φίλη, παρατηρήσασα τὴν πρὸς τὰ κίτρινα ἄνθη κλίσειν του, τῷ ἔφερε μεγάλην ἐξ αὐτῶν ἀνθοδέσμη. Ὁ Δονάτιος μικροῦ δεῖν νὰ καταπιεῖται αὐτὴν ὑπὸ τοὺς ἀσπασμούς του.

Ἐν τούτοις ὁ χειμὼν ἐπῆλθε, τὰ ἄνθη ἐξέλιπον, ἀλλ' οὐδόλως τοῦτο ἐμπόδιζε τὸν Δονάτιον νὰ διατρέχῃ τὸν κήπον καθ' ὅλας τὰς διαστάσεις. Ἐγκαπτε διὰ τῶν ὀνύχων τὴν χιόνα, ἐζήτει τὰ προσφιλῆ του ἄνθη, καὶ οὐδὲν τούτων εὕρισκων, ἠτένιζε περιπαθῶς τὴν μεμαραμμένην ἀνθοδέσμην ἢ πάντοτε ἔφερε κεκρυμμένην εἰς τὸ στήθος του.

Ἡμέραν τινα, ἔθετο αὐτὴν ἐντὸς ποτηρίου ὕδατος, καὶ διέμεινε πλέον τῶν ἑξ ὡρῶν ἀκίνητος, ἐλπίζων ἀναμφιβόλως νὰ ἴδῃ αὐτὴν ἀναθάλλουσαν. Τελος, ἐφαντάσθη ὅτι τὸ πείραμά του τοῦτο ἐντελῶς εὐδοκίμησε. Ἐκτοτε, καθ' ἑκάστην πρωΐαν ἐνεβόησε τὴν ἀνθοδέσμην του εἰς νέον ὕδωρ καὶ εἰς τοῦτο ἐνησχολεῖτο μέχρι τοῦ ἔσπερος.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, ἡ 'Ροζέτα ἠσθένησεν. Ὁ Δονάτιος μὴ βλέπων αὐτὴν ἐρχομένην πρὸς αὐτὸν, ἐζήτησε τὴν ἄδειαν νὰ τὴν ἐπισκεφθῆ. Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν εἰσῆρχετο εἰς τὸ δωμάτιόν της, ἡ 'Ροζέτα ἔκειτο ἐπὶ τῆς κλίνης της—κλίνης μικρᾶς καὶ λευκῆς, ἐξ ἐκείνων ὧν τὰ παραπετάσματα κλείουσιν αἱ μητέρες καθ' ἑκάστην ἐσπέραν, ἀκροποδητὴ βαδίζουσαι, ὅπως μὴ ἀφυπνίσωσι τὸ ὑπὸ τὴν ἐπίβροϊαν τοῦ ἐνυπνίου ὑπομειδῶν τέκνον. Βλέπουσα εἰσερπύζον τὸν Δονάτιον, ἡ μικρὰ ἀνηγέρθη

ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου της καὶ τῷ ἔτεινε τὴν χεῖρα, ἢν οὗτος ἠδέως ἔθλιψεν ἐν τῇ ἰδικῇ του.

Μετὰ τῆς κοινῆς εἰς πάντας τοὺς ἀσθενεῖς ἐλπίδος, οἵτινες οὐδόλως αἰσθάνονται τὸν ἀπειλοῦντα αὐτοὺς θάνατον, ἡ μικρὰ ὠνειροπόλει τὰ λαμπρότερα σχέδια, διὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀναρρώσεώς της.

— Ὅταν καλλιτερεύσω, ἔλεγε, θὰ συμβαδίσωμεν καὶ πάλιν εἰς τοὺς κήπους, εἰς τὰ δάση, ἐπὶ τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ . . πανταχοῦ . . Ἡδὴ βεβαίως θὰ ὑπάρχωσιν ἄνθη . . ἔχομεν θέρος . . βλέπω τὸν ἥλιον καὶ ἀκολουθῶς ἐπανελάβε. — Ἐίλω νὰ μοι φέρῃς ἄνθη.

Τῆ ἐπαύριον ἔφερε πρὸς αὐτὴν ἀνθοδέσμην τινα. Ἡ 'Ροζέτα ἔπασχε δεινότερον. Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς ἐσπινθηροβόλουν φλεγόμενοι ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ. Ὁμίλει ὑψηλοφῶως, λαλοῦσα περὶ πάντων. Οἱ λόγοι της, συνοδευόμενοι ὑπ' ἀλλεπαλλήλων χειρονομιῶν, ἐφαίνοντο οἰνεῖ ἀποπεινόμενοι εἰς ἀπόντα πρόσωπα. Ἐπάσχεν ὑπὸ ἐγκεφαλικῆς ἀλλοφροσύνης. Ἀνεγνώρισεν ἐν τούτοις τὸν Δονάτιον καὶ τῷ ἔνευσε νὰ πλησιάσῃ. Παρατήρησασα δὲ τὰ ἄνθη ἄτινα τῆ προσέφερε, τῷ ἐπέστρεψεν αὐτὰ λέγουσα . .

— Ἰπάρχει τόπος τις ἐφ' οὗ εὕρισκονται ἄνθη πολλὰ τούτων ὠραιότερα . . ἐκεῖ ὄφειλες νὰ ὑπάγῃς .

— Ποῦ; ἠρώτησεν ὁ Δονάτιος.

— Δὲν ἐνθυμῆσαι λοιπὸν πλέον; ἀπεκρίθη, καὶ τείναςα τὴν χεῖρα προσέθετο «ἐκεῖ κάτω!»

Ἐκεῖ κάτω! κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, εἰς τὸ βάθος τῶν ἀναμνήσεων αὐτῆς, ἀνεπόλει μικρὰν τινα κόμην εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Ἰάνα κειμένην, καὶ καλουμένην Κεζύ. Ἐκεῖ κάτω! Ἰπὸ τὴν φράσιν ταύτην ἐκρύπτετο ἡ προσφιλὴς πατρίς, ἢ: τὸ ὄνομα ἀφίνει τὴν ἠδύτητα τοῦ μέλιτος ἐπὶ τῶν χειλέων τοῦ προφέροντος αὐτό.

Ὁ Δονάτιος ἔσεισε τὴν κεφαλὴν, λέγων αἰνῶν . . ἐνῶν . . θὰ ὑπάγω αὐριον.

— Ὄχι, ἐπέλαθεν οὕτη, περίμει ὄν . . Ἐ. Ὁ ἀὐπάγωμεν ὁμοῦ. Ὁ ἀ διαδῶμεν τὸν ποταμόν διὰ τοῦ πόρου ἐπὶ τῆς ἀμάξης τοῦ θεοῦ μου. Ὁ! πολλὸ εὐχάριστον θὰ ἦναι τὸ ταξιδεῖόν μας!»

Καὶ οὕτω ἐξηκολούθησεν ἐπὶ πολλὴν ὥραν διατρέχουσα, ἐν τῷ μαγευτικῷ αὐτῆς παραλήρῳ, πάσας τὰς χλοερὰς ἀτραποῦς τῆς νηπιότητός της.

Ἐπειδὴ ἡ 'Ροζέτα ἐμεμφιμοῖρε ὁσάκις ὁ Δονάτιος δὲν εὕρισκετο πλησίον της, ἐπέτρεψαν αὐτῷ νὰ διέρχεται τὰς ἡμέρας τοῦ εἰς τὸ δωμάτιον τῆς νοσοῦσης, καὶ ἔκτοτε οὐδόλως ἐγκατέλιπε τὸ προσκεφαλαίον της.

Ἐκείνη μὲν ἐν τῷ παραλήρῳ τοῦ πυρετοῦ, οὗτος δὲ ἐν τῇ παραφροσύνῃ του, ἀμφοτέροι συνεοοῦντο ἐν τούτοις θαυμασίως, ἐκείνης μὲν λαλοῦσης περὶ Βουργονίας, τοῦτο δὲ περὶ Βρετανίας. Ἀμφοτέροι διελογίζοντο τοὺς τόπους τῆς γεννήσεώς των καὶ ἀνεμίνυον τὰς ἀναμνήσεις αὐτῶν. Ἀνεπόλουν δὲ τὰ μικρὰ μεγάλα ἐκεῖνα συμβεβηκότα τῆς πρώτης ἡλικίας. Νῦν ἡ 'Ροζέτα ἐλάλει περὶ τῆς ἐορτῆς τοῦ ἁγίου Δεῦ καὶ περὶ τῆς λευκῆς αὐτῆς ἐσθῆτος· νῦν δὲ ἀνεμίνυσκε τῷ Δονατίῳ τὴν πανήγυριν τοῦ Ζωανῦ, καθ' ἣν ἀγοραζονται κυρτὰ διὰ τὸν τρυγητὸν μαχαιρίδια. Καὶ ὁ Δονάτιος αἰείποτε ἀπεκρίνατο εὐθυμοῦμαι, ἀναλογίζομενος ὅμως τὴν πανήγυριν τῆς Νάντης, καθ' ἣν ἐπίσης ἐπωλοῦντο παντοσιῶν ἄθλια ματα κινῶντα τὸν πόθον αὐτοῦ, χωρὶς οὐχ ἥτιον νὰ λητμονήτῃ καὶ τὰ μαχαιρίδια.

Ἐν τούτοις ἡ νόσος καθ' ἑαυτὴν ἐδείκνυτο.

Πρωτῶν τινα ἠρνήθησαν τῷ Δονατίῳ τὴν εἰς τὸ δωμάτιον εἴσοδον. Ἡ 'Ροζέτα εἶχεν ἀποθνήσκειν κατὰ τὴν νύκτα· εἶχον ἀπομακρύνει τὴν μητέρα της, καὶ δύο γυναῖκες ἐγγρηγόρου πλησίον τῆς κλίνης. Ἡ κόρη δὲν εἶχεν εἰσέτι ἐνδύθῃ τὴν τῆς αἰωνιότητος ἐσθῆτα. Ἐκεῖτο νοθερῶς ἐπὶ τῆς κλίνης, στήριζουσα τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου, καὶ κατακλυζομένη, οὕτως εἶπε, ἐν τῇ μελαίνῃ αὐτῆς κόμῃ, ὁμοίαν μὲ ἀλαβάστρινον εἰκόνα ἐντὸς ἐξενίου πλαισίου. Οἱ μεγάλοι καὶ ἠνεωγμένοι ὀφθαλμοὶ της, ἐφαίνοντο ὡσεὶ ἀτενίζοντες τὸν ἐλθόντα ὅπως παραλάβῃ τὴν ψυχὴν της ἀγγελον, καὶ ἐπὶ τῶν χειλέων αὐτῆς διετῆρει εἰσέτι τὸ μειδίαμα ὅπερ ἐβλάστησεν ἐπ' αὐτῶν, ὅτε τὸ ξανθὸν Σεραφεῖμ τῆ ἔδειξε τὸν οὐρανόν, εἰπὼν· «Ἐλθέ!» Ἡ μία τῶν

χειρῶν της, λευκὴ ὡς τὸ ἄνθος ἐκεῖνο, ἐκράτει κρίνον τι, ὅπερ ὁ Δονάτιος τῆ εἶχε προσφέρει τὴν προτεροῖαν.

Ὁ Δονάτιος μετὰ πολλὰς παρακλήσεις καὶ ἱκεσίας, κατῴθωσε νὰ τῷ επιτραπῆ ἡ εἴσοδος. Ἐπλησίασεν εἰς τὴν κλίνην, καὶ βλέπων τὴν μικρὰν τοῦ φίλην ἀκίνητον ἠσπάρθη αὐτὴν ἐπὶ τοῦ μετώπου. Οὐδὲν ἠνόησεν.

— Ὑποφέρει ὑπὸ ψύχους, εἶπε, κλείσασ τὸ παραπέτασμα· θὰ ἐπανεέλθω ὅταν ἐξυπνήσῃ.»

Τὴν ἐπαύριον ἐγένετο ὁ ἐνταφιασμὸς τῆς 'Ροζέτης. Ἦτο ὠραία τοῦ Μαῦου πρωΐα. Μις καὶ τινα κοράσια, λευκὰ φέροντα ἱμάτια, ἐσχημάτιζον τὴν συνοδείαν τῆς χαριέους καὶ ταχέως ἀποδράσης συντρόφου των. Ὁ 'Ροζέτα ἀκίς λογικῷ διήλθε, αἴφνης τὸ πνεῦμα τοῦ Δονατίου ἠόσησεν ὅτι ἡ φίλη του ἦτο νεκρά καὶ ἐζήτησε νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν κηδεῖαν. Ὁ ἰατρὸς Μορίνος συνώδευσε αὐτὸν, ἐλπίζων ἴσως ὅτι ὀδυνηρὰ τις κρίσις ἤθελε τὸν φωτίσει καὶ τὸν φέρει ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἢν ἔδει νὰ ἀκολουθήσῃ ὅπως τάχιον φθάσει εἰς τὴν θεραπείαν τοῦ πάσχοντος. Ποιητικὴ τις μὴ ὄν φαντασία ἤθελεν ἴσως δυνηθῆ νὰ ἐκλεξῆ τὴν θέσιν εἰς ἣν ἡ 'Ροζέτα ἐτάφη. — Εἰς τὸ βάθος τοῦ κοιμητηρίου, εἰς μικρὰν τινα κοιλάδα, ἣν δὲν καθίσταν μελαγχολικὴν κυπρίσσοι καὶ σμιλακες. — Ὁ τάφος περιεφράσσετο ὑπὸ θαλαρῶν ἠάμων δι' ὧν εἰσέδουσαν αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες, λευκαὶ δὲ βροδαὶ ἐρύγνο τυχαίως τῆ δε κακίσε μεταξὺ τῶν ὑψηλῶν χόρτων ἦτο ἐνὶ λόγῳ τερπνοτάτη ὄσκις κατάλληλος πρὸς ἀνάταυσιν τῶν ἐγκαταλιμπανόντων τὰς ὀδύνας τοῦ βίου.

Καθ' ἣν στιγμὴν ἠτοιμάζοντο νὰ πληρώσωσι τὸν τάφον, ὁ Δονάτιος προσελθὼν ἔτεινε τὴν χεῖρα καὶ ἔρριψε τι εἰς τὸ βάθος αὐτοῦ ἦτο δὲ τοῦτο τὸ φυλακτῆριον τῆς Παναγίας, ὅπερ εἶχεν εὐρεῖ εἰς τὸ δωμάτιον τῆς 'Ροζέτης.

— Τῆ ἐπιστρέφω τὸ φυλακτῆριόν της, εἶπεν εἰς τὸν ἰατρὸν, ὅπως μὲ ἐνθυμῆται.

Ὅτε δὲ ἐτέθη ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτῆς νεότευκτός τις σταυρὸς, ὁ Δονάτιος παρατηρήσας τὴν ἐπ' αὐτοῦ διὰ μελαίνῃ χαρακτῆρων γεγραμμένην ἐπιγραφὴν **POZETA**,

— Ἀπατώνται δόκτωρ. . . ἐκαλείτο Ἰονέττη, εἶπε πρὸς τὸν ἰατρόν.

Ἡμέραν τινα, φίλος τις τοῦ ἰατροῦ προειδοποίησεν αὐτὸν ὅτι ἐμελλε νὰ τῷ φέρῃ τῇ ἐπιούσῃ τὴν δεσποινίδα Ἀλίην Β. . . ἠθοποιὸν λίαν γνωστὴν ἐν Παρισίοις.

— Εἶναι ἀσθενὴς ἡ δεσποινὶς αὕτη;

— Ὄχι ἀπεκρίθη ὁ φίλος του· ἀλλ' ἐπειδὴ πρόκειται νὰ ὑποκριθῇ τὸ πρόσωπον νέου παραφρονησαντος ἕνεκα ἔρωτος, ἐπιθυμῶ νὰ σπουδάσῃ ἐπὶ τινος, πράγματι πάσχοντος ἐξ ἐρωτικῆς παραφροσύνης.

Τὴν ἐπιούσαν ἡ δεσποινὶς Ἀλίην ἤλθε τῷ ὄντι εἰς τὸ κατάστημα. Ἦτο ὠραία εἰκοσαετῆς νεάνις, ἧς τὸ εὐτράπελον καὶ ζωηρὸν ἦθος ἐφαίνετο κάπως ἀνάρμοστον διὰ δραματικὰ πρόσωπα. Ἡ τραγικὴ ἀπαγγελία θὰ ἦτο παράδοξος ἀνωμαλία εἰς τὸ μικρὸν ἐκεῖνο στόμα, ἐφ' οὗ ἐπλανᾶτο ἀνήσυχον τὸ μειδιᾶμα τῆς εὐτραπέλου τῶν παλαιῶν κωμωδιῶν ὑποκριτρίας. Ἡ δεσποινὶς Ἀλίην, ἦτο ἄλλως τε ἀξιεραστός νεός, παίζουσα μὲ πᾶν σπουδαῖον αἶσθημα, καὶ βίπτουσα τὸν ἔρωτα εἰς τοὺς τέσσαρας τῆς φαντασίας ἀνέμους.

Καθ' ἣν στιγμὴν αὕτη εἰσῆρχετο μετὰ τοῦ ἰατροῦ καὶ τοῦ φίλου του, ὁ Δονάτιος εὐρίσκετο εἰς τὸν κῆπον ἀποξηραίνων εἰς τὸν ἥλιον τὸν σπῶρον τῶν κιτρίνων ἀνθέων ἅτινα εἶχε συλλέξει. Ἐσκόπει δὲ νὰ σπεῖρῃ αὐτὸν ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς μικρᾶς Ῥοζέτης. Τοῦτο ἦν ἡ κυρία αὐτοῦ ἐνασχόλησις, ἀπὸ τῆς ἡμέρας τοῦ θανάτου τῆς φίλης του,

— Ἰδοὺ κυρία τις ἦτις ἦλθεν ὅπως σὲ ἐπισκεφθῆ, τῷ εἶπεν ὁ ἰατρός.

Ὁ Δονάτιος ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἠτένισε τὴν δεσποινίδα Ἀλίην. Χαιρετήσας δ' αὐτὴν ὑποκλιθεὶς, «Κυρία, ὁμοιάζετε τῆς Ἰονέττης!» τῇ εἶπεν.

Εἰς τὸ ὄνομα τοῦτο ἡ ἠθοποιὸς ὠχρίασεν αἶφνης.

Παράδοξον! ἐψυθίρισε· τί θέλει νὰ εἶπῃ ὁ ἄνθρωπος οὗτος; — καὶ ἀποθανθεῖσα πρὸς τὸν ἰατρόν.

— Πῶς ὀνομάζεται αὐτὸς ὁ νέος; ἠρώτησε.

— Δονάτιος· εἶναι Βρετανός. »

Καὶ ὁ κ. Μορίνος διηγήθη πᾶν ὅ,τι ἐγνώριζεν ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ Δονατίου.

Περιέγραψε λεπτομερῶς τὴν παραφροσύνην αὐτοῦ, μὴ λησμονήσας καὶ τὰ περὶ Ῥοζέτης.

— Ἐγνώρισατε βεβαίως τὴν μικρὰν ἐκείνην, εἶπεν εἰς τὴν δεσποινίδα Ἀλίην· ἦτο θυγάτηρ τῆς θαλαμηπόλου σας, ἣν ἐγὼ εἶχον διορίσει ἐπιστάτριαν ἐπὶ τοῦ ὀθονοφυλακίου μου.

— Ναί, ἐνθυμούμαι, εἶπεν ἡ ἠθοποιὸς πάντοτε σκεπτικῆ. Ἐζήτησεν ἀκολούθως νὰ ἴδῃ τὸ δωμάτιον τοῦ Δονατίου, περιέργως νὰ σπουδάσῃ τὸ ἐνδιαίτημα ἐνὸς ἐξ ἔρωτος παράφροτος. — Ὅπερ θὰ ἦναι λίαν περιέργον, προσέθετο γελῶσα. διὰ νὰ κρύψῃ ἴσως τὴν ταραχὴν τῆς.

Τὸ πρῶτον ἀντικείμενον ὅπερ εἶδεν ἐπερχομένη εἰς τὸ δωμάτιον ἦτο ἡ μικρὰ ξηρὰ ἀνθοδέσμη ἐμβαπτισμένη εἰς ποτήριον ὕδατος.

— Φεῦ! εἶπε χαμηλῇ τῇ φωνῇ, ἐγὼ δὲν ἐτήρησα τὸ φυλακτήριόν σου. Τῷ ὄντι δὲ εἶχε δώσει αὐτὸ ὡς ἄθυμα εἰς τὴν κόρην τῆς θαλαμηπόλου τῆς.

Ὁ Δονάτιος οὐδαμῶς φροντίζων περὶ τῶν ξένων του, ἴστατο πλησίον τοῦ παρθύρου ψάλλον βρετανικὸν τι ἄσμα εἰς ὃ ἐπαναλαμβάνετο ὡς ἐπεφθὸς τὸ ὄνομα τῆς Ἰονέττης.

— Ὡς βλέπετε δεσποινίς, ἡ παραφροσύνη του εἶναι ἠπιότητα, εἶπεν ὁ ἰατρός πρὸς τὴν ἠθοποιὸν, ἧτις ἠκροᾶτο τοῦ Δονατίου· καὶ ὁμοίως, ἐξηκολούθησε, θὰ προετίμων νὰ ἦτο μανιώδης· τότε θὰ τὸν ἐθεράπευον ταχύτερον.

— Ὡ! ὄχι, εἶπεν ἡ Ἰονέττη — ὄχι δόκτωρ, μὴ τὸν θεραπεύσητε. »

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ).

Δ. Β.

Ἡ ΠΑΡΑΘΗΣΙΣ ΤΩΝ ΧΕΛΙΔΩΝ.

Εἶναι χειμῶν, κάμνει ψυχρός καὶ τὰ μικρὰ πτηνὰ δὲν ἀδουσι πλέον.

Πόσον μοι ἤρεσε νὰ βλέπω τὴν χελιδόνα τριγυρίζουσαν περὶ τὴν φωλεάν τὴν ὑπὸ τὸ παράθυρόν μου. Ἐφερε καθ' ἐκάστην πρωΐαν τροφήν εἰς τὰ μικρὰ τῆς, τῶν ὁποίων αἱ γλυκεῖαι φωναὶ μὲ ἐξήγειρον τοῦ ὕπνου.

Φεῦ! σήμερον χιονίζει καὶ ἡ φωλεὰ εἶναι κενή. Τί ἀπέγεινεν ἡ ὠραία μου χελιδὼν; Πού ὑπῆγεν ἀκολουθουμένη ἀπὸ τὰ μικρὰ τῆς κατὰ τὴν τρομερὰν καὶ ψυχρὰν ταύτην ἐποχὴν;

Ἀκούσατε τὴν παράδοσίν τῆς, ἣν εὗρον ἐν ἀρχαίῳ χειρογράφῳ.

1.

Ἀγαθὸς τις καλόγηρος διηγείται ὅτι ἡμέραν τινα, ἀναβὰς εἰς τὸ κωδωνοστάσιον τῆς μονῆς του εὐρέθη περικυκλωμένος ἀπὸ ἄπειρον πλήθος χελιδῶν.

Ἦτο ἡ τελευταία ἡμέρα τοῦ Σεπτεμβρίου.

Ὁ ἅγιος ἄνθρωπος ἐπίσης ἀθῶος ὡς ὁ Ἀδάμ πρὸ τοῦ προπατορικοῦ ἀμαρτήματος, ἐνόησε τὴν γλῶσσαν τῶν πτηνῶν καὶ ἰδρὺ τι ἤκουσεν.

Γηραδιά τις χελιδὼν ἀνήγγελλεν εἰς τὴν πτηνὴν στρατιάν ὅτι ὁ Θεὸς τῇ ἐπεμψεν ἄγγελον μὲ τὴν διαταγὴν νὰ ἀφήσῃ τὴν γῆν καὶ νὰ ἀναβῇ εἰς τὸν οὐρανόν.

— Σὰς ἔδωκα, ταῖς ἔλεγε, συνέντευξιν ἐπὶ τοῦ πύργου τῆς Ἰερᾶς ταύτης κατοικίας διὰ νὰ σὰς διηγηθῶ διατί ὁ Θεὸς ἔκαμε τὰς χελιδόνας καὶ διατί καθ' ἕκαστον ἔτος πηγαίνουσιν ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν εἰς τὴν γῆν.

Ὅταν ὁ Θεὸς ἔκτισε τὸν κόσμον, ἔθεσεν ἐντὸς μαγευτικοῦ κήπου τὸ ἀριστοῦργημα τῶν πλασμάτων αὐτοῦ τὸν πρῶτον ἄνδρα καὶ τὴν πρῶτην γυναῖκα· ἡ θερμοκρασία ἦτο γλυκεῖα, ἡ ἐποχὴ ὠραία, οἱ καρποὶ καὶ τὰ ἄνθη ἐβλάστανον αὐτοφυῆ. Ἡμέραν τινα παρήκουσαν εἰς τὸν Θεὸν ὅστις τοὺς ἐδίωξε καὶ τοὺς κατεδίκασε νὰ πλανῶνται ἐπὶ τῆς γῆς, γυμνοὶ, πεινῶντες καὶ προσβαλλόμενοι ἀπὸ τὰς ἀσθενείας καὶ

τὸ ψυχρός. Ὄφειλον δὲ νὰ ἐργάζωνται διὰ νὰ τρέφονται, διότι ἡ γῆ δὲν παρήγεν εἰμὴ ἀκάνθας καὶ τριβόλους.

Ἐξῆσαν τοιοῦτο-τρόπως μακρὰ ἔτη, διότι ὁ Θεὸς ὠργίσθη σφόδρα κατ' αὐτῶν. Ἐσχον τέκνα τὰ ὁποῖα ἔσχον ἄλλα τέκνα καὶ ὄλοι ἔστενον καὶ ὑπέφερον ἕνεκα τοῦ ἀμαρτήματος τῶν πρώτων γονέων.

Ὁ Θεὸς τοὺς ἐλέησε καὶ εἶπε.

— Τοὺς συγχωρῶ, δὲν δύναμαι νὰ τοὺς θέσω ἐκ νέου ἐντὸς τοῦ παραδείσου ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἐξῆλθον, ἀλλὰ θὰ ἀποκαταστήσω τὴν γῆν εὐφρορῶν· θὰ θέσω πανταχοῦ ἄνθη καὶ καρποὺς, θὰ ἀπκαταστήσω τὸν καιρὸν γλυκὺν καὶ ὠραῖον, θὰ ἀποδιώξω τὰς ἀσθενείας.

Τότε διὰ νὰ δώσῃ εἰς τοὺς ἄνθρώπους μαρτυρίαν τῆς ἀγαθότητός του ἐπλασε δύο μικρὰ πτηνὰ τῶν ὁποίων τὸ πτέρωμα ἦτο λευκὸν ὡς τὰ κρίνα τοῦ παραδείσου. Ἐπέταξαν ὀλόγυρα ἀπὸ τὸν θρόνον του καὶ ἐκάθησαν καθὲν εἰς τὴν χεῖρα τοῦ ἀγαθοῦ Θεοῦ ὃς τις ἐφίλησε τὴν μεγάλην κεφαλὴν των καὶ τοῖς εἶπε.

— Σὰς ὀνομάζω χελιδόνας· σεῖς καὶ τὰ τέκνα σας θὰ φέρητε τὴν εὐλογίαν μου παντοῦ ὅπου καθήσητε. Ὑπάγετε νὰ ἀναγγείλητε εἰς τοὺς ἄνθρώπους τὴν ὠραίαν ἐποχὴν τοῦ ἔτους, ἡ ὁποία παντοῦ θὰ γεννήσῃ καρποὺς καὶ ἄνθη· σεῖς εἰσθε τὰ πτηνὰ τῆς συγχωρήσεως, θὰ κατασκευάζητε τὰς φωλεὰς σας ὑπὸ τὴν στέγην τῶν οἰκιῶν καὶ αἱ φωλεαὶ αὗται ἔσονται σημεῖον εὐτυχίας. Τώρα ἀναχωρήσατε εὐγενεῖς χελιδόνες.

Ὁ ἀγαθὸς Θεὸς ἐφίλησεν ἐκ νέου τὰ δύο μικρὰ λευκὰ πτηνὰ τὰ ὁποῖα ἠνέφεραν τὰς πτέρυγας των καὶ διὰ πρῶτην φοράν ἔφθασαν ἐπὶ γῆς.

2.

Μόλις ἀρίχθησαν καὶ τὰ πάντα μεταμορφώθησαν. Ἡ ἀσχημὸς καὶ ψυχρὰ τοῦ ἔτους ἐποχὴ ἐξηφανίσθη καὶ ἀντ' αὐτῆς ἦλθεν ἡ τῆς χαρᾶς καὶ τῆς ἀφθονίας. Ἐτίσαν τὰς φωλεὰς των εἰς τὰς στέγας τῶν ἀνθρωπίνων οἰκιῶν, εἰς τὰς ὁποίας δὲν εἰσῆλθον πλέον αἱ ἀσθενεῖαι.

Πανταχόθεν ἀνυψώθησαν πρὸς τὸν οὐ-

ρανόν ὡδαὶ εὐλογιῶν καὶ εὐχαριστιῶν. ἄνθρωποι παρεπονούντο καὶ ἐκρύφθησαν. Τοῦτο διήρκεσέ τινα ἔτη.

Οἱ ἄνθρωποι ἦσαν εὐτυχεῖς καὶ αἱ χελιδόνες ἐπολλαπλασιάσθησαν.

Ἄλλ' οἱ ἄνθρωποι ἐβαρύνθησαν τῆν εὐτυχίαν· πονηραὶ ἰδέαι ἦλθον εἰς τὸν νοῦν των· φαῦλός τις κατέστρεψε φωλεὰν χελιδόνος καὶ ἄλλοι ἐγέλασαν βλέποντες πύπτοντας τοὺς νεοσσούς.

Τότε τὰ πτηνὰ ταῦτα τοῦ ἀγαθοῦ Θεοῦ φοβηθέντα, εἶπον· Φύγωμεν καὶ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸν οὐρανόν.

Μόλις ἡ τελευταία χελιδὼν ἐξηρνήσθη ἐν τῷ γλαυκῷ οὐρανῷ καὶ ἡ ἀσχημος καὶ ψυχρὰ τοῦ ἔτους ἐποχὴ ἐπανῆλθεν ἐπὶ τῆς γῆς.

Οἱ ἄνθρωποι ἀνύψωσαν ἱκετίδας χεῖρας, ἐζήτησαν συγγνώμην ἀπὸ τὸν Θεόν, ὅστις δὲν ἠθέλησε διὰ τὸ σφάλμα τινῶν νὰ τιμωρῆσῃ ὀλόκληρον τὸ ἀνθρώπινον γένος.

Αἱ χελιδόνες ἐπανῆλθον καὶ μετ' αὐτῶν ἡ ὠραία ἐποχὴ.

Πλὴν νύκτα τινὰ, ἐνῷ ἐκοιμῶντο ἡσύχως ἐν ταῖς φωλεαῖς των, φαῦλοί τινες φοβούμενοι μή τοι ἀναχωρήσωσιν ἐκ νέου τὰς ἐκλείσαν ἐντὸς ὑψηλοῦ πύργου.

Αἱ δυστυχεῖς ἐξέβαλλον κραυγὰς ὀδυνηρὰς καὶ ἐζήτουν τὴν ἐλευθερίαν των. Οἱ φύλακες τοῦ πύργου κουρασθέντες νὰ ἀγρυπνώσιν ἀδιακόπως, εἰσήλθον ἐν αὐτῷ καὶ ἀπέσπασαν τὰ πτερὰ τῶν πτερυγῶν των ἵνα μὴ δυνηθῶσι πλέον νὰ ἀναβῶσιν εἰς τὸν οὐρανόν.

Ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ πύργου, τὰ λευκὰ πτερὰ τὰ ἀποσπώμενα ἐπέτων πανταχόθεν ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων· οἱ τινες ἐγέλων διὰ τοὺς στεναγμούς των δυστυχῶν μικρῶν πτηνῶν.

Αἶφνης τὰ πτερὰ ταῦτα μετεβλήθησαν εἰς νιφάδας παχείας καὶ ψυχρὰς, αἵτινες ἐβάρυνον φρικτὰ τὰ μέλη των ἀνθρώπων καὶ ἐπροξένουν εἰς αὐτοὺς φρικτὰς κακώσεις.

Τότε ἀνέκραξαν εἰς τοὺς δημίους. — Μὴ ἀποσπάτε τὰ πτερὰ τῶν μικρῶν λευκῶν πτηνῶν.

Οὗτοι ἐσταμάτησαν, ἀλλ' ὁ Βαρρᾶς ἐξηκολούθει νὰ πνέῃ, ὁ χόρτος καὶ τὰ ἄνθη ἀπέθνησκον, τὰ φρέατα ἐκχυλίζοντα κατέκλυζον τὸ ἔδαφος, ἡ γῆ ἦτο παγερὰ, οἱ

ἄνθρωποι παρεπονούντο καὶ ἐκρύφθησαν εἰς τὸ βάθος τῶν χιονοσκεπῶν κατοικιῶν των.

Αἶφνης ἀκτίς ἡλίου διέσχισε τὰ νέφη ἐπληξέ τον πύργον καὶ μεγάλη ῥωγμὴ ἠνεώχθη ἀνωθεν ἕως κάτω.

Αἱ χελιδόνες ἔφυγον ἀφήνουσαι νεκρὰς τὰς ἀδελφὰς των, τῶν ὁποίων ἀφηρέθησαν τὰ πτερὰ.

3.

Ὅταν ἔφθασαν εἰς τὸν τόπον τῶν ἀγγέλων ὁ ἀγαθὸς Θεὸς ὠργισμένος τὰς διέταξε νὰ μείνωσι, καὶ διὰ νὰ τιμωρῆσῃ τοὺς ἀνθρώπους ἀφήκεν εἰς αὐτοὺς τὴν ψυχρὰν καὶ ἀσχημον ἐποχὴν. Οἱ ἄνθρωποι ἔσπευον καὶ ἐκλαῖον, αἱ χελιδόνες τοὺς εὐσπλαγχνίσθησαν, καὶ βλέπουσαι τὴν μετάνοιαν αὐτῶν, παρεκάλεσαν τὸν ἀγαθὸν Θεὸν νὰ καμώῃ.

Ὁ Θεὸς ἐσυχώρησεν, ἀλλ' ὑπὸ ἓνα ὄρον· πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ πένθους τὸ ὁποῖον ἡ κακία τῶν ἀνθρώπων μᾶς ἐπροξένησε, τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ πτερώματος ἡμῶν θέλει μελανωθῆ· τοῦτο συγχρότως θὰ ἦτο καὶ εἰδοποίησις πρὸς τοὺς θνητούς· ἀλλοίμονον εἰς ἐκείνους οἵτινες ἐγγίσωσι τὰς χελιδόνας.

Ἄλλως τε, οἱ ἄνθρωποι μόνον ἐπὶ ἕξι μῆνας θὰ ἔχωσι τὴν ὠραίαν καὶ γλυκὴν ἐποχὴν· θέλουσιν ὅμως ἐργάζεσθαι ἵνα τρέφωται, καὶ ἐνῷ θὰ ἐργάζωνται δὲν θὰ σατέπτωνται πλέον τὸ κακόν.

Ἰπάγωμεν, εὐγενεῖς χελιδόνες, ἀναχωρήσωμεν, διότι ὁ Κύριος τὴν πρῶταν ταύτην μοι ἐπέμψεν ὠραῖον ἄγγελον ἵνα με εἰδοποιήσῃ.

Εἶπεν ἡ γηραιὰ χελιδὼν, πᾶν δὲ τὸ σμῆνος ἐπέταξε πρὸς τὸν οὐρανόν.

(Κατὰ τὸ Γαλλικόν).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.
ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΟΥ.

Ἰπὸ τὸν τίτλον τοῦτον ὁ Κ. Θ. Ι. Κολοκοτρώνης, ἔτι δὲ ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον τοῦ Φαλῆς καὶ οὐχὶ ὡς υἱὸς τοῦ πατρὸς του, ἐξέδοτο πρὸ τινῶν ἡμερῶν βιβλίον πολυσελίδον, πολυειδούς ὕλης, πλήρες ἐθνικῆς με-

λέτης, πλήρες στοχασμῶν ἰδιοτρόπων ἢ εἰλικρινῶν.

Ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἡμῶν τὰ πάντα εἰσὶ συρμὸς καὶ φερά· ὅταν δὲ ὁ συρμὸς οὗτος ἐπικρατῇ, παραλλαγῇ τις ἀρχαιοτέρως καὶ ἐναντία πρὸς τοῦτον, ὑποτίθεται οὐχὶ τιμὴ καὶ ἔρος πρὸς τὸ ἀληθές ἀλλ' ἀγοικία τις. Οὕτως ἡ ἀλήθεια ἐνιαχοῦ καὶ πολλαχοῦ τῶν αἰῶνων καίτοι ἀνεγνωρισμένη ἐσιωπάτο καὶ σιωπάται· διατί, διότι κλείεσαι τότε ὅπου ἐν τῷ τέλει τῶν ἐν Ἀμερικῇ Παρισίων ἐκλείσθη ὁ Ἐδ. Λαβουλαί, καίτοι ὑποβληθεὶς τὸ ψευδώνυμον Ρεναῖος Λερέβρ. Ἡ κοινωνία ἀείποτε ἐν τῇ ἡμερᾷ αὐτῆς καὶ εἰρήνη τοὺς καινοτόμους ὑπὲρ τῆς προόδου, τοὺς τολμηροὺς σκαπανεῖς τῆς ἀναπλάσεως, ἐκλείσει ἀείποτε ἐκεῖ, κατὰ πεποιθήσιν ἢ συμφέρον, ἀλλ' ἡ αὐτὴ κοινωνία ἐν θερμῇ γονίμῳ ἐπανάστασεων ἢ πολέμων τοὺς αὐτοὺς καινοτόμους τῆς προόδου ἀνετίβασεν εἰς τὸ Καπιτώλιον τῆς εὐκλείας καὶ τῆς ἀποθεώσεως.

Τοιούτων τινῶν κοινωνικῶν περιπετειῶν γέννημα εἶναι τὸ Ἀλφαβητάριον τοῦ πολιτοῦ. Ἀληθὴς ἀλφάβητος, πολιτικῆς ἀγωγῆς καὶ ἐθνικῶν πεποιθήσεων· πᾶσα σελὶς εἶναι σκαπάνη κατὰ τῆς πλάνης, τῆς ἀπάτης, τῆς ῥαδιουργίας, τῆς κολακείας, τῆς δουλοπροσύνης, κατὰ παντὸς ὅ,τι συστέλλει καὶ κατατρῶγει τὴν ἐθνικὴν ὑπερξίν. Εἰς γλῶσσαν καὶ ἔννοιαν σαφεῆ, καί τοι· ὑπὸ στολὴν ἀλλόκοτον, ἵνα ἐπισύρῃ αὐτὴ τὴν προσοχὴν, τὰ πολιτικὰ δόγματα τοῦ Ἀλφαβηταρίου εἶναι ἡ κρηπίς τῆς καλῶς ἐννοουμένης ἐλευθερίας, εἶναι αἱ ἀγίαι ἐκεῖναι ἀρχαὶ ἃς ἅπαντες ὁμολόγησαν, ἅπαντες ἀναγνωρίζουσιν, ἀλλὰ διότι τοσοῦτον καθομολογούμενα εἶναι, τοσοῦτον καὶ δίκαια καὶ ἀληθεῖς ἀναγνωρίζονται καὶ φύσει τῷ λογικῷ ἀνθρώπῳ ἐνυπάρχουσιν, οἱ ἄνθρωποι παραβλέπουσιν πλέον αὐτὰς καὶ λησμονοῦσιν ὡς τι σύνηθες καὶ γνωστὸν, ὡς ἔτι παραβλέπουσι τὴν ἀνατολὴν αὐτοῦ τοῦ ἡλίου ἀπ' ἧς οὐδεὶς συγκινεῖται πλέον καίτοι οὖσαν τὸ κάλλιστον τῶν θεαμάτων. Ὅτι ὅμως πρὸς τὰς τοιαύτας σκέψεις διαφέρει ἐνταῦθα, εἶναι ἡ πηγὴ ὅθεν ἀναδίδονται αἱ πολιτικαὶ ἀλήθειαι τοῦ ἀλφαβηταρίου, εἶναι τὸ ὄνο-

μα καὶ ἡ κοινωνικὴ βαθμὶς τοῦ συγγραφέως· ἄτινα δίδουσι κύρος τι πρὸς τὰ λεγόμενα, ἐγείροντα δ' ἐντεῦθεν τὴν περιέργειαν δυνατὸν ἐπὶ τέλους νὰ συγκινήσωσι καὶ ἐπενέγκωσι τὸ ἐκζητούμενον παρὰ τῷ λαῷ ἀποτελεσμα. Διότι

Λόγος . . . ἐκ τ' ἀδοξούντων ἰὼν
καὶ τῶν δοκούντων, αὐτὸς οὐ ταῦτ' ὀφείλει

Ἐν τούτοις ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ὡς διακρίνεται μᾶλλον κατὰ τὰ άτομα ἢ τὸ σύνολον, οὕτω καὶ μόνον κατ' ἐποχὰς τινὰς ὑφίσταται ὁσος ἀληθῶς εἶναι. Σήμερον κοιμᾶται. Μάτην τῷ γράφονται, μάτην τῷ λέγονται χρυσᾶ ἔπη, εἰς τὸ οὖς, εἰς τὴν καρδίαν, εἰς τὴν διάνοιαν. Κοιμᾶται. Βεβαίως παραγίγνεται αὐτῷ ἐκ τῶν τοιούτων συζητήσεων καὶ ὁμολογιῶν ὑπερηφάνων ἀνδρῶν ἀποτελέσματι, ἀλλ' εἶναι τοσοῦτον ὀλίγον ὥστε διαβλέπει τις ὅτι τὸ φάρμακον λαμβάνεται εἰς μικροτέραν δόσιν ἢ ὅση εἶναι ἡ νόσος. Κοιμᾶται καὶ παραβλέπει ἐντεῦθεν ἡ μόνη ὑποδοχὴ παντὸς ἐν Ἑλλάδι σήμερον καλοῦ ἔργου εἶναι ἡ ἱερὰ σιωπῆ, ἡ γιγάντεις ὑπερηφάνεια, ἡ ἀφωσος ἀδιδριτικὸς θαυμασμός. Κοιμᾶται, οἱ δὲ ἐλεύθεροι καὶ φιλοπατρίδες παρ' αὐτῷ ἄνδρες εἶναι ὀχληροὶ κώνωπες βομβύζοντες ἐπὶ τῆς κλίνης του καὶ τοῦ ἐπιμενεϊοῦ ὕπνου. Ὁ εὐλογημένος αὐτὸς Ἑλληνικὸς κόσμος εἶναι, ὅ,τι περὶ αὐτοῦ αὐτὸς οὗτος ὁ κ. Κολοκοτρώνης ἐν σελίδι ἀλφαβηταρίου 70 λέγει· αἱ Ἑλληνες ἔχουν ἐν μέγιστον προτέρημα, καὶ ἴσον ἐν μέγιστον ἐλάττωμα· ἀπέναντι ἐξωτερικοῦ ἐχθροῦ συνδέονται καὶ κατορθοῦσι τεράστια· ἀλλ' αἶφνης παρερχομένης τῆς κρίσεως, ἐνῷ τοὺς ἀναζητεῖ ὁ ιστορικὸς ὅπως τοὺς θαυμάσῃ, τοὺς ἀπαντᾷ κυλιόμενους εἰς βόρβορον ἐσωτερικῶν διαπληκτικῶν, καὶ μικρολογημάτων, καὶ πῶς ὁ εἰς νὰ καταστρέψῃ τὸν ἄλλον, ἕως οὐ παρουσιάζεται ὁ ἐπιτήδειος, ὁ μηδεμίαν ὑπηρεσίαν προσενεγκῶν ὅστις ἱππεύει ἐφ' ὄλων . . . Φαίνεται ὅτι οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος ἦσαν ἡ δόξα καὶ ὁ φθόνος.

Ἐν τούτοις πόσα ἡδύνατο νὰ κατορθώσῃ καὶ ἐν τῇ κοιμωμένῃ σήμερον ταύτῃ πατρίδι, ὁ κ. Θ. Κολοκοτρώνης, ἄνθρωπος οὐτινος ἡ ἀτομικὴ ἐλευθερία λήγει ὅπου ἀρχεται ἡ νόμιμος ἐλευθερία μόνον τοῦ ἄλλου, οὐχὶ

δὲ καὶ ἡ αἰσχροτής, ἡ πλάνη, ἡ χαμέρπεια, ἡ δυστυχία· ἄνθρωπος σύμβολον ἔχων μόνον τὴν ἀλήθειαν, ἐνίοτε μάλιστα καὶ ἐναντίον αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ἀνεκφραστομένην ἐν μόνον αἰσθημα τρέφων· τῆς πατρίδος τὸν ἀσβεστον ἔρωτα, ἕνα μόνον σκοπὸν· τὴν εὐνομίαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν, πόσα θὰ κατάρθου ἀπὸ τῆς ἀκραδάντου κοινωνικῆς θέσεώς του ἂν εἰς τὴν γυμνὴν ἐκείνην ἀφελίαν ἤνου πλειοτέραν βαρύτητα, ἂν εἰς τὸ εὐτάπελον ἐνεστάζεν ἀνηλεῆ σάτυραν, ἂν αἱ ὄρθαι κρίσεις ἦσαν πλειότεραι τῶν παλμῶν τῆς καρδίας, ἂν ἡ χεὶρ ἐκινήτο πλειότερον ἢ τὰ χεῖλη, ἂν ἡγάπα πλειότερον τὴν ἐποχὴν τοῦ ἢ τὴν αἰωνίαν ἀνθρωπότητα.

Ὁ κόσμος, ἂν καὶ τοσοῦτοι παρῆλθον αἰῶνες, εἶναι εἰσέτι παιδίον εἰς ὅπερ νομίζομεν ὅτι συναινῆ καὶ αὐτὸς ὁ κ. Κολοκοτρώνης, ὅστις ἐν ἔτει 1870 ἀπὸ Χριστοῦ καὶ μυριάδων ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ἐξέδωκεν οὐχ ἦτον σήμερον Ἀλφαβητάριον τοῦ πολλοῦ δηλαδή τὰ πρῶτα συλλαβίσματα τῆς πολιτικῆς ἀγωγῆς του. Ἐὰν λοιπὸν ἀληθῶς οἱ ἄνθρωποι ἔτι εἶναι παιδία, μάλιστα εἰς τὰ νέα ἀτυχή ἄσθηρα τότε ἄς μὴ λησμονῆ τις ὅτι τὰ καλλίτερα φάρμακα καὶ γενναϊότερα ὑπὲρ τῆς ἀνδρώσεως τῶν δέον νὰ τοῖς δίδονται περιηλειμμένα μέλιτι τινι ἄλλως τ' ἀπορρίπτουσι ὡς πικρά καὶ ἀνηθῆ. Ἐνευθεν, ἀπὸ τοιούτων ὀρμώμενος στοχασμῶν, ἐὰν ἡ καλοκάγαθος καρδιά τοῦ ἡμετέρου φίλου συνεχώρει ἡμᾶς, τοιαύτας τινὰς θὰ τῷ ὑπεβάλλωμεν εὐχὰς ὑπὲρ ἡμῶν κυρίως, τοῦ λαοῦ, ἂν οὐχὶ ὑπὲρ αὐτοῦ, τοῦ ἀτόμου· Βεβαίως γράφει ὁ κ. Κολοκοτρώνης εἰς νόημα σαφές καὶ καθαρὸν ὡς ἡ συνείδησίς του, ἀπευθυνόμενος μᾶλλον πρὸς τὸν ἀπλοῦν καὶ ἀπαιδευτὸν λαόν, οὐχ ἦτον καὶ τὸ μέρος τοῦ λαοῦ τοῦτου καλλίτερον θὰ προσῆχε καὶ θὰ κατενόει, καὶ οὕτω θὰ ἐβεβητο αὐτὸν ἂν Α', αἱ μικραὶ συγγραφαὶ τοῦ κ. Κολοκοτρώνη ἀνεφάνητο ὀγκωδέστεραι καὶ εἰς μακρότερα χρόνου διαστήματα· τὸ συχνόν, παρὰ τῷ Ἑλληνικῷ μάλιστα λαῷ, ἀπογοιτεύει, τὸ μικρὸν καταφρονεῖται. Β'. ἀντὶ νὰ παραπέμπῃ εἰς τὰ ἴδια συγγράμματα ἐν ταῖς ὑποσημειώσεσι τῶν ὑστερον ἐκδομένων, ἂν παρέπεμπεν εἰς διασήμους

τινὰς συγγραφεῖς, καταχωρίζων κάτωθεν ὀλόκληρα χωρία, ἢ ἀπλῶς σειρὰς βιβλίων πολλῶν, τοῦ Θουκιδίδου αἰφνης, τοῦ Πλουτάρχου, τοῦ Ἀριστοτέλους, τοῦ Βένθιαμ, τοῦ Βολταίρου, τοῦ Μακώλαιου, τοῦ Ἰουβενάλη, τοῦ Μακιαβέλη, τοῦ Βίκτορος Οὐγῶ, τοῦ Γκαίτε, τοῦ Ἀλφόνσου Κάρ, τοῦ Ναπολέοντος, τοῦ Δάντε, τοῦ Εὐριπίδου, καὶ λοιπῶν, καὶ λοιπῶν, καὶ λοιπῶν. Στηρίζων αὐτὰς ταύτας τὰς Ἑλληνικὰς καὶ ὑγιεῖς κρίσεις τοῦ ἐπ' αὐτῶν, οὐχὶ ἐπ' αὐτοῦ. Διότι παρουσιάσθη ποτὲ τις ζητῶν τὸν ἡγεμόνα Στούρζαν ἐν τῷ ἀνακτόρῳ του· ὁ Στούρζας εὐρίσκειτο εἰς τὸν κῆπον φορῶν ἀπλουστάτην ἐσθῆτα κοιτώνος· ἦτο καὶ δύσμορφος· ἐρωτηθεὶς ἂν ἦναι ἐπάνω ὁ κύριός του, εἶπεν· «Ἐγὼ εἶμαι ὁ Στούρζας· τί θέλετε;» Ὁ προσελθὼν ἀπλοῦς ἄνθρωπος ὑποθεῖς τὴν ἀπόκρισιν ταύτην βαναύσου ὑπέρτου χαριεντισιμῶν, ἔφυγε ἀνακαγχάζων εἰρωνικῶς· «Μωρὲ μοῦτρα γιὰ Στούρζας!» Γ'. τὸ ἐξώφυλλον ἐκάστου βιβλίου νὰ φέρῃ τοὺς τίτλους, τοὺς βαθμοὺς, τὸ πατρικὸν ὄνομα εἰς ὠραίους χαρακτῆρας, ὡς ἀντεπιστέλλον ἔτι μέλος μιᾶς ἢ δύο ἀκαδημιῶν, ἢ παντελῆ σιγῆν καὶ μυστηριώδη ἀνωνυμίαν. Τὸ λαμπρὸν ἐγείρει ἀείποτε τὸν θαυμασμὸν ἢ τὸν σεβασμὸν πολλὰκις, τὸ δὲ σκοτεινὸν τὸν φόβον, τὴν περιέργειαν, τὴν μεγέθυσιν.

Αἱ μεγαλήτεροι τῶν ἀληθειῶν ἐνσπείρονται καὶ καρποφοροῦσιν, εἰς τὸν ἀτελεῆ ἄνθρωπον ἀτελῶν ἔτι χρόνων, διὰ τινος ἀναποφεύκτου ἄλατος ἢ ἀπάτης· ἄνθρωπός τις ὑπεράνθρωπος ἔσωσε τὸν κόσμον ἀπαντα, ὑποβλήθει τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ὡς ὁ Κόδρος τοῦ χωρικοῦ τὸ ἔνδυμα. Πικρὸν ἀλλ' ἀληθές. Πόσοι ποιηταὶ θὰ ἀπέθνησκον παντοσῶλαι καὶ ἄφρονι ἂν ἐγνώριζον ἐν πεφωτισμένῃ πεποιθήσει ὅτι ὁ ἥλιος μένει ὡς βλάξ ἀδρανῆς καὶ ἀκίνητος, ἢ δὲ γῆ χορεύει περὶ αὐτὸν ὡς ἡ ἄρκτος· ὅτι ὁ κύκνος ἀποθνήσκων ἐκγέει, ὡς πάντοτε, ἀμούσους πάντη καὶ βαρβάρους φωνάς· ὅτι τὸ ἄσμα τῆς ἀηδονῆς ὑπὸ τὰ φύλλα τοῦ ἐαρινοῦ ἄλλοις εἶναι ἐκφρασις λυσσάδου ἀρέξεως! . . .

Ἐὰν ἡδύνατο ἡ Ἑλλάς ἡμῶν σήμερον νὰ γεύεται τὰ φάρμακα οὕτως ἀπλαστα, ἂν

γνὸς καὶ ἀπεριποίητα καὶ εἰλικρινῆ, θὰ ἤμεθα ἄνδρες, ὡς ἐν Ἀμερικῇ, ὄχι δεῖλα καὶ ἀρρωστα παιδία· ἐὰν ὅμως ἤμεθα ἄνδρες, τότε πῶς ἐκδίδεται Ἀλφαβητάριον; Ἀλλ' ἐκδίδει ὁ κ. Θ. Κολοκοτρώνης Ἀλφαβητάριον; Τότε ποῦ ἐν αὐτῷ ἡ βλάβος τοῦ διδασκάλου;

B.

ΘΕΑΤΡΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

Γ'.

ΠΡΟΦΥΛΑΞΕΙΣ.—ΝΑΒΟΥΧΟΔΟΝΟΣΩΡ.

Κακὸν μὲν εἶναι πάντοτε νὰ ἔχη τις θυγατέρας, κάκιστον ὅμως ὅταν αὐταὶ αἱ θυγατέρες ἐλαφραὶ οὔσαι καὶ καλλωπίστριαι μόνον πρὸς τὰ ἔξω στρέφουσι τὸν νοῦν οὐδ' ὀλίως δὲ πρὸς τὰ οἰκιακὰ προσέχουσι. Καὶ ὑποφερτὸν μὲν κάπως ἂν οἱ γονεῖς ἀνέχωνται τῶν θυγατέρων τὰ τσακίσματα πρὸς μελλόντων γαμβρῶν ἀποβλέποντες ἄγρην, ἀνυπόφορον ὅμως ὅταν οὗτοι φιλάργυροι καὶ γλίσχροι ὄντες αὐτὰς κατακλείουσι, εἰς οὐδεμίαν πρὸς τὸν ἔξω κόσμον συκοινωνίαν τιθέντες.

Τοιοῦτος ὁ Μούκιος, πλούσιος ἔμπορος, ὅστις ἐπὶ τῇ ἀπλῇ ὑποψίᾳ ὅτι ἐνόησεν ὁ κόσμος ὅτι ἔχει θυγατέρας—καὶ ὠραίας—ἀνεχώρησεν ἐκ Παταύου καὶ σπεύδων ἦλθε καὶ ἐγκατέστη ἐν Βενετίᾳ. Ἐδῶ διέδωκεν ὅτι ἔχει θυγατέρας τέρατα ἀσχημίας, τὰς ὁποίας ἐγκλημα ἤθελεν εἶσθαι ἂν ἐξέβαλλεν εἰς τὸ φῶς. Τὴν οἰκίαν του εἶχεν ἑσφαλίσκει κατὰ παντὸς ἐξωτερικοῦ ἐχθροῦ καὶ πρὸς μείζονα ἀσφάλειαν οὐδ' ὑπάρτην εἰσῆγαγεν. Ἀνεμένον ἕνα ἐκ Παταύου—βλάκα πεσόντα ἐξ οὐρανοῦ—πλὴν μέτρι τῆς ἀφίξεώς του αὐτὸς ἐκαμνεν ὄλας τοῦ οἴκου τὰς ὑπηρεσίας. Οἱ νέοι τῆς Βενετίας κατὰ ὑποπτέθησαν καὶ διὰ δύο αὐτῶν ὁ Πυλάδης καὶ ὁ Ὀρέστης συνεννοήθησαν μετὰ τοῦ γερωντοπαλληκάρου κόμητος Βιέτολα παντοῖους μετέρχονται τρόπους ὅπως ἀλώσωσι τὸ φρούριον τῶν ἀσχημῶν. Πλὴν μάτην.

Ἀφ' ἐτέρου αἱ δύο τοῦ Μουκίου θυγα-

τέρες Ἀλβίνα καὶ Ρωμίλλα μετὰ τῆς Μιμόζας ἀδελφῆς τοῦ πατρὸς τῶν, πρὸ πολλοῦ καταταταχθεῖσιν ἐν τῇ σεμνῇ τῶν γερωντοκορίτων χορείᾳ, στένουσι καὶ κλαίουσιν. Ἐξῶ ἡ Βενετία εἶναι δεδομένη εἰς τὴν χαρὰν καὶ τὰς διασκεδάσεις. — Ὁ κόσμος χαίρεται, οἱ νέοι πηδῶσιν, αἱ νέοι—καὶ τὰ γερωντοκορίτσα—διασκεδάζουσιν—ἀφοῦ εἶναι Ἀποκρέω καὶ αὐταί; — Ὡ τύχη, τύχη!

Ἡ εὐκαιρία ὅμως ἦλθεν ἀφ' ἐαυτῆς. Ὁ ἀναμενόμενος ὑπηρετὴς ἀφίχθη—ὁ γέρον Μούκιος ἀναχωρεῖ τῆς Βενετίας, καὶ αἱ δύο νεάνιδες μετὰ τῆς νεάνιδος θείας τῶν κατ' ὀρθοῦσι νὰ τὸν πείσωσι νὰ τὰς ἀφήσῃ νὰ ἐξέλθωσιν. Ναὶ μὲν φοβεῖται τὸ ξύλον τοῦ αὐθέντου, ἀλλ' ὅταν πρόκηται περὶ μικρᾶς διασκεδάσεως καὶ πρὸ πάντων περὶ δειπνοῦ ἐν τῷ καφενεῖῳ, τί νὰ γίνῃ;

Καὶ ἐξέρχονται μεταμφιεσμένοι εἰς τὴν πλατεῖαν· εὐρίσκουσι τὸν Πυλάδην, τὸν Ὀρέστην, τὸν Κόμητα μετ' ὧν συνδιασκεδάζουσιν. Συνεννοοῦνται μετ' αὐτῶν νὰ φύγωσι καὶ θὰ ἐξετέλουν εὐθὺς τοῦτο, ἂν ὁ Μούκιος ἐμποδισθεὶς νὰ ἀναχωρήσῃ διὰ Παταύου καὶ εὐρῶν τὴν οἰκίαν κατὰ κλειστον δὲν ἤρξτο ἐν τῇ πλατεῖᾳ ἀναζητῶν τὰς δραπέτιδας.

Πλὴν ἀλλ' ὅμως δὲν εὐρίσκει. Αἱ κόραι φεύγουσι καὶ οἰκίᾳ ἐπανελθούσαι παραδίδουσι τὸ πᾶν εἰς τὴν λίθην. Ἀλλ' ὁ γέρον δὲν ἠύχαζε· μία προσωπὴς χαμαὶ εὐρεθεῖσα τῷ ἀποκαλύπτει τὰ πάντα καὶ ὅλη ἡ ὀργή του ἐκσπᾶ κατὰ τοῦ δυστυχῆς ὑπέρτου ὃν ἀποδιώκει. Ὁ Πυλάδης ὅμως καὶ ὁ Ὀρέστης τὸν τοῖχον τῆς αὐλῆς πηδήσαντες ἀναγκάζουσι τὸν γέροντα νὰ τοῖς παραχωρήσῃ τὰς θυγατέρας· τὴν δ' ἀδελφὴν νυμφεύεται ὁ Κόμητης, ὅστις νεωτέραν αὐτὴν νομίζων τότε συγκατετέθη νὰ λάβῃ ὡς σύζυγον ὅτε ἔμαθεν ὅτι ἔχει χρέματα καὶ . . . πόσα.

Ἐπὶ τοιαύτης ὠραίας ὑποθέσεως ἀνελίσσεται τὸ κείμενον τοῦ μελοδράματος Γρεcauzioni (Προφυλάξεις) τοῦ μελοποιῆτοῦ Ἑρρίκου Πετρέλλα.

Μουσικὴ ὠραία, εἰ καὶ ἐλαφρὰ, χαρακτηρίζει τὸ μελοδράμα τοῦτο. Πρὸ πάντων ἡ ἐκφρασις, ἡ χαρακτηρίζουσα τὸν Πετρέλλ-

λαν ἀρετὴ αὐτῆ, εὐρίσκειται πανταχοῦ ἐπι-
κχυμένη. Οὐτε τόπον ἔχομεν ἀλλ' οὔτε
δυνάμεθα νὰ ἀναλύσωμεν ὁλόκληρον τὸ
μελοδράμα. Ἐπιτροχάδην ὁμως σημειοῦ-
μεν δύο τρία τεμάχια. Τῆς ὑψιφώνου τὸ
ἀρχικὸν ἄσμα (1) (cavatina), ἡ τετραῶδιον
τῆς β'. πράξεως, καὶ τοῦ κωμικοῦ βαθυ-
φώνου τὸ ἐν τῇ β'. πράξει ἄσμα

Queste sono due donzelle
καὶ ἡ ἐν αὐτῷ ὠραία συνοδία τῆς κερατί-
νης σάλπιγγος (cornet a piston) εἶναι ἀξιο-
παρατήρητα. Ἰδίως δ' ἀξιοσημείωτος εἶναι
ἡ μονωδία τοῦ β'. βαθύφωνου ἐν τῇ πλα-
τεία τῶν μεταμφιεσμένων

come fu! . . . che veggo qua
son sparite inanzi à me . . .
ἐνθα τὸ pizzicando ὅπερ ἐκτελοῦσι τὰ βιο-
λία καὶ τῶν αὐλῶν τὸ τερέτισμα (trillo)
σχηματίζουσι τόσον ὠραία τῶν χρυσαλλιδῶν
τὴν πετῆσιν, ἣν ἐκπράξουσιν οἱ στίχοι.

Ἡ δ' ἐκτέλεσις τοῦ μελοδράματος τοῦ
του εἰς τὸ ὅποιον ἔλαβον μέρος σχεδὸν
πάντα τὰ πρόσωπα τοῦ θιάσου ἡμῶν, ἐγέ-
νετο ἀρκούντως καλῶς.

Ἡ ὑψίφωνος K. Rosavalle ἀνεφάνη ἐν
τούτῳ ὑπὸ τὴν κομφῆν ἐνδυμασίαν τῆς
θυγατρὸς τοῦ Μουκίου Ἀλβίνας. Βί καὶ ἐν
τῷ μελοδράματι τούτῳ αἱ γυναῖκες σγε-
δὸν πάντοτε ὁμοῦ ἄδουσιν, οὐδεμία δὲ δύ-
ναται νὰ διακριθῇ μόνη, πλην ἀλλ' ὁμως
κατώρθωσε νὰ διακριθῇ διὰ τῆς χάριτος
καὶ τῆς γλυκύτητος ἣν κέκτηται ἡ φωνή
της. Ἰδίως δὲ τὸ ἀρχικὸν αὐτῆς ἄσμα, τὸ
μόνον ἐν ᾧ μόνη ἀναδείκνυται ἐψαλε μετὰ
τέχνης μεγίστης καὶ οὕτω καλῶς ὥστε
πάντοτε νὰ χειροκροτῆται θαυσιλῶς.

Ἡ ἑτέρα ὑψίφωνος K. Musconi, ἡ δευ-
τέρα τοῦ Μουκίου θυγάτηρ, εἰ καὶ μὴ ἔ-
χουσα σπουδαῖον μέρος καθὼ ἀναλαβοῦσα
τὸ τῆς βοηθητικῆς ὑψιφώνου (comprimaria), ἀνεδείχθη ὁμως . . . ὅπου ἦτο δυ-
νατὸν ν' ἀναδειχθῇ.

Ἡ μεσόφωνος Κυρία Veralli τοῦ Μου-
κίου ἡ σεβαστὴ ἀδελφὴ κατέκτησε καὶ πάλιν
τοῦ κοινῶς τὴν καρδίαν εἶναι ἀμίμη-

(1) Πολλοὶ ἀπέπειναν ἡμῖν παρατηρήσεις ὡς
πρὸς τὰς ἑλληνικὰς ὀνομασίας τῶν μουσικῶν
ὄρων. Αἱ πλείσται τούτων εἶναι ἀρχαῖαι καὶ
εὔρηται παρὰ τοῖς ἀρχαίοις μελοποιοῖς.

τος φαίνεται γραῖα—ἤθελον νὰ εἶπω κα-
λῆ—οἰκοδόποινα, ἐν ὅλῃ τῇ ἀφελείᾳ τῆς
πλέκουσα κνημίδα καὶ ἐπιτηροῦσα παντοῦ.
Τί δὲ νὰ εἰπώμεν περὶ τῆς ᾠδῆς τῆς; Εἶναι
περιττὸν, τὴν γνωρίζομεν ἐκ τῆς *Ισθμῆς*, τὴν
εἶδομεν ἐν τῇ *Μάρθα*, τὴν ἐθαυμάσωμεν
ἐν τῇ *Cenerentola* καὶ ἐν τῇ *Pia di Tolo-*
mei. Τέχνη μεγίστη μετὰ φωνῆς συμπα-
θητικῆς καὶ γλυκειᾶς τὴν συσταίνουσι
παντοῦ.

Ἐκ τῶν ἀνδρῶν κρίνομεν περιττὸν νὰ
ἀναφέρωμεν τὸν βαθύφωνον Rossi, τὸν ὑψί-
φωνον Ciferi καὶ τὸν βαθύφωνον Fron-
toni. Δὲν ἔχουσι μέρος ἐν τῷ μελοδράματι
ὅπως ἀναδειχθῶσι. Σημειοῦμεν μόνον εἰς
τὸν τελευταῖον ὅτι δὲν πρέπει νὰ νομίζη
πάντοτε ὅτι παριστάνει τοῦ μακαρίτου Βά-
κου τὸ πρόσωπον. Ἡ φωνή του . . . ὑπο-
μονή! ἀλλὰ τοῦλάχιστον ἄς ποικίλῃ τὰ
κινήματα. Οὕτως ὅταν ἐν τῇ β'. πράξει
ἔρχεται ἐλ τοῦ καφενείου νὰ ἀναγγεῖλῃ εἰς
τὸ ἐν τῇ πλατεία πλῆθος τῶν μεταμφιε-
σμένων ἵνα ἀπομακρύνῃ τὸν γέροντα Μού-
κιον, λαμβάνει τοσαύτην σοβαρότητα καὶ
τοιούτον τραγικὸν ὄφος ὥστε νομίζει τις
ὅτι θὰ εἶπῃ τὸ ἐν τῷ *Μακθέθ*,

O noi perduti!
Emorto assassinato il re Duncano
Ἐμο β' βαθύφωνος K. Ghiggioiti ἐπιτυ-
χάνει ἀρκούντως ὑπὸ τὸ πρόσωπον τοῦ
Μουκίου. Ἐχει φωνὴν οἰκνηδέποτε ἣν ὁμως
γνωρίζει νὰ μεταχειρισθῇ ὅσον ἀφορᾷ κω-
μικὸν μελοδράμα. Ἄδει δ' ἀρκούντως κα-
λῶς τὴν ἐν τῇ β'. πράξει μονωδίαν του.

Ἐπολείπεται ἡμῖν ὁ κωμικὸς K. Casteli
Cilli τῶν *Precauzioni* ὁ ἦρωας. Τὸν ἠδίκη-
σαμεν ἐν τῇ ἐπιθεωρήσει τῆς *Μάρθας* ἢ
μᾶλλον ἠδίκησεν αὐτὸς ἑαυτόν. Ἀπέδειξεν
ἐνταῦθα ὅτι οὐ μόνον κωμικώτατος εἶναι
ἀλλὰ καὶ κέκτηται πρωτοτυπίαν οὐ τὴν
τυχοῦσαν καθ' ἐκάστην ἐσπέραν ἐφευρίσκων
καὶ τι νέον. Παραλείπομεν ἵνα ἀναφέρωμεν
τὰ περίφημα βινόμακτρα καὶ τὰς τερα-
στίας κλειδάς. Ἄξιος ὁμως ἐπαίνων εἶναι
ἐν τῇ τετραῶδιᾳ μετὰ τῶν γυναικῶν ἐν τῇ
β'. πράξει καὶ ἐν τῇ μετὰ τοῦ Μουκίου
δυῶδιᾳ τῆς γ'. πράξεως. Τὸ *tieni tieni*
tieni εἶναι ἀρκούντως ἐκφραστικόν. Τὴν δὲ
φωνὴν του μεταχειρίζεται κωμικώτατα;

συστρέφον αὐτὴν ἐπὶ τὸ ἀστείωτατον.
Καὶ ὁμως τοιαῦται αἱ *Precauzioni* δὲν
ἤρσαν ἐν γένει ἐν Ἀθήναις. Ἄγνοοῦμεν
τὸν λόγον. Μή τοι ἡ σοβαρὰ τῶν Ἀθηναίων
κοινωνία ἀπεχθάνεται τὰ κωμικὰ μελοδρά-
ματα καὶ τὴν κωμικὴν μουσικὴν;

Καὶ ἐρχόμεθα ἐπὶ τὸν *Ναβουχοδονόσο-*
ρα τοῦ μελοποιοῦ Βέρδη. Ἀληθῶς ἡ μετὰ-
θασίς εἶναι ὀλίγον ἀπότομος πλην δὲν ση-
μαίνει.

Πρὸ παντός ἄλλου λόγου ἐπὶ τοῦ μελο-
δράματος τούτου, τολμῶμεν μίαν παρατή-
ρησιν πρὸς τὴν σεβαστὴν ἐπιτροπὴν τὴν δι-
έπουσαν τὰ τοῦ θεάτρου. Ὄρκιζ εἶναι τὰ
μεγαλοπρεπῆ (grandiose) μελοδράματα καὶ
ὁμολογουμένως μεγίστην ἀφίνουσιν ἡδονὴν
εἰς τὸν θεατὴν ἅτε συνεννοῦντα μετὰ τῆς
μουσικῆς μεγαλοπρεπῆ σκηνηκὸν διάκοσμον.
Εἶναι ὁμως γελοῖον ἀντικρὺς ὅταν δὲν ὑπάρ-
χωσι τὰ μέσα νὰ τίθηται ἐπὶ σκηνῆς ὁ *Να-*
βουχοδονόσωρ ἐπὶ παραδείγματι χάνει
πάντα ὅταν θλέπῃ τὰς γελοίας τῶν χορῶν
ἐνδυμασίας, τὰς ἐπι τελοῦστέρας τῶν ἡ-
θοποιῶν καὶ τὰς στερεοτύπους σκηνάς δὲν
ὀμιλοῦμεν περὶ τῶν ἀναχρονισμῶν διότι
ἐπὶ τέλους δὲν εἶναι ἀπίθανον μέλος τι τῆς
ἐπιτροπῆς νὰ ἀνεῦρε περὶ αὐτὴν τινὰ ἐν ἣ
νὰ λέγηται ὅτι ὁ *Ναβουχοδονόσωρ* εἶχεν
εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ Μακεδόνας στρα-
τιώτας καὶ συνάψας μετὰ τῆς Γαλλίας
συμμαχίαν ἀνῆρτησεν ἐν μιᾷ τῶν αἰθουσῶν
τοῦ δουκικοῦ ἀνακτόρου του τὰς σημαίας
αὐτῆς.

Πλην ὁμως περιορισθῶμεν εἰς τὴν μου-
σικὴν.

Ὁ *Ναβουχοδονόσωρ* εἶναι ἐκ τῶν πρῶ-
των μελοδραμάτων τοῦ Βέρδη (Μάρτιος
1842) ἢ μᾶλλον τὸ πρῶτον αὐτοῦ μελο-
δράμα δι' οὗ ἀνυψώθη καὶ δι' οὗ ἤρξατο ἡ
φῆμη αὐτοῦ. Ὄταν παρέστησαν τὸ πρῶτον
τὸ μελοδράμα τοῦτο ἐν τῷ Ἰταλικῷ θεά-
τρῳ (Theatre - Italien) τῶν Παρισίων τὸν
8βρίον 1845, οἱ Παρισίνοι ἀνεύρον ἐν αὐτῷ
ἀρμονίαν θορυβώδη μᾶλλον ἢ τεχνικὴν. Ὁ
πλοῦτος τῶν ἔκεράτων, τῶν σαλπίνγων,
τῶν κερατίνων σαλπίγγων καὶ ἐν γένει
τῶν χαλκίων ὀργάνων ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς

τὸ νὰ συντεθῇ τὸ εὐφυῆς τοῦτο τετράστι-
χον.
Vraiment l' affiche est dans son tort
En faux on devrait la poursuivre
Pourquoinnous anoncer Nabucodonos or
Quand c' est Nabucodonos-cuivre?

Καὶ ὁμως ἡ μουσικὴ αὐτὴ εἶναι ὠραία
ἀνευρίσκει τις τὸν Βέρδη καθαρὸν ἐν αὐτῇ
καὶ μετὰ τὴν σφριγῶσαν διάνοιαν αὐτοῦ. Ἡ
ἀξία αὐτοῦ ἀναπτύσσεται ἐν τῇ ὠραία τριψ-
ῶδιᾳ τῆς Α'. πράξεως καὶ ἐν τῇ ἀπαραιμίλλῳ
δυῶδιᾳ τῆς Γ'. πράξεως μετὰ τοῦ *Να-*
βουχοδονόσωρος καὶ τῆς Ἀβιγαῖλ. Εἰς τινὰ
μέρη ὑπενηθμίζει μεταγενέστερα μελοδρά-
ματα αὐτοῦ τὴν *Loullan Múller* ἐν τῷ
ἄσματι τῆς ὑψιφώνου τῆς β'. πράξεως καὶ
τοὺς *Λομβαρδοὺς* ἐν τῇ προσευχῇ τῆς Γ'.
πράξεως, εἰ καὶ αὐτὴ ἀναμιμνήσκει εἰς τὸν
ἀκούοντα τὴν τοῦ *Μωϋσέως* τοῦ Ροσσίνη.
Ἐν γένει δ' εἰπεῖν καὶ ὁ *Ναβουχοδονόσωρ*
ἐνέχει τὸ μέγα ἐκεῖνο τοῦ Βέρδη προτέρη-
μα τοῦ νὰ μὴ κουράζῃ τοὺς ἀκρατάς.
Βραχὺς καὶ σύντομος, ὅταν εἶδεν ὅτι κα-
τώρθωσε τὸ ποθοῦμενον δὲν ἐπιμένει. . . .
παρέρχεται ὡς ἀστραπή.

Τοῦ Βέρδη ὁ ἦρωας ἐν τῷ μελοδράματι
εἶναι ὁ *Ναβουχοδονόσωρ* ὁ βαθύφωνος K.
Carboni ἀνέλαβεν αὐτόν. Εἶναι γνωστὴ
τοῦ ἀστέρος τούτου τοῦ ἡμετέρου θεάτρου
ἡ ἀξία ἂν τὸν ἐθαυμάσωμεν ἐν τῷ *Μακ-*
θέθ καὶ τῇ *Μάρθα* ἀλλ' ἐδῶ . . . δὲν
ἔχομεν λέξεις ὅπως ἐκφράσωμεν τὴν ἐπιτυ-
χίαν αὐτοῦ. Μεγαλοπρεπῆς καὶ ἰσχυρὸς κα-
τώρθωσε νὰ συγκινήσῃ τὸ θεάτρον ὅταν ἐν
τῇ γ'. πράξει ἐκφωνεῖ τὸ *Perdona* ἐκεῖνο
κάτασπαράσσει τῆς καρδίαν καὶ κἀμνει νὰ
ἀναβλύξωσι τὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς.
Ὄταν ἀνακράζει ἐν τῇ β'. πράξει τὸ
non son quire son Dio

εἶναι ἀληθῶς Θεός, ἀλλὰ Θεός τῆς ᾠδῆς
ἐνώπιον τοῦ ὁποῦ πάντες οἱ λοιποὶ ἠθο-
ποιοὶ φαίνονται ξύλιναί τινες πλαγγόνες,
νευρόσπαστα ἀνοίγοντα ἐπιπλάστως τὸ στό-
μα. Ὁ ἡμαυροῦμεν τὴν δόξαν αὐτοῦ ἂν
ὀμιλοῦμεν περὶ αὐτῶν, δύο ὁμως λέξεις ὅ-
σον ἀφορᾷ τὴν ὑψίφωνον K. Musconi καὶ
τὸν ὀξύφωνον K. Ciferi.

Ἡ K. Muscoui ἐν τῷ *Ναβουχοδονό-*

σορι κατέπεσεν· ἀγνοοῦμεν διατί ἀλλ' ὑποβάλλομεν αὐτῇ μίαν συμβουλήν.

Ἡ ἔλλειψις τῶν μεσαίων αὐτῆς τόνων τὴν ἔκαμε νὰ ἀποκτήσῃ χαμηλοῦς τόνους, οἵτινες ἀρμόζουσι κυρίως εἰς μεσῶφωνον· ἐνόησεν, ὅτι τὸ κοινὸν ἀρέσκειται εἰς τοὺς τόνους τούτους καὶ προσπαθεῖ νὰ τοὺς χαμηλόνῃ ὅσον τὸ δυνατὸν πλεῖστον. Ἀφανίζεται καὶ ἐκβάλλει φωνὰς συσσεφριγμένας ἀπιθάνους. Ἄς ἐμμεῖνῃ ἐν τῷ πεδίῳ ἐν ᾧ ἦδεν ἐν τῷ *Muubed* καὶ ἄς ἦναι βεβαία ὅτι ἔσται ἀρεστοτέρα.

Ὁ ὀξύφωνος Κ. Ciferi ἤλθεν ἐν Ἀθήναις ὡς βοήθητικός ὀξύφωνος (*compromario*) ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀποβολὴν τῶν ἐτέρων δύο ὀξύφωνων μένει ὁ κύριος τῆς σκηπῆς. Τῷ ἀποτεινομένῳ δύο λόγους ἐνχρουντικούς καθότι αὐτὸς ἐφέτος ὁμολογουμένως ὡς ἄλλος Ἄτλας ἐκράτησε τὸ θέατρον τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ φωνὴ του δὲν στερεῖται γλυκύτητός τινος εἰ καὶ οἱ μεσαῖοι τόνοι τῷ ἐλλείπουσι. Ἄς ἐπιμεινῃ, ἄς γυμνάζηται καὶ ἄς ἦναι βέβαιος ὅτι ἐντός συντόμου χρόνου δὲν θὰ ἀναβῆ μόνον ἐπὶ τῆς Ἀθηναϊκῆς σκηπῆς ὡς ἄ. ὀξύφωνος.

ΒΕΡΟΣ.

ΠΑΝΔΑΙΣΙΑ.

Ἐταιρίαι καὶ Σύλλογοι. — Τὴν 4 Ἰανουαρίου ἐγένετο ἡ ἐτήσια συνέλευσις τῆς Ἐταιρίας τῶν *glaw* τοῦ Λαοῦ. Ὁ πρόεδρος Κ. Α. Γ. Σουτζῆς καὶ οἱ γραμματεῖς Κ. Ν. Δεληγιάννης ἀνέγνωσαν τὴν λογοδοσίαν τῶν κατὰ τὸ λήξαν ἔτος πράξεων τῆς ἑταιρίας. Μετὰ ταῦτα ἐξελέχθη τὸ νέον συμβούλιον, καὶ πρόεδρος μὲν ὁ Κ. Α. Γ. Σουτζῆς, ἀντιπρόεδρος ὁ Κ. Κ. Δόσιος, γραμματεῖς οἱ Κ. Κ. Ν. Δεληγιάννης καὶ Ι. Περβάνογλους, ταμίας ὁ Κ. Π. Δάμπρος, σύμβουλοι δὲ οἱ Κ. Ν. Δραγούμης καὶ Γ. Χρυσοβέργης. Ἐλεγχταὶ δὲ διὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος προεχειρίσθησαν. οἱ Κ. Κ. Θ. Ζαῦμης, Κ. Κωστῆς καὶ Δ. Χαραλάμπης.

— Πρὸ τινος συνέστη ἐνταῦθα ὑπὸ μαθητῶν τοῦ Α' καὶ Β' γυμνασίου φιλολογικῶς

Σύλλογος ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν *Κοραῆς*. Συγχαίρομεν τοὺς νέους τούτους διὰ τὴν καλὴν τῶν ταύτην ἀρχήν.

— Τῇ 25 Δεκεμβρίου ὁ ἐνταῦθα Σύλλογος *Βύρων* ἐώρτασε τὴν ἐπέτειον αὐτοῦ. Ὁ πρόεδρος κ. Κ. Μουσοῦρος ἐξεφώνησε λόγον κατάλληλον τῇ περιστάσει, τυπωθέντα κατόπιν εἰς ἰδιαιτέρον φυλλάδιον.

— Κατ' αὐτὰς ἐγένοντο αἱ δύο ἐτήσιοι συνέλευσις τῆς *Φιλεκαπαιδευτικῆς Ἐταιρίας*, κατ' ἄς ἀνεγνώσθη ἡ λογοδοσία περὶ τῶν κατὰ τὸ λήξαν ἔτος, ἐξελέχθη δὲ καὶ τὸ νέον Συμβούλιον. Καὶ πρόεδρος μὲν ὠνομάσθη ὁ Κ. Λέων Μελάς, ἀντιπρόεδρος ὁ Κ. Ν. Χατζόπουλος, γραμματεῖς ὁ Κ. Χρῆστος Ν. Φιλαδελφεὺς καὶ σύμβουλοι οἱ Κ. Κ. Δ. Λεβίδης, Ἡρ. Μητσόπουλος, Ἄλ. Σουτζῆς, Ι. Μάτσας, Π. Ρομπόττης, Ι. Βενέτης, Ν. Ζιρὸς, Κ. Κοντογιάννης.

— Ἐδημοσιεύθη τὸ σχέδιον Κανονισμοῦ πρὸς σύστασιν συλλόγου ῥιπῆς ἐν Ἀθήναις ἐπὶ τῇ βίβσει τοῦ ἐν Κερκύρα ὁμοίου.

— Κατὰ τὰς τελευταίας συνεδριάσεις τοῦ φιλολογικοῦ Συλλόγου ὁ *Παρρασός* ἀνεγνώσθησαν τὰς ἑξῆς ἄρθρα· ὑπὸ τοῦ Κ. Κ. Ἰεροκλέους περὶ τῆς παρ' ἀρχαίους Ἑλλήσις *κενίας*, ὑπὸ τοῦ Κ. Γ. Βενετσανοπούλου περὶ ψυγῆς, ὑπὸ τοῦ Κ. Δ. Τολμίδου περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, ὑπὸ τοῦ Κ. Σπ. Λάμπρου ὑπόμνημα περὶ *Δημητρίου Τζιμιμπάρη*, ὑπὸ τοῦ Κ. Μ. Φραγκάτου περὶ *Σαπφοῦς*, ὑπὸ τοῦ Κ. Σ. Φωτιάδου *ἱστορία καὶ φιλοσοφία τῆς ἰατρικῆς*, ὑπὸ τοῦ Κ. Ἰω. Ραπτάρχου ὁ *Ἄδης καὶ ὁ παράδεισος παρὰ τοῖς διαφόροις ἔθνεσι*, ὑπὸ τοῦ Κ. Δ. Παπαγεωργίου ὁ *ἐκ τῆς Ἀθείας ἀνωφερῆς κίνδυνος*.

— Ἐν Σύρῳ ὑπεγράφη τὸ καταστατικὸν ἀνωνόμου ἑταιρίας ὑπὸ τὸν τίτλον Ἑλληνικῆ βαμβακοεργικῆς ἑταιρίας ἢ Ὀμόνοια, συστηθησομένης πρὸς ἐγκαθίδρυσιν ἐργοστασίου ἀρχομένου μὲν διὰ τῆς νηματοποιίας, προωρισμένου δ' ἀρχότερον νὰ εἰσαγάγῃ καὶ τὴν ὑφαντικὴν.